

รายงานการวิจัย

รายงานการวิจัยย่อยที่ ๑ เรื่อง

การใช้ประโยชน์จากอัตลักษณ์ของฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวของหมู่บ้านช้าง
จังหวัดสุรินทร์

Identity Utilization of the Tourist Resource Base of the Elephant Village
in Surin Province

ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง

ศาสนาและวัฒนธรรม : การใช้ประโยชน์จากอัตลักษณ์ของฐานทรัพยากร
การท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์

Religion and Culture : Identity Utilization of the Tourist Resource Bases
Surin Province

โดย

นายเศรษฐพร หนูนชู

พระปลัดสุระ ญาณธโร, ดร.

พระเรืองเดช โชติธมโม

พระครูศรีสุนทรสรกิจ, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

พ.ศ. ๒๕๖๑

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS ๖๑๐๗๖๑๑๐๙

รายงานการวิจัย

รายงานการวิจัยย่อยที่ ๑ เรื่อง

การใช้ประโยชน์จากอัตลักษณ์ของฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวของหมู่บ้านช้าง
จังหวัดสุรินทร์

Identity Utilization of the Tourist Resource Base of the Elephant Village
in Surin Province

ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง

ศาสนาและวัฒนธรรม : การใช้ประโยชน์จากอัตลักษณ์ของฐานทรัพยากร
การท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์

Religion and Culture : Identity Utilization of the Tourist Resource Bases
Surin Province

โดย

นายเศรษฐพร หนูนชู

พระปลัดสุระ ญาณธโร, ดร.

พระเรืองเดช โชติธมโม

พระครูศรีสุนทรสรกิจ, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

พ.ศ. ๒๕๖๑

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS ๖๑๐๗๖๑๑๐๙

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

Sub-Research Report ๑

Identity Utilization of the Tourist Resource Base of the Elephant Village
in Surin Province

Under Research Plan

Religion and Culture :Identity Utilization of the Tourist Resource Bases
Surin Province

BY

Mr.Setthaporn NoonChoo

Dr.PhrapaladSura Yanatharo

PhraRuengdet Choottidhammo

Phrakru Srisunthonsorakit

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus

B.E. ๒๕๖๑

Research Project Funded by Mahachulalongkornrajavidyalaya University

MCU RS ๖๑๐๗๖๑๑๐๙

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อวิจัย	การใช้ประโยชน์จากอัตลักษณ์ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวทางหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์
ผู้วิจัย	นายเศรษฐพร หนูนชู, พระปลัดสุระ ญาณธโร, ดร., พระเรืองเดช โชติธมโม, พระครูศรีสุนทรกิจ, ผศ.ดร.
ส่วนงาน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์
ปีงบประมาณ	๒๕๖๑
ทุนอุดหนุนการวิจัย	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) อัตลักษณ์ของฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้าง ๒) ศึกษากรอบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยว หมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์ ๓) สร้างมูลค่าและผลิตภัณฑ์ฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ๑) ผู้เลี้ยงช้าง ๒) ชาวบ้าน ผู้บริหารภาครัฐ/เอกชน ๓) พ่อค้า ผลวิจัยพบว่า

๑) อัตลักษณ์ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวทางหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์การสร้างอัตลักษณ์ในสถานที่ท่องเที่ยวเป็นการดึงดูดความน่าสนใจให้กับนักท่องเที่ยวและกุญแจที่สำคัญของกลยุทธ์การตลาดในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ สำหรับการสร้าง อัตลักษณ์เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ให้กับสถานท่องเที่ยวและเพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวอยากที่จะเดินทางมากขึ้น ซึ่งอัตลักษณ์ในการท่องเที่ยวเป็นคุณลักษณะเฉพาะหรือความพิเศษของสถานที่ท่องเที่ยวที่โดยทั่วไปอัตลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยวปลายทางเป็นที่ยอมรับกันว่ามีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

๒) มีการวางแผนผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวให้มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นเพื่อที่จะตอบสนองความต้องการและ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเป็นวิธีที่นิยมนำมาประยุกต์ใช้ในการดึงดูดนักท่องเที่ยว ซึ่งหากมีผล สะท้อนกลับที่ดีจะส่งผลให้นักท่องเที่ยวแสดงออกซึ่งพฤติกรรมความตั้งใจกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ จนนำไปสู่ความภักดีต่อสถานที่ท่องเที่ยวปลายทางและมีความถี่ในการเยี่ยมชมซ้ำ อย่างบ่อยครั้ง รวมถึงการบอกต่อและแนะนำให้นักท่องเที่ยวรายอื่น ๆ

๓) นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวจึงมีความดึงดูดใจ และสนใจ เกิดความต้องการ โดยอาศัยกิจกรรมต่าง ๆ ในการท่องเที่ยว ทรัพยากรของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ และรูปแบบทรัพยากรในพื้นที่ที่แตกต่างกัน จะทำให้รูปแบบการท่องเที่ยวแตกต่างกันไป และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศก็เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ ที่มีระบบนิเวศเฉพาะของแต่ละท้องถิ่น และต้องอาศัยการเรียนรู้และความร่วมมือจากทั้งชุมชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน และสร้างประสบการณ์ที่ดีในการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยว

Research Title: Identity Utilization of the Tourist Resource Base of the Elephant Village in Surin Province

Researchers: Mr.Setthaporn NunChoo, Dr.PhrapaladSura Yanatharo, Phra Ruengdet Choottidhammo, Phra Kru Srisunthonsorakit

Faculty: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Surin Campus

Fiscal Year: 2019/2561

Research Grant: Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ABSTRACT

The objective of this research is 1) to study the identity of resource-based tourism of the elephant village Surin Province 2) to study framework and generate product development of resource-based tourism of the elephant village Surin Province 3) to create value added to the product of resource-based tourism of the Elephant Village in Surin. The samples used in this study were, Elephant keepers, villagers, public/ private executives, and merchants Research Result

1) The identity of resource-based tourism of the Elephant Village in Surin is creating identity in tourist attractions to attract tourist interest. It also the key to marketing strategy in the tourism and service industry. Identity is a part that helps to enhance the image of tourist attractions and to encourage tourists to want to travel more. The identity in tourism is a unique feature or specialty of tourist destinations that, in general, the identity of the destination is recognized to have a direct influence on the behavior of tourists

2) the planned tourism products were provided as a unique identity to the needs and the satisfaction of tourists. It applied popular tourist attraction in which if there are repercussions that would result in behavior that visitors expressed their willingness to travel over. That leads to loyalty to tourist destinations and the frequency of repeat visits including telling more travelers and others as well.

3) visitors who come to shop for products have been attracted to have attention and demand based on activities in tourism attractions such as resources and variations in resources that make travel patterns vary. Besides, ecotourism is a part of tourism in natural resources with specific local ecosystems that requires learning and cooperation from the local community. However, visitors have to conserve and keep environmental sustainability and also offer a great experience in tourism to tourists.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงด้วยดีจากการร่วมมือของหลายฝ่ายหลายหน่วยงาน ต้องขอกราบ
ขอบพระคุณแหล่งท่องเที่ยวหมู่บ้านช้าง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ผู้ให้การสัมภาษณ์
ข้อมูลการวิจัย และองค์การบริหารส่วนตำบลกระโพ พ่อค้า ชาวบ้าน หัวหน้าแผนงานวิจัย รศ.ทวิศักดิ์
ทองทิพย์ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการสนทนากลุ่ม คณะผู้ทำวิจัยต้องขอกราบขอบพระคุณมา ณ
โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ที่ให้
โอกาสทำการวิจัย ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์และนิสิต ที่ร่วมสนทนากลุ่มงานวิจัยมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณะผู้ร่วมทำการวิจัยครั้งนี้ พระครูศรีสุนทรกิจ, ผศ.ดร., พระเรือง
เดช โชติธมโม และผู้ช่วยวิจัยทุกท่านที่ได้ทำให้งานวิจัยเสร็จสมบูรณ์ดียิ่งขึ้น การวิจัยครั้งนี้ได้รับการ
สนับสนุนทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรราชวิทยาลัย จึงขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการ
และคณะทำงานสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรราชวิทยาลัย ทุกท่าน

นายเศรษฐพร หนูนชู และคณะ

๑๙ มีนาคม ๒๕๖๓

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ	ง
สารบัญแผนภาพ.....	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ซ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	๔
๑.๓ ขอบเขตการวิจัย.....	๔
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย.....	๔
๑.๕ นิยามศัพท์ในการวิจัย.....	๕
๑.๖ ประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัย.....	๖
บทที่ ๒ แนวคิดทฤษฎี อັตลักษณ์การท่องเที่ยวหมู่บ้านช้าง	๗
๒.๑ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	๗
๒.๒ ช้างในประเทศไทย.....	๑๒
๒.๓ พื้นที่ท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างในประเทศไทย	๑๔
๒.๔ ความเป็นมาของหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์.....	๑๕
๒.๕ อັตลักษณ์พัฒนาการการศึกษาตัวตน	๑๙
๒.๖ อັตลักษณ์กับทรัพยากรรูปแบบและแรงจูงใจในการท่องเที่ยว	๒๗
๒.๗ แรงจูงใจในการท่องเที่ยว	๓๑
๒.๘ กรอบแนวคิดการวิจัย	๓๔
๒.๙ สรุป	๓๕
บทที่ ๓ ระเบียบวิธีวิจัย	๓๖
๓.๑ รูปแบบของการวิจัย.....	๓๖
๓.๒ พื้นที่การวิจัย	๓๗
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๓๗
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๔๐
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๔๒
๓.๖ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๔๓

บทที่ ๔ ผลการศึกษาวิจัย.....	๔๔
๔.๑ อັตลัษณ์หมุ่บ้านข้างจังหวดัสุรินทร.....	๔๔
๔.๒ คุณค่าอັตลัษณ์ทรพัยกรการทองเทียวมุ่บ้านข้างจังหวดัสุรินทร.....	๔๕
๔.๓ คุณค่าการพัฒนาทรพัยกรทางการทองเทียวม.....	๕๔
๔.๔ คุณค่าและผลิถภัณท์การทองเทียวม.....	๖๖
๔.๕ องค้ความรู้ที่เกิถจากรการวิจัย.....	๗๒
บทที่ ๕ สรุปลการวิจัยและขอเสนอแนะ.....	๗๓
๕.๑ สรุปลการวิจัย.....	๗๓
๕.๒ ขอเสนอแนะ.....	๗๗
บรรณานุกรม.....	๘๐
ภาคผนวก.....	๘๔
ภาคผนวก ก เครื่องมือการวิจัย.....	๘๕
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ,หนังสือเชิญและรายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	๙๑
ภาคผนวก ค การรับรองการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์.....	๙๘
ภาคผนวก ง ภาพถ่ายกิจกรรมในการวิจัย.....	๑๐๑
ภาคผนวก จ ผลผลิต ผลลัษณ์ และผลกระทบบจากรงานวิจัย.....	๑๑๓
ภาคผนวก ฉ สรุปลโครงการวิจัย.....	๑๑๗
ประวัติผู้วิจัย.....	๑๒๒

สารบัญตาราง

๑.๑ แสดงกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ วิธีการได้มา และการเก็บข้อมูล	๕
๓.๑ แสดงประชากร กลุ่มตัวอย่าง วิธีการได้มากลุ่มตัวอย่าง และการเก็บข้อมูล.....	๓๗
๓.๒ แสดงผังกระบวนการวิจัย	๔๓

สารบัญรูปภาพ

๔.๒.๑ ภาพบ้านทรงสูง.....	๔๕
๔.๒.๒ ภาพข้างใต้ถุนบ้าน	๔๕
๔.๒.๓ ภาพเด็กนำช้างไปกินน้ำ	๔๕
๔.๒.๔ ภาพเด็กควบคุมช้าง	๔๕
๔.๒.๕ ภาพศูนย์คชศึกษา	๔๗
๔.๒.๖ ภาพช้างเล่นห่วง.....	๔๗
๔.๒.๗ ภาพช้างวาดรูป	๔๗
๔.๒.๘ ภาพช้างปาลูกโป่ง	๔๘
๔.๒.๙ ภาพช้างเล่นบาส	๔๘
๔.๒.๑๐ ภาพพาช้างไปอาบน้ำ	๔๘
๔.๒.๑๑ ภาพช้างลงอาบน้ำวังทะเล	๔๘
๔.๒.๑๒ ภาพโครงกระดูกช้าง	๔๙
๔.๒.๑๓ ภาพกระโหลกศีรษะช้าง	๔๙
๔.๒.๑๔ ภาพศาลพระครูปะกำช้าง.....	๕๐
๔.๒.๑๕ ภาพศาลพระครูปะกำช้าง.....	๕๐
๔.๒.๑๖ ภาพศาลพระครูปะกำช้าง.....	๕๐
๔.๒.๑๗ ภาพศาลพระครูปะกำช้าง.....	๕๐
๔.๒.๑๘ ภาพชาวส่วย (กวย) หรือ กวย	๕๑
๔.๒.๑๙ ภาพวิถีชีวิตคนกับช้าง.....	๕๒
๔.๓.๑ ภาพหน้าคบนหลังช้าง.....	๕๕
๔.๓.๒ ภาพหน้าคบนหลังช้าง.....	๕๕
๔.๓.๓ ภาพสุสานช้างวัดป่าอ้าเจียง	๕๘
๔.๓.๔ ภาพสุสานช้างวัดป่าอ้าเจียง	๕๖
๔.๓.๕ ภาพประเพณีแกลมอ.....	๕๘
๔.๓.๖ ภาพพวงกุญแจช้าง.....	๕๙
๔.๓.๗ ภาพพวงกุญแจตะขอช้าง	๕๙
๔.๓.๘ ภาพรูปปั้นช้าง	๖๐
๔.๓.๙ ภาพรูปปั้นช้าง	๖๐
๔.๓.๑๐ ภาพตะขอหนังปะกำ	๖๑
๔.๓.๑๑ ภาพตะขอช้างด้ามไม้.....	๖๑

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ไทยเป็นประเทศที่ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่ม แต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกันทางเชื้อชาติ และวัฒนธรรม แต่ประชาชนก็สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ มีลักษณะเด่นอันแสดงถึงเอกลักษณ์ของตน คือกลุ่มคนที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษทางสายเลือด และบรรพบุรุษทางวัฒนธรรมเดียวกัน กลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันมีความรู้สึกผูกพันทางสายเลือด และทางวัฒนธรรมอยู่ด้วยพร้อม ๆ กันไป เป็นความผูกพันที่ช่วยเสริมเอกลักษณ์ของบุคคล และชนชาติพันธุ์^๑ และขณะเดียวกันก็สามารถก่อให้เกิดความรู้สึกที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันไว้ท่ามกลางความหลากหลายทางกลุ่มชาติพันธุ์ส่งผลให้เกิดพหุวัฒนธรรมเกิดอย่างมากมายเช่นกัน แต่ละกลุ่มชาติพันธุ์จึงมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง

จังหวัดสุรินทร์เป็นหนึ่งในจังหวัดชายแดนของภาคอีสานตอนล่าง หรือ “อีสานใต้” ที่นอกจากจะเต็มไปด้วยเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ อารยธรรม และศิลปวัฒนธรรมของหลากหลายชนชาติ โดยเฉพาะวัฒนธรรมขอมโบราณ ที่หล่อหลอมและผสมผสานเข้ากับวัฒนธรรมไทยถิ่นอีสานจนมีความเป็นเอกลักษณ์และโดดเด่นแล้ว จังหวัดสุรินทร์มีเนื้อที่ประมาณ ๘,๑๒๔ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๕ ล้านไร่ เป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ ๒๔ ของประเทศ ลักษณะพื้นที่ทางตอนใต้บริเวณที่ติดต่อกับราชอาณาจักรกัมพูชา เป็นป่าทึบและภูเขาสูงสลับซับซ้อน ถัดมาเป็นที่ราบสูงลูกคลื่นลอนลาด ตอนกลางของจังหวัดเป็นที่ราบลุ่มเป็นส่วนใหญ่ ทางตอนเหนือเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ มีลำน้ำที่สำคัญ คือ แม่น้ำมูล ลำน้ำชี ห้วยเสนง สุรินทร์เป็นจังหวัดที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอันยาวนานจังหวัดหนึ่ง สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นเมื่อประมาณ ๒,๐๐๐ ปีก่อน ในยุคขอมเรืองอำนาจในภูมิภาคนี้ ต่อมาเมื่ออาณาจักรขอมเสื่อมอำนาจลง เมืองดังกล่าวก็ถูกทิ้งร้างไปเป็นเวลานานจนกระทั่งราวปี พ.ศ. ๒๒๖๐ ในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย ชาวพื้นเมืองของเมืองอัตปือแสนแปแคว้นจำปาศักดิ์ ซึ่งในขณะนั้นเป็นดินแดนของไทย ที่เรียกตัวเองว่า “ส่วย” หรือ “กวย” หรือ “กวย” ได้พากันอพยพข้ามลำน้ำโขงมาตั้งชุมชนที่เมืองต่าง ๆ ในแถบภูมิภาคนี้ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๓๐๖ หลวงสุรินทร์ภักดี (เชียงปุม) หัวหน้าหมู่บ้านเมืองที ได้ย้ายหมู่บ้านมาตั้งอยู่ที่บริเวณบ้านคูประทาย ซึ่งเป็น

^๑ อมรา พงศาพิชญ์, วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ : วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๗), หน้า ๑๕๗.

ที่ตั้งเมืองสุรินทร์ในปัจจุบัน เนื่องจากเป็นบริเวณที่มีชัยภูมิเหมาะสม มีกำแพงค่ายคูล้อมรอบ ๒ ชั้น และมีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การประกอบอาชีพและอยู่อาศัย ต่อมาพระเจ้าอยู่หัวพระที่นั่งสุริยามรินทร์โปรดเกล้าฯ ให้ยกฐานะขึ้นเป็น “เมืองประทายสมันต์” และหลวงสิรินทรภักดีได้เลื่อนบรรดาศักดิ์เป็นพระสุรินทร์ภักดีศรีณรงค์จางวาง เป็นเจ้าเมืองปกครองเมืองประทายสมันต์ ในปี พ.ศ. ๒๓๒๙ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ ๑ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนชื่อ “เมืองประทายสมันต์” เป็น “เมืองสุรินทร์” ตามสร้อยบรรดาศักดิ์ของเจ้าเมืองในขณะนั้น เมืองสุรินทร์มีเจ้าเมืองปกครองสืบเชื้อสายกันมารวม ๑๑ คน จนถึงปี พ.ศ. ๒๔๕๑ มีการเปลี่ยนแปลงระบบบริหารราชการแผ่นดินเป็นแบบมณฑลเทศาภิบาล “เมืองสุรินทร์” จึงเปลี่ยนเป็น “จังหวัดสุรินทร์” และทางกรุงเทพฯ ได้แต่งตั้งพระกรุงศรีบุรีรักษ์ (สุข สุมานนท์) มาดำรงตำแหน่งเป็นข้าหลวงประจำจังหวัดหรือผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นคนแรก ปัจจุบันจังหวัดสุรินทร์แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๑๗ อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองสุรินทร์ อำเภอชุมพลบุรี อำเภอท่าตูม อำเภอจอมพระ อำเภอปราสาท อำเภอกาบเชิง อำเภอรัตนบุรี อำเภอสนม อำเภอศีขรภูมิ อำเภอสังขะ อำเภอลำดวน อำเภอสำโรงทาบ อำเภอบัวเขต อำเภอพนมดงรัก อำเภอศรีณรงค์ อำเภอเขวาสินรินทร์ และอำเภอโนนนารายณ์ ปัจจุบันจังหวัดสุรินทร์ มีคำขวัญประจำจังหวัดที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของจังหวัดโดยรวมว่า “สุรินทร์ถิ่นช้างใหญ่ ผ้าไหมงาม ประคำสวย ร่ำรวยปราสาท ผักกาดหวาน ข้าวสารหอม งามพร้อมวัฒนธรรม”^๒

ศูนย์คชศึกษา หรือ หมู่บ้านช้าง บ้านตากกลาง เป็นสถานที่นักท่องเที่ยวสามารถเดินชมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ความผูกพัน ของคนในชุมชนและช้าง รวมทั้งประเพณี และวัฒนธรรมที่น่าชื่นชมอย่างใกล้ชิด ชาวบ้านตากกลาง แต่ละครัวเรือนจะมีช้างที่เลี้ยงไว้อาศัยอยู่ร่วมกัน จนช้างที่พวกตนเลี้ยงไว้เปรียบเสมือนเป็นส่วนหนึ่งในครอบครัวของตน ก่อให้เกิดสายใยความผูกพันที่แน่นแฟ้นขึ้น ระหว่างคนกับช้าง ณ บ้านตากกลาง จ. สุรินทร์ ได้ชื่อว่าเป็นหมู่บ้านช้างเลี้ยงใหญ่ที่สุดในโลก

ชาวบ้านตากกลาง ดั้งเดิมเป็น ชาวส่วย (กวย) หรือ กวย ที่มีความชำนาญในการคล้องช้าง ป่า ฝึกหัดช้าง และเลี้ยงช้าง ส่วนมากต้องเดินทางไปคล้องช้างบริเวณชายแดนต่อเขตประเทศกัมพูชา ประชาธิปไตย ปัจจุบันสภาวะการเมืองระหว่างประเทศทำให้ชาวบ้านตากกลาง ไม่สามารถไปคล้องช้าง เช่นแต่ก่อนได้ แต่ชาวบ้านตากกลางยังคงเลี้ยงช้าง และฝึกช้างเพื่อไปร่วมแสดงในงานช้างของจังหวัดทุกปี

ลักษณะการเลี้ยงช้างของชาวบ้านตากกลาง เหมือนการเลี้ยงช้างไว้เป็นเพื่อน นอนร่วมชายคาเดียวกับตน ดังนั้นถ้านักท่องเที่ยวได้ไปที่บ้านตากกลาง นอกจากจะได้เห็นสภาพโรงช้างดังกล่าวแล้ว ยังจะได้สัมผัสการดำรงชีวิตของ ชาวส่วย พร้อมทั้งจะได้พบปะพูดคุยกับหมอช้างที่มีประสบการณ์ในการคล้องช้างมาแล้วหลายครั้งได้ตลอดเวลา รวมทั้งยังสามารถเดินทางชมจุดบริเวณที่แม่น้ำชี และแม่น้ำมูลไหลมารวมกัน ซึ่งห่างออกไปเพียง ๓ กิโลเมตร มีทัศนียภาพที่งดงามน่าพักผ่อนหย่อนใจ และชวนให้ศึกษาในเชิงของธรรมชาติด้วยศูนย์คชศึกษา หรือ หมู่บ้านช้าง บ้านตา

^๒ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (สำนักงานใหญ่), “ข้อมูลทั่วไปจังหวัดสุรินทร์”, ออนไลน์, แหล่งที่มา: <<http://thai.tourismthailand.org/>>, สืบค้นเมื่อ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๙.

กลาง จ.สุรินทร์ เป็นศูนย์รวมของสมาชิกช้างทั้งในบ้านกะโป ตากลาง และจากหมู่บ้านอื่น ๆ ในจังหวัดสุรินทร์มากกว่า ๒๐๐ ตัว ซึ่งจัดให้เป็นวิถีชีวิตที่อยู่ในพื้นที่เดียวกันของคนกับช้าง โดยมีทั้งบ้านเรือนของชาวบ้านหรือที่เรียกว่าควานช้าง และมีที่อยู่ของช้างอยู่ทั่วบริเวณเป็นวิถีชีวิตที่น่าทึ่งมาก ๆ ไม่ว่าจะเราจะเดินไปบริเวณไหนเราก็จะพบเห็นช้างอยู่แทบทุกที่ ซึ่งช้างแต่ละตัวก็เป็นช้างแสนรู้น่ารัก ไม่ดุร้าย และสามารถเข้ากับคนได้ง่าย ช้างบ้านตากลางเป็นช้างบ้านที่เชื่อง นอนร่วมชายคาเรือนเดียวกันกับคน เป็นสิ่งมหัศจรรย์ที่ช้างกับคนอยู่รวมกันได้อย่างมีความสุข^๓

ศิลปะและวัฒนธรรมประเพณีของจังหวัดสุรินทร์มีความหลากหลายอันแสดงให้เห็นถึงชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่ตั้งรกรากอยู่ในจังหวัดสุรินทร์โดยแสดงให้เห็นในรูปแบบของวัฒนธรรมและประเพณี เช่น เทศกาลงานปลาไหล จัดขึ้นที่บริเวณสนามที่ว่าการอำเภอชุมพลบุรี ในสัปดาห์ที่สามของเดือนธันวาคม ของทุกปี หลังจากได้มีการเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จ เป็นช่วงที่ปลาไหลเจริญเติบโตเกษตรกรสามารถจับปลาไหลได้ในปริมาณมาก และเป็นที่ยอมรับโลก เนื่องจากลำตัวโตสีเหลือง ไม่มีกลิ่นคาว งานเลี้ยงช้างหรืองานช้างและกาชาดสุรินทร์ จัดขึ้นระหว่างสัปดาห์ที่สามในเดือนพฤศจิกายน ของทุกปี ณ สนามกีฬาศรีณรงค์ จังหวัดสุรินทร์ ในงานจะมีจัดประกวดโต๊ะอาหารช้าง จัดขบวนแห่ต้อนรับช้าง เลี้ยงอาหารช้างที่ใหญ่ที่สุดในโลก มีการแสดงของช้าง เช่น การคล้องช้าง การชกคะเอย่อกันกับช้าง ช้างแข่งฟุตบอล ขบวนช้างศึก รวมทั้งการแสดงศิลปะพื้นเมือง ได้แก่ เรือมอันเร่ กันตรึม เป็นต้น งานฉลองปราสาทศีขรภูมิและงานประเพณีลอยกระทง จัดขึ้นบริเวณปราสาทศีขรภูมิ วันเสาร์-วันอาทิตย์สัปดาห์ที่สามของเดือนพฤศจิกายน ของทุกปี ในงานมีการจัดแสดงแสงเสียง การจำลองวิถีชีวิตคนพื้นเมือง (เขมร ลาว ส่วย) การแสดงวัฒนธรรมพื้นบ้าน การจำหน่ายของที่ระลึก การประกวดนางนพมาศ การประกวดกระทงและขบวนแห่ งานวันข้าวหอมมะลิอินทรีย์และมหกรรมผ้าไหมสุรินทร์ จัดในช่วงเดือนมกราคมของทุกปี ในงานมีการประกวดผลผลิตทางการเกษตรประกวดผ้าไหม และแสดงผลงานของส่วนราชการ งานประเพณีบวชนาคแห่ช้าง(มูมมอ)ใหม่วิถีชีวิตประเพณีและวัฒนธรรม จัดขึ้นในวันขึ้น ๑๓-๑๕ ค่ำ เดือน ๖ (ราวกลางเดือนพฤษภาคมของทุกปี) ณ วัดแจ้งสว่าง บ้านตากลาง อำเภอท่าตูม จะมีการแห่แห่นบรดานาคด้วยขบวนช้างกว่า ๕๐ เชือก ชำม่าน้ำมูลกันอย่างเอิกเกริก พิธีโกนผมนาค พิธีแห่นาคช้างไปสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ศาลเจ้าพ่อวังทะลุ และพิธีอุปสมบทนาค^๔

จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นที่ประชากรไทยจะต้องศึกษา ทำความเข้าใจเพื่อให้เห็นคุณค่าของการใช้ประโยชน์จากอัตลักษณ์ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างทั้งในแง่การศึกษาอัตลักษณ์ ผลิตภัณฑ์ และการสร้างมูลค่าเพิ่มของฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์ ดังนั้น คณะผู้วิจัย จึงสนใจที่จะศึกษาวิจัย เรื่องการใช้ประโยชน์จากอัตลักษณ์ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวทางหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์อย่างยั่งยืนต่อไป

^๓ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (สำนักงานใหญ่), “สถานที่ท่องเที่ยว Surin : Elephant”, ออนไลน์, แหล่งที่มา: <<http://thai.tourismthailand.org/>>, สืบค้นเมื่อ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๙.

^๔ Tripsthailand.com, “วัฒนธรรมประเพณี”, Major Destinations surin. ๒๕๕๙, php, ๘.

๑.๒ วัตถุประสงค์ในการวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ของฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้าง
- ๑.๒.๒ เพื่อศึกษากรอบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์
- ๑.๒.๓ เพื่อสร้างมูลค่าและผลิตภัณฑ์ฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์

๑.๓ ปัญหาการวิจัย

- คณะผู้วิจัยต้องการหาคำตอบเกี่ยวกับปัญหาการวิจัยต่อไปนี้
- ๑.๓.๑ อัตลักษณ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์เป็นอย่างไร
 - ๑.๓.๒ ทรัพยากรการท่องเที่ยวในหมู่บ้านท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์มีการพัฒนาอย่างไร
 - ๑.๓.๓ การสร้างมูลค่าเพิ่มของทรัพยากรการท่องเที่ยวในหมู่บ้านท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์เป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาการใช้ประโยชน์อัตลักษณ์ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้าง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ มีดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงเชิงคุณภาพ ประเด็นหลักของการวิจัยครั้งนี้ คือ ประโยชน์ของอัตลักษณ์ที่มีต่อฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้าง จังหวัดสุรินทร์ และการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนในเขต ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ มีประเด็นของการวิจัยดังนี้

- ๑) มุ่งเน้นการศึกษาอัตลักษณ์ของฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้าง
- ๒) มุ่งเน้นการศึกษากรอบและผลิตภัณฑ์ของฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์
- ๓) มุ่งเน้นการศึกษามูลค่าและผลิตภัณฑ์ฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์
- ๔) มุ่งเน้นการศึกษากลุ่มออกแบบผลิตภัณฑ์ฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านพื้นที่

มุ่งเน้นที่หมู่บ้านช้าง บ้านกระโพ บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

๑.๔.๓ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

เป็นการศึกษาวิจัยเชิงลึก มุ่งเน้นสัมภาษณ์ผู้บริหารภาครัฐ ตัวแทนกลุ่มผู้เลี้ยงช้างชาวบ้าน (ผู้บริหารภาครัฐ/เอกชน) พ่อค้า จำนวน ๓๐ คน โดยการคัดเลือกจากกลุ่มละ ๑๐ คน เพื่อให้ได้ความเห็นความคล้ายคลึงและความแตกต่างทางด้านอัตลักษณ์ของฐานมูลค่าและผลิตภัณฑ์ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์ ใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection)

ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	วิธีการได้มา กลุ่มตัวอย่าง	การเก็บข้อมูล
หมู่บ้านช้าง จำนวน ๑ หมู่บ้าน	- ผู้เลี้ยงช้าง ๑๐ คน - ชาวบ้าน (ผู้บริหารภาครัฐ/เอกชน) ๑๐ คน - พ่อค้า ๑๐ คน	เลือกแบบ เจาะจง	แบบสัมภาษณ์/ การสนทนากลุ่ม
รวม ๓๐ คน			

ตารางที่ ๑.๑ แสดงกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ วิธีการได้มา และการเก็บข้อมูล

๑.๕ นิยามศัพท์ในการวิจัย

อัตลักษณ์ หมายถึง ลักษณะเฉพาะตัวที่เป็นตัวบ่งชี้ลักษณะเฉพาะของบุคคล ชุมชน สังคม หรือประเทศนั้นๆ ซึ่งมีคุณลักษณะที่ไม่ทั่วไปหรือเหมือนสังคมอื่นๆ เช่น เชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม ลักษณะที่อยู่อาศัย อาหารพื้นบ้าน ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น วัฒนธรรมประเพณี กิจกรรมการท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยว ศาสนสถาน หรือ ศาสนวัตถุ ที่มีอยู่ในจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ วิถีชีวิต วัฒนธรรมของชุมชน มีความโดดเด่นเฉพาะถิ่น และมีการนำเสนอเรื่องราวผลิตภัณฑ์ได้อย่างสร้างสรรค์ น่าสนใจ เป็นต้น

ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยว สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น ที่มีลักษณะเด่น เป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเยี่ยมชมซึ่งมีอยู่ในหมู่บ้านการท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์

การใช้ประโยชน์ หมายถึง การนำเอามาทำให้เกิดเป็นผลดี ซึ่งได้แก่การการนำเอาอัตลักษณ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว เช่น ลักษณะที่อยู่อาศัย อาหารพื้นบ้าน ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น วัฒนธรรมประเพณี กิจกรรมการท่องเที่ยว ศาสนสถานและศาสนวัตถุ เป็นต้น ที่มีอยู่ในหมู่บ้านท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์ มาทำให้เกิดผลดีทั้งทาง ด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม เป็นต้น

๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

องค์กร หน่วยงาน ต่าง ๆ และหน่วยงานที่นำผลการวิจัยไปใช้ได้ประโยชน์ ดังนี้

๑.๖.๑ ได้ชุดความรู้อัตลักษณ์ของฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้าง

๑.๖.๒ ได้สารสนเทศเกี่ยวกับกรอบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์

๑.๖.๓ ได้สารสนเทศเกี่ยวกับสร้างมูลค่าและผลิตภัณฑ์ฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์

บทที่ ๒

แนวคิดทฤษฎี อัตลักษณ์การท่องเที่ยวหมู่บ้านช้าง

งานวิจัยเรื่องอัตลักษณ์ฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้าง เป็นการวิจัยทั้งในเชิงเอกสารและการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ประเภทสำรวจพื้นที่ชุมชน (Community Surveys) ศึกษาเอกสารข้อมูลและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์เพื่อนำไปพัฒนาฐานทรัพยากร ดังนี้

- ๒.๑ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๒ ช้างในประเทศไทย
- ๒.๓ พื้นที่ท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างในประเทศไทย
- ๒.๔ ความเป็นมาของหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์
- ๒.๕ อัตลักษณ์พัฒนาการศึกษาตัวตน
- ๒.๖ อัตลักษณ์กับการสร้างแรงจูงใจในการท่องเที่ยว
- ๒.๗ แรงจูงใจในการท่องเที่ยว
- ๒.๘ สรุป

๒.๑ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ก.เอกสารที่เกี่ยวข้อง

อารีย์ ทองแก้ว^๕ กล่าวไว้ในหนังสือ “ช้าง” ช้างมีความสำคัญต่อชีวิตคนไทย ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ขนบธรรมเนียมและประเพณีเรียกว่าเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิตของคนไทยเนื่องจากคนไทยได้เรียนรู้ถึงเฉลียวฉลาดของช้าง ความแข็งแรง ความน่ารักและอิริยาบถที่งามสง่าน่าเกรงขาม จึงได้นำช้างมาฝึกและใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง และอยู่ร่วมกันในสังคม ในด้านสังคมและเศรษฐกิจช้างถูกนำมาใช้ประโยชน์เพื่อเป็นพาหนะในการเดินป่าใช้ในการขนส่ง ลากซุง ทำให้เจ้าของช้างมีรายได้และได้รับความสะดวกปลอดภัยในการเดินป่าของมนุษย์

พระธรรมโมลี ทองอยู่ ญาณวิสุทโธ^๖ กล่าวไว้ในหนังสือ “ช้างในพระพุทธศาสนา” ในพระพุทธศาสนาได้มีเรื่องราวของสัตว์นานาชนิด เข้ามาเกี่ยวข้องอยู่หลายครั้ง ที่เข้ามาเกี่ยวข้องนั้นย่อมมีรายละเอียดที่ต่างกันออกไปสัตว์เหล่านั้น คือ องค์ประกอบหนึ่งของพระพุทธศาสนาที่มุ่งสอน

^๕ อารีย์ ทองแก้ว, “ช้าง”, ภาควิชาประวัติศาสตร์ สถาบันราชภัฏสุรินทร์, ๒๕๓๕, หน้า ๑๕.

^๖ พระธรรมโมลี ทองอยู่ ญาณวิสุทโธ, “ช้างในพระพุทธศาสนา”, (กรุงเทพมหานคร: แสงสว่างเวิลด์เพรส, ๒๕๔๘), หน้า ๑.

ศีลธรรม ช้างเป็นสัตว์ที่มีบทบาทสำคัญในเหตุการณ์ต่าง ๆ นางพระพุทธรศาสนาอย่างมาก อาจมาจากธรรมชาติและช้างเป็นสัตว์ที่มีลักษณะโดดเด่นเป็นพิเศษ มีร่างที่ใหญ่โต และท่าทางอันสง่างามถึงแม้ช้างจะเคยเป็นสัตว์ป่าแต่ความสัมพันธ์ของช้างกับมนุษย์มีมาเนิ่นนานทั้งที่ปรากฏในทางพระพุทธรศาสนาที่เป็นคติธรรม หลักคำสอน ชาดก และความสัมพันธ์ช้างกับพระพุทธเจ้า

อารีย์ ทองแก้ว^๗ กล่าวไว้ในหนังสือ “ช้างในวัฒนธรรมไทย” สุรินทร์เป็นจังหวัดที่คนทั่วไปทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติ ต่างรู้จักกันดีว่าเป็นเมืองช้าง กิตติศัพท์ชื่อเสียงความยิ่งใหญ่ ความน่ารัก ความแสนรู้ ของช้างจังหวัดสุรินทร์เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่โดดเด่นไม่เหมือนใครช้างสามารถสร้างชื่อเสียงให้กับจังหวัดและดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี นักท่องเที่ยวจะพบเห็นช้างตามร้านอาหารช้างเดินอยู่ข้างถนนปะปนกับผู้คนอย่างเป็นปกติเหมือนธรรมดาสัตว์เลี้ยงทั่วไป แสดงให้เห็นถึงความผูกพันระหว่างช้างกับคนมาช้านาน ชาวสุรินทร์ถือว่าช้างเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาแต่โบราณกล่าวได้ว่าช้างเป็นสัตว์ คู่บ้านคู่เมืองสุรินทร์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ทรัพยากรการท่องเที่ยวไทย ชุดภาคอีสาน จังหวัดสุรินทร์^๘ กล่าวว่า วัฒนธรรมที่โดดเด่นของชาวสุรินทร์คือวัฒนธรรมของชาวเขมรถิ่นไทย เช่น งานแซนโหม่นตามบูชาบรรพบุรุษ การทอผ้าไหมพื้นเมืองที่เรียกว่าผ้าเขมร เอกลักษณ์คือผ้าปูม ผ้าโฮลและผ้าอัมปรม การทำเครื่องเงินหรือประเก้อม การละเล่นเรืออันเรหรือรำสากลลักษณะคล้ายการละเล่นลาวกระทบไม้นิยมเล่นเพื่อความบันเทิงตามงานต่าง ๆ และดนตรีพื้นเมืองที่เรียกว่ากันตรึมเป็นเพลงพื้นบ้านร้องโต้ตอบกันด้วยภาษาเขมรถิ่นไทยนอกจากนี้ยังมีวัฒนธรรมของชาวกูย (กวย ส่วย) ซึ่งมีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับช้างอันเป็นที่มาของพิธีกรรมและงานประเพณีประจำปีหลายงานของจังหวัดสุรินทร์เช่นพิธีเซ่นศาลปะกำช้างงานแสดงช้างและงานกาชาดจังหวัดสุรินทร์งานประเพณีบวชนาคช้างงานพิธีแต่งงานบนหลังช้าง (ซัดเต) และงานวันผู้สูงอายุและสงกรานต์ช้าง ฯลฯ สามารถเยี่ยมชมวิถีชีวิตของคนกับช้างได้ที่หมู่บ้านช้างบ้านตากกลางซึ่งเป็นหมู่บ้านที่มีจำนวนช้างเลี้ยงมากที่สุดในโลก

ศลักษณ์ พอลลาร์ด^๙ ได้กล่าวไว้ในวารสารวิชาการ “ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมู่บ้านช้าง บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังสุรินทร์” สรุปได้ว่า ศักยภาพด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวมีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมู่บ้านช้าง บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ได้แก่ ปัจจัยด้านศักยภาพ ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก โดยรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งปัจจัยภายในชุมชนมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด อยู่ในระดับมากเท่ากับ ๓.๗๘ ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมู่บ้านช้าง บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ จากทั้ง

^๗ อารีย์ ทองแก้ว, **ช้างในวัฒนธรรมไทย**, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, ๒๕๕๑, หน้า ๒๓.

^๘ www.tourismproduct.tourismthailand.org, **ทรัพยากรการท่องเที่ยวไทย ชุดภาคอีสาน จังหวัดสุรินทร์**, ๒๕๕๘.

^๙ ศลักษณ์ พอลลาร์ด, การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมู่บ้านช้าง บ้านตากกลาง ต.กระโพ อ.ท่าตูม จ.สุรินทร์, **การประชุมวิชาการระดับชาติราชภัฏเพชรบุรีวิจัยศิลปวัฒนธรรม ครั้งที่ ๔**, (มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ๒๕๕๙), หน้า บทคัดย่อ.

๓ ปัจจัยได้แก่ ปัจจัยด้านศักยภาพ ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด

กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสารสำนักงานจังหวัดสุรินทร์^{๑๐} กล่าวว่า สุรินทร์มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักและเป็นความภูมิใจที่สำคัญที่สุด คือ “ช้าง” โดยเป็นจังหวัดที่มีช้างเลี้ยงมากที่สุดในประเทศไทย มีช้างกว่า ๗๐๐ เชือก คนสุรินทร์เลี้ยงช้างเป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของครอบครัวจึงมีวิถีชีวิตความผูกพันระหว่างคนกับช้าง ซึ่งแตกต่างจากการเลี้ยงช้างในจังหวัดอื่นๆ ในอดีตช้างเคยเป็นพาหะนะของพระมหากษัตริย์ในการทำศึกสงคราม ปัจจุบันเป็นสัญลักษณ์ของประเทศไทยและรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อ ปี ๒๕๔๔ ให้ช้างเป็นสัตว์ที่เป็นสัญลักษณ์ประจำชาติไทย เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติวิถีชีวิตและภูมิปัญญา เพื่อแก้ไขปัญหาช้างเร่ร่อนและอนุรักษ์คุ้มครองช้างให้คู่กับจังหวัดสุรินทร์ต่อไป

ข.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมาพร คล้ายวิเชียร และคณะ^{๑๑} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ในอีสานใต้สู่ความยั่งยืน” ผลวิจัยพบว่า กลุ่มประเทศเพื่อนบ้านมียุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งนั้นพบว่าในภาคอีสานตอนใต้มีสายสัมพันธ์อย่างเหนียวแน่นกับสาธารณรัฐกัมพูชาประชาธิปไตยโดยแสดงให้เห็นได้จากเส้นทางสัญจรทางบกที่เชื่อมโยงระหว่างกันการท่องเที่ยวโดยใช้เส้นทางที่เชื่อมโยงกับสาธารณรัฐกัมพูชาประชาธิปไตยกับภาคอีสานใต้ของประเทศไทย ๓ รูปแบบ คือ

รูปแบบแรกการเดินทางท่องเที่ยวตามเส้นทางสัญจรโบราณของชาวเขมรซึ่งสมัยโบราณพาหะนะที่ใช้ส่วนใหญ่จะเป็นสัตว์ ได้แก่ วัว ม้า และช้าง

รูปแบบที่สอง การเดินทางท่องเที่ยวตามรอยการโจรกรรมโบราณวัตถุเขมรซึ่งเป็นการจำลองเส้นทางขนส่งโบราณวัตถุเขมรออกนอกประเทศ ดังที่ทราบอีสานใต้ของประเทศไทยถือว่าเป็นเส้นทางหนึ่งที่นักโจรกรรมนิยมลักลอบขโมยวัตถุโบราณผ่านทางมา

และรูปแบบที่สาม การเดินทางท่องเที่ยวตามเส้นทางจาริกแสวงบุญ ซึ่งปรากฏที่มีรูปแบบทางศิลปกรรมลักษณะเหมือนกัน หรือใกล้เคียงกันระหว่างศาสนสถานในอีสานใต้ประเทศไทยกับศาสนสถานในสาธารณรัฐประชาธิปไตยกัมพูชา

รพีพรรณ จันทับ, ลินจง โพชารี^{๑๒} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์และผลกระทบระหว่างอัตลักษณ์ของทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดการการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างบ้านตากกลาง จังหวัดสุรินทร์” ผลการวิจัยพบว่า อัตลักษณ์ของทรัพยากรท่องเที่ยวหมู่บ้านช้าง

^{๑๐} เอกสารสรุปข้อมูลจังหวัดสุรินทร์, กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสารสำนักงานจังหวัดสุรินทร์, ๒๕๕๕, หน้า ๑๒.

^{๑๑} สมาพร คล้ายวิเชียร และคณะ แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างในอีสานใต้, รายงานการวิจัย, (สกว.) ๒๕๕๐, หน้า ๑๔๖.

^{๑๒} รพีพรรณ จันทับ, ลินจง โพชารี, ปัจจัยด้านอัตลักษณ์ทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดการ การท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างบ้านตากกลาง จังหวัดสุรินทร์, วารสารการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, ปีที่ : ๕ ฉบับที่ : ๑ ๒๕๕๙, หน้า บทคัดย่อ.

บ้านตากกลาง จังหวัดสุรินทร์ มีทั้งหมด ๖ ด้าน คือ ๑) ด้านลักษณะที่อยู่อาศัย ๒) ด้านอาหารพื้นบ้าน ๓) ด้านผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ๔) ด้านวัฒนธรรมและประเพณี ๕) ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ๖) ด้านสถานที่ท่องเที่ยว อัตลักษณ์ของทรัพยากรท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสำเร็จในการจัดการการท่องเที่ยว

รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร,ภาคภูมิ ภัควิภาส^{๑๓} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่าเพื่อความยั่งยืน” ผลวิจัยพบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่าในทุกด้าน ได้แก่ ความดึงดูดใจ ความสามารถเข้าถึงได้ทั้งทางกายภาพ แนวคิดและประเพณี วัฒนธรรม การที่พักอาศัยหรือที่พักผ่อนหย่อนใจที่ดีพอสมควร การมีกิจกรรมที่เป็นทั้งเชิงวัฒนธรรมชาติของท้องถิ่น และความประทับใจ ทั้งด้านสถานที่พักและความประทับใจทางธรรมชาติ แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวควรมุ่งเน้น ๑ การบริการวัฒนธรรมระบบนิเวศของชุมชน ๒ ต้องให้ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านต่างๆ เพื่อผลในมิติของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ๓ การกำหนดกฎ กติกาและการจัดการสิ่งปฏิภูลเพื่อดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรม ๔ การตลาด ควรเพิ่มประชาสัมพันธ์ และสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีอัตลักษณ์ ความโดดเด่น และสื่อถึงการสืบสสารวัฒนธรรมอย่างมั่นคง

สุจิตรา ชันแก้ว และคณะ^{๑๔} กล่าวไว้ในวารสารรัชต์ภาคย์ “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวศูนย์ศึกษาหมู่บ้านช้าง บ้านตากกลาง จังหวัดสุรินทร์” ผลสรุปพบว่า ระดับองค์ประกอบ การท่องเที่ยวภาพรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจ เป็นด้านกิจกรรม และด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ตามลำดับ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อยู่ในระดับปานกลางได้เรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย ๓ อันดับ ได้แก่ ด้าน ความมั่นคงของสิ่งแวดล้อม ด้านคุณภาพของประสบการณ์ การท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วม และด้าน คุณภาพชีวิตที่ดีของคนในพื้นที่ ตามลำดับ

ภทพร ศรีโกตะเพชร และคณะ^{๑๕} “การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากมูลช้าง จังหวัดสุรินทร์” ผลการวิจัย พบว่า กระบวนการสร้างมูลค่าเพิ่มจากกระดาศมูลช้างในจังหวัดสุรินทร์ศึกษา มา พบว่า เนื่องจากปัจจุบัน หมู่บ้านตากกลาง มีช้างประมาณ ๒๐๐ เชือกนำมาเลี้ยงรวมกันปริมาณ มากก่อให้เกิดปัญหา ด้านของเสียที่เกิดจากมูลช้าง ซึ่งมีปริมาณมากเฉลี่ยประมาณ ๕๐ กิโลกรัมต่อ เชือก หรือราวๆ ๕-๑๐ ตันต่อวัน หากทิ้งไว้ในพื้นที่หรือจัดเก็บไม่หมดทำให้เกิดปัญหาสภาพแวดล้อม ส่งผลกระทบต่อช้างและชุมชน เพื่อนำมูลช้างมาใช้ให้เกิดประโยชน์และสร้างรายได้ให้กับโครงการ จึง นำมาออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์ในรูปแบบของที่ระลึกส่วน ของ การออกแบบผลิตภัณฑ์ ได้นำหลักการมาใช้ในการออกแบบและร่างผลิตภัณฑ์ นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ

^{๑๓} รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธรและภาคภูมิ ภัควิภาส, แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่าเพื่อความยั่งยืน, (ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ภาคพายัพ เชียงใหม่, ๒๕๕๖), หน้า บทคัดย่อ.

^{๑๔} สุจิตรา ชันแก้ว และคณะ, แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวศูนย์ศึกษาหมู่บ้านช้าง บ้านตากกลาง จังหวัดสุรินทร์, คณะวิทยาศาสตร์ และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลอีสาน, วารสารรัชต์ภาคย์ ฉบับพิเศษ ครบรอบ ๒๓ ปี รัชต์ภาคย์, หน้า, บทคัดย่อ.

^{๑๕} ภทพร ศรีโกตะเพชร และคณะ, การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากมูลช้าง จังหวัดสุรินทร์, วารสารวิถีสังคมมนุษย์, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑, ๒๕๖๐, หน้า บทคัดย่อ.

ด้านศิลปะเพื่อประเมินคุณภาพผลิตภัณฑ์โดยผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำมาพัฒนาและปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ต้นแบบและเลือกผลิตภัณฑ์รูปแบบที่ ๑ เปเปอร์ มาเซ่ข้างสีรุ้ง มุ่งเน้นสินค้าสำหรับเรื่องราวกิจกรรมความน่ารักของการแสดงข้างในหมู่บ้านตากกลาง จึงได้นำมาสู่การออกแบบตัวการ์ตูนข้างที่นำเอาลักษณะเฉพาะของข้างแสนรู้ โดยรูปแบบตัวการ์ตูนข้างนำไปสู่การออกแบบผลิตภัณฑ์ของประดับตกแต่งหรือตั้งโชว์หรือเป็นของฝากที่ระลึกวิสต์เป็นกระดาษจากมูลข้างในรูปแบบเปเปอร์มาเซ่ข้างแบบลอยตัวบรรจุเป็นชุด สำหรับความพึงพอใจของผลิตภัณฑ์ต้นแบบพบว่า ผลิตภัณฑ์มีความเหมาะสมกับการเป็นของที่ระลึกจังหวัดสุรินทร์ และผลิตภัณฑ์สามารถนำไปผลิตในเชิงธุรกิจได้ และผลิตภัณฑ์มีความสวยงามเป็นที่น่าสนใจ ซึ่งผู้วิจัยได้นำความรู้ในเรื่องการผลิตผลิตภัณฑ์ดังกล่าว นำไปใช้เพื่อถ่ายทอดลงสู่โครงการคชอาณาจักรและสู่ชุมชนได้

บริษัท ทีม คอนซัลติ้ง เอนจิเนียริ่ง แอนด์ แมเนจเม้นท์ จำกัด ได้ทำการศึกษาความเหมาะสมโครงการสร้างโลกใหม่ให้ช้างไทย^{๑๖} ให้แก่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งเสนอแนะแนวทางการพัฒนาต่างๆ ดังนี้คือ ๑) การพัฒนาโครงสร้างด้านวิชาการและ บริการเพื่ออนุรักษ์ช้างไทยควรมีศูนย์ข้อมูลและสถิติเกี่ยวข้องกับช้าง โรงเรียนช้าง โรงพยาบาลช้าง คลินิกช้างเคลื่อนที่หรือศูนย์บริการช้าง ศูนย์วิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับช้าง พิพิธภัณฑสถานช้าง ๒) การพัฒนาบุคลากรแบ่งออกเป็น ๒ แนวทางคือ แนวทางแรกเป็นการศึกษาและฝึกอบรม เพื่อพัฒนาทักษะ ทักษะคน เพื่อเพิ่มความตระหนัก ในความรับผิดชอบของคนต่อทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ช้างไทย แนวทางที่สองเป็นการพัฒนาอาชีพ เพื่อเพิ่มรายได้และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของชุมชนและแก้ไขปัญหาช้างเร่ร่อน ๓) การพัฒนาตลาดควรกำหนดกลุ่มเป้าหมาย และจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการศูนย์อนุรักษ์ช้าง จัดทำรายการท่องเที่ยวโดยเน้นทางการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างศูนย์อนุรักษ์ช้าง กับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง ๔) การพัฒนาและปรับปรุงพื้นที่ควรพัฒนาสภาพแวดล้อมในพื้นที่ และจัดวางแผนผังกำหนดพื้นที่สำหรับกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่โดยคำนึงถึง ความเหมาะสมของผู้ใช้ กิจกรรมแต่ละประเภทและผลกระทบที่เกิดขึ้น อำนวยความสะดวกและ ความปลอดภัยของผู้ใช้พื้นที่ทั้งคนและสัตว์ ตลอดจนควรพัฒนาพื้นที่แต่ละกิจกรรมให้สามารถรองรับผู้ใช้ให้ได้จำนวนสูงสุด โดยมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมน้อยที่สุด ๕) การพัฒนาโครงสร้าง ระบบพื้นฐาน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยข้างต้นดังกล่าวมาว่า นวัตกรรมทางการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้าง จังหวัดสุรินทร์ สามารถเป็นระบบเศรษฐกิจย่อย ๆ ของชุมชนในครอบครัวได้ด้วยความสง่างามของช้าง ที่เป็นสัตว์ชั้นนำทางการท่องเที่ยวมีชื่อเสียงให้ชาวจังหวัดสุรินทร์ และในระดับประเทศโดยมีนักท่องเที่ยวจากต่างชาติ ปัจจุบันยังมีนวัตกรรมใหม่เป็นที่จับตาของชาวโลกคือ การทำกระดาษจากมูลช้าง ดังนั้นจึงเป็นผลดีแก่ชาวบ้านในการสร้างรายได้เสริมจากการแปรรูปกระดาษมูลช้างเป็นสินค้าของที่ระลึกจำหน่ายให้กับประชาชนและนักท่องเที่ยว ซึ่งมีผลิตภัณฑ์หลายรูปแบบ โดยไม่มีกลิ่นเหม็น ประกอบด้วย สมุดบันทึก, กรอบรูป, กล่องใส่ปากกาดินสอ, ถุงกระดาษ,

^{๑๖} บริษัท ทีม คอนซัลติ้ง เอนจิเนียริ่ง แอนด์ แมเนจเม้นท์ จำกัด, รายงานผลการวิจัยเรื่องการศึกษาความเหมาะสมโครงการสร้างโลกใหม่ให้ช้างไทย, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ทีมคอนซัลติ้ง เอนจิเนียริ่ง แอนด์ แมเนจเม้นท์ จำกัด, เสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย,พ.ศ. ๒๕๔๓).

ที่คั่นหนังสือ และแผ่นกระดาษมีสีและไม่มีสี ซึ่งจะสามารถลดของเสียสู่สิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี ที่สำคัญยังเป็นทางเลือกในการสร้างรายได้ให้กับประชาชนและท้องถิ่นได้อีกด้วย

๒.๒ ช้างในประเทศไทย

ช้างไทยอยู่ในตระกูล Indian Elephant หรือ Asian Elephant มีถิ่นกำเนิดและที่อยู่อาศัยในป่าโปร่งชื้นที่มีน้ำและอาหารอุดมสมบูรณ์ทุกจังหวัด โดยกระจายตัวอยู่ทางด้านเหนือด้านตะวันตกด้านใต้และเขตติดต่อกับประเทศพม่า ในประเทศไทยมีการแบ่งแยกช้างตามสถานะและความเป็นอยู่ ที่แตกต่างกันออกเป็น ๒ ประเภท คือ ช้างป่า และช้างเลี้ยง^{๑๗}

๒.๒.๑ ช้างป่ามีถิ่นฐานอยู่ตามป่าเมืองร้อน ป่าดงดิบเขตร้อน ชายฝั่งทะเลและบริเวณเทือกเขา สภาพการดำรงชีวิตในขณะที่ช้างอยู่ในป่า สีของมันจะกลมกลืนไปกับสิ่งแวดล้อมซึ่งสังเกตเห็นได้ยาก แต่ช้างจะทำเสียงต่ำ ๆ เบาๆ อยู่ในลำคอเป็นสัญญาณติดต่อกันตลอดเวลาเพื่อบอกตำแหน่งซึ่งกันและกัน ช้างสามารถสื่อสารกันได้ด้วยการส่งเสียงอินฟราซาวด์ซึ่งเป็นคลื่นเสียงความถี่ต่ำ การหากินของช้างจะมีขนาดกว้างและสามารถหมุนเวียนได้ตลอดทั้งปีจากการที่ช้างกินอาหารจึงมีการขับถ่ายมาก มูลช้างจะเป็นจุดอ่อนอย่างหนึ่งโดยเป็นเครื่องชี้ให้บรรดานายพราน สามารถติดตามล่าช้างได้สะดวกยิ่งขึ้น

๒.๒.๒ ช้างเลี้ยง ในอดีตจะแบ่งช้างเลี้ยงออกเป็น ๓ พวกใหญ่ๆ คือ

๑) ช้างภาคอีสาน เลี้ยงเพื่อเป็นสัตว์ใช้งานบ้างเล็กน้อย ถ้ามีลักษณะดีจะใช้เป็นช้างต่อในการจับช้าง (โดยวิธีโพนช้าง) ที่ประเทศลาว เขมร เมื่อได้ช้างป่าก็จะทำการฝึกและคัดช้างที่ดีเก็บไว้ ส่วนที่ไม่สวยฝึกไม่ได้ก็จะขายไปลากไม้ที่ภาคเหนือหรือภาคใต้

๒) ช้างภาคเหนือ เลี้ยงเพื่อเป็นสัตว์ใช้งาน ใช้ในการทำไม้เป็นหลัก มักไม่จับช้างเองแต่จะไปซื้อช้างที่ใช้งานได้แล้วจากภาคอีสานและจากกระเหรี่ยงบริเวณชายแดน

๓) ช้างกระเหรี่ยง เลี้ยงเพื่อเป็นสัตว์ใช้งานชักลากไม้และบรรทุกสิ่งของส่วนมากจะจับช้างเองโดยใช้เพนียดเล็ก หลุมพราง ฯลฯ มักจะขายช้างในหมู่เดียวกันหรือไม่ก็ขายให้กับคนทางภาคเหนือ แต่ในปัจจุบันมีการจำแนกช้างเลี้ยงแตกต่างจากในอดีต

๒.๒.๓ ช้างเลี้ยงในประเทศไทย สถานภาพช้างเลี้ยงตามกฎหมายนั้น อยู่ภายใต้การควบคุมและดูแลของกระทรวงมหาดไทย เพราะตามพระราชบัญญัติสัตว์พาหนะ พ.ศ. ๒๔๘๒ กำหนดให้ช้างเลี้ยงซึ่งเป็นช้างที่ถูกนำมาใช้งานอยู่ในสถานภาพเดียวกับ วัว ควาย ม้า ลา และล่อ ต้องมีการจดทะเบียนกับหน่วยงานในสังกัดกรมการปกครองของกระทรวงมหาดไทย คือ ที่ว่าการอำเภอของแต่ละอำเภอจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์พบว่าในประเทศไทยมีการนำช้างมาใช้งานอย่างน้อย ๗๐๐ ปี ดังนั้นในปัจจุบันจึงพบเห็นช้างเลี้ยงได้ทั่วไปทุกภาค มีจำนวนประมาณ ๒,๙๑๐ เชือก แต่พบมากที่สุดทาง

^{๑๗} บริษัท ทีม คอนซัลติ้ง เอนจิเนียริ่ง แอนด์ แมเนจเม้นท์ จำกัด (๒๕๔๓), รายงานผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาความเหมาะสมโครงการสร้างโลกใหม่ให้ช้างไทย, (กรุงเทพมหานคร:บริษัท ทีมคอนซัลติ้ง เอนจิเนียริ่ง แอนด์ แมเนจเม้นท์ จำกัด, เสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๓), หน้า ๗.

ภาคเหนือ และแถบ จ.สุรินทร์ ซึ่งเป็นที่ตั้งถิ่นฐานของชาวกูย ซึ่งเป็นชนเผ่าที่มีความสามารถในการจับช้างป่ามาฝึกใช้งานและยังมีการเลี้ยงช้างสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน^{๑๘} ลักษณะการใช้งานช้างเลี้ยงนั้น เนื่องจากรัฐบาลออกพระราชกำหนดยกเลิกสัมปทานไม้ป่าบก ในปีพ.ศ. ๒๕๓๒ โดยไม่มีมาตรการรองรับ ช้างทำให้เจ้าของช้างส่วนใหญ่ที่เคยทำงานในอุตสาหกรรมป่าไม้ต้องหาอาชีพใหม่เพื่อหารายได้ ปัจจุบันจึงเกิดอาชีพใหม่แก่ช้างเลี้ยงในประเทศไทย ๖ กลุ่มคือ

๑) ช้างทำไม้ผิดกฎหมายช้างกลุ่มนี้จะถูกใช้งานเกี่ยวกับธุรกิจการทำไม้ผิดกฎหมาย เจ้าของช้างจะบังคับใช้ช้างทำงานแข่งกับเวลาเพื่อหลบหลีกเจ้าหน้าที่รัฐ ช้างบางเชือกต้องทำงานในเวลากลางคืน และบางครั้งเจ้าของช้างจะให้ช้างกินยาบ้า ใช้ไฟจี้กัน ใช้มีดหรือหอกแทง

๒) ช้างในธุรกิจท่องเที่ยว มักเป็นการให้นักท่องเที่ยวนั่งชมธรรมชาติบนหลังช้างบางเชือกอาจมีกิจกรรมการแสดงคล้ายกับคณะละครสัตว์ โดยการแสดงของช้างจะแตกต่างกันไปตามความสามารถของผู้ประกอบการหรือเจ้าของช้างแต่ละคน แหล่งที่ใช้ช้างลักษณะนี้มักเป็นแหล่งที่มีทั้งช้าง ความรู้ช้างและเป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวที่สนใจและชอบความแปลกใหม่ ความน่ารักฉลาดแสนรู้ของช้าง โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเช่น จีน ญี่ปุ่น เกาหลี จ.สุรินทร์ เป็นจังหวัดแรกของประเทศไทยที่มีการใช้ช้างในธุรกิจการท่องเที่ยวอย่างเป็นทางการอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน ในปี พ.ศ. ๒๕๔๘

๓) ช้างแสดงละครเร่ นอกจากจะถูกฝึกโดยชาวกูยที่มีอาชีพจับช้างและฝึกช้างแล้วยังมีชาวลาวแถบ ต.บ้านค่าย อ.เมือง จ.ชัยภูมิ ที่มีความรู้ความสามารถในการฝึกช้างให้แสดงในละครสัตว์ ด้วยการฝึกช้างที่มีอายุระหว่าง ๒-๙ ปี เพราะมีขนาดเล็กฝึกง่าย จะถูกฝึกให้แสดงในท่าที่ผิดธรรมชาติ เมื่อฝึกให้แสดงตามที่ต้องการได้แล้ว จึงนำออกเดินทางไปเปิดทำการแสดงยังสถานที่ต่างๆ

๔) ช้างเร่ร้อนในเมืองใหญ่ เป็นช้างที่มาจากภาคอีสานใต้ คือ จาก จ.สุรินทร์ และ จ.บุรีรัมย์ ความรู้ช้างในกลุ่มดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นชาวกูย โดยจะนำช้างเข้ามาในกรุงเทพฯหรือตามเมืองใหญ่ๆ เพื่อหารายได้ สาเหตุของการนำช้างมาเดินเร่ร้อนเนื่องมาจากในช่วงเวลา ๑๐ ปีที่ผ่านมา สภาพป่าธรรมชาติที่เคยใช้เลี้ยงช้างในเขต จ.สุรินทร์ และ จ.บุรีรัมย์ ได้ถูกทำลายลงบางส่วนนำไปปลูกต้นยูคาลิปตัสไม่สามารถใช้เป็นที่เลี้ยงช้างได้อีกต่อไป

๕) ลูกช้างเล็กตามโรงแรมและรีสอร์ท เพื่อใช้ในการต้อนรับและดึงดูดนักท่องเที่ยว เป็นกลุ่มช้างที่มีอายุตั้งแต่ ๔ เดือนถึง ๓ ปี ลูกช้างส่วนใหญ่จะเป็นป่าที่ถูกลักลอบจับมาอย่างผิดกฎหมายโดยชาวบ้านที่อาศัยอยู่ใกล้ๆ ป่าที่มีช้างอาศัยอยู่ กลุ่มช้างดังกล่าวบางเชือกยังไม่หย่านม (ลูกช้างหย่านมอายุประมาณ ๓ ปี) ทำให้ลูกช้างเหล่านี้มักมีปัญหาด้านสุขภาพและมีโอกาสรอดชีวิตน้อย ลูกช้างบางเชือกที่รอดชีวิตเมื่อโตขึ้น จะถูกขายต่อไปยังกลุ่มทำไม้ผิดกฎหมาย เนื่องจากไม่มีความน่ารักแล้ว

๖) ช้างในสวนสัตว์ ช้างกลุ่มนี้จะได้รับการดูแลอย่างดี เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา โดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล ซึ่งช้างกลุ่มนี้มีจำนวนไม่มากนัก

^{๑๘} กองทุนสัตว์ป่าโลก สำนักงานประเทศไทย, แผนปฏิบัติการเพื่ออนุรักษ์ช้างเอเชียในประเทศไทย พ.ศ.๒๕๔๒-๒๕๔๔, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทสยามทองกิจ จำกัด, ๒๕๔๓), หน้า๒๔.

๒.๓ พื้นที่ท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างในประเทศไทย

พื้นที่ท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างในประเทศไทยที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้คัดเลือกเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมในการพัฒนาเป็นศูนย์อนุรักษ์ช้างมีจำนวน ๕ พื้นที่ ดังนี้^{๑๙}

๒.๓.๑ สวนทุ่งเกวียนและศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย ต.เวียงตาล อ.ห้างฉัตร จ.ลำปาง เป็นพื้นที่ที่มีสภาพป่าสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการปล่อยช้างที่มีสุขภาพดีให้หากินเองตามธรรมชาติและพื้นที่บริหารช้างพิการและช้างชรา พื้นที่รวมประมาณ ๓๙๑,๖๘๕.๒๕ ไร่ อยู่ในความดูแลของอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคเหนือ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (ออป.) แต่เดิม ออป. เป็นศูนย์ฝึกลูกช้างซึ่งเป็นแห่งแรกและแห่งเดียวในโลก โดยเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๒ เป็นสถานที่เลี้ยงและฝึกลูกช้างเพื่อให้เชื่อฟังคำสั่งและมีความชำนาญในการทำไม้ขณะที่แม่ช้างไปทำงานในป่า และเนื่องจากมีนโยบายปิดป่าซึ่งทำให้ช้างต้องว่างงาน ศูนย์ฝึกลูกช้างจึงถูกปรับมาเป็นสถานีดูละช้างแก่และเจ็บป่วย และที่นี่ยังเป็นสถานที่ตั้งของโรงพยาบาลช้างด้วย

ศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย อยู่ในความดูแลขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (ออป.) ใน พ.ศ. ๒๕๑๒ ออป. ได้จัดสถานที่เลี้ยงและฝึกลูกช้างให้เชื่อฟังคำสั่งและมีความชำนาญในการทำไม้ ที่บ้านปางหละ อำเภองาว แต่เนื่องจากมีนโยบายปิดป่าทำให้ช้างว่างงาน ศูนย์ฝึกลูกช้างจึงถูกเปลี่ยนมาเป็นสถานีดูละช้างแก่และเจ็บป่วย ต่อมาในเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๓๕ ออป. ได้ก่อตั้งศูนย์อนุรักษ์ช้างไทยขึ้น และจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ศูนย์อนุรักษ์ช้างไทยได้รับรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (Tourism Awards) ประเภทรางวัลดีเด่นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ พ.ศ. ๒๕๔๑ ปัจจุบันศูนย์ฯ มีโครงการโรงเรียนฝึกควาญช้างเพื่อฝึกควาญหรือผู้ที่ประสงค์จะเป็นควาญให้สามารถดูแลช้างได้อย่างถูกต้อง มีชาวต่างชาติให้ความสนใจมาสมัครเป็นนักเรียนหลายคน และมีกิจกรรมโฮมสเตย์ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสบรรยากาศธรรมชาติเรียนรู้วิถีชีวิตที่ผูกพันระหว่างช้างกับคนเลี้ยงช้างอย่างใกล้ชิด

๒.๓.๒ หมู่บ้านช้างบ้านตากกลาง ต.กระโพ อ.ท่าตูม จ.สุรินทร์ เป็นที่รวมสังคมของคนกับช้าง เป็นศูนย์ข้อมูลและวัฒนธรรมท้องถิ่น มีกิจกรรมต่าง ๆ ไว้บริการนักท่องเที่ยว เช่นการแสดง ความชาญฉลาดของช้าง บริการนั่งช้างเดินชมรอบ ๆ หมู่บ้าน ปัจจุบันชาวบ้านตากกลางยังคงเลี้ยงช้างและฝึกช้างเพื่อไปร่วมแสดงในงานช้างของจังหวัดทุกปีการเลี้ยงช้างของชาวบ้านตากกลาง ไม่เหมือนการเลี้ยงช้างของพื้นที่อื่นที่เลี้ยงไว้ใช้งาน แต่เลี้ยงช้างไว้เป็นเพื่อน นอนร่วมชายคาเดียวกันนักท่องเที่ยวจึงจะได้เห็นทั้งโรงช้างไปพร้อม ๆ กับการดำรงชีวิตของชาวส่วย ที่นี้มีทัศนียภาพที่งดงาม น่าพักผ่อน นอกจากนี้ทางจังหวัดยังได้จัดสร้างพิพิธภัณฑ์ช้างขึ้นภายในหมู่บ้านด้วย เพื่อรวบรวมประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับช้าง อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการคล้องช้าง และให้ความรู้ในเรื่องข้อมูลเกี่ยวกับช้าง พร้อมทั้งยังมีการแสดงช้างสำหรับนักท่องเที่ยว มีบริการนั่งหลังช้างชมหมู่บ้าน ชมสุสานช้าง และโฮมสเตย์สำหรับผู้ต้องการค้างแรมและเรียนรู้วิถีชีวิตคนกับช้างอีกด้วย

^{๑๙} บริษัท ทีม คอนซัลติ้ง เอนจิเนียริง แอนด์ แมเนจเม้นท์ จำกัด, รายงานผลการวิจัยเรื่องการศึกษาความเหมาะสมโครงการสร้างโลกใหม่ให้ช้างไทย, หน้า ๒-๖.

๒.๓.๓ สวนป่าคลองท่อม-เขาพนมเบญจา ต.เพหลา อ.คลองท่อม ต.โคกยางกิ่งอำเภอกลองเหนือ และ อ.เขาพนม จ.กระบี่ จะเน้นการวิจัยพัฒนาและรักษาช้างในส่วนของการท่องเที่ยวได้จัดกิจกรรม เช่น ศูนย์แสดงนิทรรศการและประวัติศาสตร์เกี่ยวกับช้างศูนย์ศึกษาธรรมชาติ นั้งช้าง หมู่บ้านควาญช้าง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้เลือกสวนป่าคลองท่อม จัดตั้งโรงพยาบาลช้างขึ้น เพื่อรักษาพยาบาลช้างเจ็บป่วย ช้างเร่ร่อนทั่วภาคใต้ เป็นการรองรับการบริการในด้าน การดูแลสุขภาพช้าง และรักษาพยาบาลช้างได้อย่างทันท่วงที แห่งแรกในภาคใต้ ซึ่งจะกำหนดเปิดให้บริการในวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๓ โดยภายในงานจะมีกิจกรรมในวันเปิดโครงการจัดตั้งโรงพยาบาลช้าง เช่น การมอบรถยนต์เคลื่อนที่รักษาพยาบาลช้าง มอบต้นพันธุ์อาหารช้าง เพื่อนำไปปลูกในเนื้อที่ ๕๐๐ ไร่ การตรวจสุขภาพช้าง และนิทรรศการเกี่ยวกับการอนุรักษ์ช้างไทย ของสถาบันคชบาลแห่งชาติในพระอุปถัมภ์ฯ

๒.๓.๔ สวนป่าทองผาภูมิ ต.ห้วยเขย่ง อ.ทองผาภูมิ จ.กาญจนบุรี มีเส้นทางท่องเที่ยวในพื้นที่ปางช้าง

จากที่กล่าวมาจึงสรุปได้ว่า ช้างเป็นสัตว์ที่มีความผูกพันกับคนไทยมาตั้งแต่อดีต ทั้งในด้านวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ และเศรษฐกิจ โดยมีการใช้เป็นพาหนะในการทำศึกสงคราม ต่อมาใช้ช้างในงานชกลากไม้ จนกระทั่งพื้นที่ป่าไม้ลดลงในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ช้างจำนวนมากออกมาเร่ร่อนในเมืองใหญ่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญๆ รวมทั้งการนำช้างมาทำงานในธุรกิจท่องเที่ยว ซึ่งก็ได้รับความสนใจและสงสารจากนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ในปี พ.ศ. ๒๕๔๙ มีนักท่องเที่ยวได้เข้าไปเที่ยวในหมู่บ้านช้างบ้านตากกลาง ต.กระโพ อ.ท่าตูม จ.สุรินทร์ ชาวไทยจำนวน ๑๐๗,๓๑๔ คน ชาวต่างชาติจำนวน ๕,๘๘๔ คน^{๒๐} จากสถิติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ามีนักท่องเที่ยวสนใจไปเที่ยวในหมู่บ้านช้างเป็นจำนวนมากขึ้น

๒.๔ ความเป็นมาของหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์

จังหวัดสุรินทร์ถือได้ว่าเป็นจังหวัดที่มีหมู่บ้านช้างเลี้ยงใหญ่ที่สุดในประเทศไทย เป็นจังหวัดที่มีช้างเป็นอัตลักษณ์ของจังหวัด ประวัติความเป็นมาของเมืองสุรินทร์นั้น ถูกสร้างขึ้นสมัยเขมรมีอำนาจอยู่ในบริเวณนี้ เมื่อเขมรเสื่อมอำนาจลงเมืองสุรินทร์ได้ถูกทิ้งร้างจนกลายเป็นป่าดงอยู่ยาวนาน จนกระทั่งในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย พ.ศ. ๒๒๖๐ ชาวพื้นเมืองกลุ่มหนึ่งที่เรียกตัวเองว่า “ส่วยหรือกูย” ซึ่งอาศัยอยู่แถบเมืองอัตปือแสนแป แคว้นจำปาศักดิ์ซึ่งขณะนั้นเป็นดินแดนของไทยและเป็นผู้ที่มีความสามารถในการจับช้างป่ามาเลี้ยงไว้ใช้งานเป็นอย่างมากได้พากันอพยพข้ามลำน้ำโขงมาสู่ฝั่งขวา โดยได้แยกย้ายกันไปตั้งชุมชนที่เมืองสิง (อ.จอมพระ) บ้านโคกลำดวน (อ.ขุขันธ์ จ.ศรีสะเกษ) บ้านอัจจะปะนึ่ง (อ.สังขะ) และบ้านกุดปะไท (อ.ศีขรภูมิ) แต่ละบ้านจะมีหัวหน้าควบคุมอยู่จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๓๐๖ จึงปรากฏหลักฐานว่าหลวงสุรินทร์ภักดี (เชียงปุม) ซึ่งเดิมเป็นหัวหน้าหมู่บ้านเมืองที่ ได้ขอให้เจ้าเมืองพิมายกราบบังคมทูลขอพระกรุณาโปรดเกล้าฯ จากพระเจ้าอยู่หัวพระที่นั่งสุริยามรินทร์ ย้ายหมู่บ้านจากบ้านเมืองที่ มาตั้งอยู่บริเวณบ้านคูประทาย บริเวณซึ่งเป็นที่ตั้งเมืองสุรินทร์ในปัจจุบันนี้

^{๒๐} ศูนย์คชศึกษา, สถิตินักท่องเที่ยวศูนย์คชศึกษา ต.กระโพ อ.ท่าตูม จ.สุรินทร์. สุรินทร์: จังหวัดสุรินทร์, ๒๕๕๐), หน้า ๙.

เนื่องจากเห็นว่าเป็นบริเวณที่มีชัยภูมิเหมาะสม มีกำแพงค่ายคู่อ้อมรอบ ๒ ชั้น มีน้ำอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การประกอบอาชีพและอยู่อาศัย ต่อมาหลวงสุรินทรภักดีได้กระทำความดีความชอบเป็นที่โปรดปราน จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกบ้านคูประทายเป็น "เมืองประทายสมันต์" และเลื่อนบรรดาศักดิ์หลวงสุรินทรภักดี เป็นพระสุรินทรภักดีศรีณรงค์จางวางให้เป็นเจ้าเมืองปกครองในปี พ.ศ. ๒๓๒๙ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนชื่อ "เมืองประทายสมันต์" เป็น "เมืองสุรินทร์" ตามสร้อยบรรดาศักดิ์ของเจ้าเมือง เมืองสุรินทร์มีเจ้าเมืองปกครองสืบเชื้อสายกันมารวม ๑๑ คน จนถึงปี พ.ศ. ๒๔๕๑ ได้มีการปรับปรุงระบบบริหารราชการแผ่นดินเป็นแบบเทศาภิบาลส่วนกลางจึงได้แต่งตั้งพระกรุงศรีบุรีรักษ์ (สุข สุมานนท์) มาดำรงตำแหน่งเป็น ข้าหลวงประจำจังหวัดหรือผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นคนแรก

๒.๔.๑ ลักษณะที่ตั้งและอาณาเขตของตำบลกระโพ

ตำบลกระโพ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดสุรินทร์ เนื้อที่ตำบลกระโพทั้งหมดประมาณ ๑๐๘ ตารางกิโลเมตร อยู่ห่างจากอำเภอกำแพงแสนเป็นระยะทาง ๓๕ กิโลเมตรและห่างจากอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ๕๗ กิโลเมตร

๒.๔.๒ สภาพภูมิประเทศของตำบลกระโพ

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปของตำบลกระโพ มีลักษณะเป็นที่ลุ่ม และที่ดอนสลับกันไป สภาพพื้นที่ดิน เป็นดินร่วนปนทรายส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าภูดิน และป่าดงสายทอ พื้นที่ของตำบลกระโพตั้งอยู่ที่ทิศตะวันตกเฉียงใต้ของอำเภอกำแพงแสนมีอาณาเขตติดต่อกับตำบลและพื้นที่ติดต่อกับตำบลต่าง ๆ

๒.๔.๓ ลักษณะที่ตั้งและอาณาเขตของบ้านตากกลาง

บ้านตากกลางตั้งอยู่ ณ ตำบลกระโพ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดสุรินทร์ อยู่ห่างทิศเหนือจังหวัดสุรินทร์ไปเป็นระยะทาง ๓๖ กิโลเมตร เลี้ยวซ้ายบ้านหนองตาตไปทางทิศตะวันตกลึกเข้าไป ๒๒ กิโลเมตรตามเส้นทางลาดยาง อยู่ห่างจากตัวอำเภอกำแพงแสนไปทางทิศใต้ ๑๒ กิโลเมตร เลี้ยวขวากลับบ้านหนองตาตลึกเข้าไป ๒๒ กิโลเมตร ไปตามทางเส้นเดียวกับสายแรกและห่างจากสนามบิน อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ๒๐ กิโลเมตร

๒.๔.๔ สภาพภูมิประเทศของบ้านตากกลาง

สภาพโดยทั่วไปของหมู่บ้านตากกลางประกอบด้วย ๒ หมู่คือ หมู่ที่ ๑๓ และหมู่ที่ ๙ โดยหมู่ที่ ๑๓ ถือเป็นหมู่บ้านดั้งเดิมเป็นบริเวณที่เกิดการตั้งบ้านเรือนเป็นที่แรก จะสังเกตได้จากตัวอาคารบ้านเรือนซึ่งจะมีอาคารบ้านเรือนเก่าแก่ปรากฏให้เห็นอยู่บ้าง ส่วนหมู่ที่ ๙ เป็นหมู่บ้านเกิดจากการขยายตัวของชุมชนสภาพบ้านเรือนส่วนใหญ่เป็นสมัยใหม่ ตัวหมู่บ้านจะตั้งอยู่ในทำเลที่เหมาะสมต่อการทำมาหาเลี้ยงชีพของคนในหมู่บ้าน และยังเอื้อประโยชน์ต่อการเลี้ยงช้างได้เป็นอย่างดี เนื่องจากตั้งอยู่ใกล้กับบริเวณที่ราบริมฝั่งแม่น้ำมูลและแม่น้ำชีไหลมาบรรจบกัน ซึ่งลำน้ำทั้งสองนี้เป็นเสมือนเส้นเลือดหล่อเลี้ยงชีวิตของผู้คนและสัตว์เลี้ยงในหมู่บ้านนี้มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และในบริเวณนี้

เรียกว่า ป่าบุงป่าทามซึ่งในฤดูแล้งชาวบ้านสามารถนำซังมาปล่อยเลี้ยงได้ อีกทั้งชาวบ้านยังสามารถหาของป่าและเก็บฟืนได้อีกด้วยตลอดจนยังมีกูดและหนองน้ำต่าง ๆ อยู่รายรอบหมู่บ้านอีกด้วย ตั้งอยู่ท่ามกลางระหว่างป่าดงสายทอซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกมีพื้นที่ประมาณ ๑๒,๙๖๘ ไร่ และป่าดงภูดินซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกมีพื้นที่ประมาณ ๖,๓๕๐ ไร่ ในฤดูทำน่ายังสามารถนำซังมาปล่อยเลี้ยงไว้ที่นี่เพื่อป้องกันและหลีกเลี่ยงไม่ให้ซังเข้าไปเหยียบย่ำและกินพืชผลในไร่นาได้อีกด้วย ตั้งอยู่ในบริเวณที่เป็นที่ราบลุ่มชายขอบของทุ่งกุลาร้องไห้ซึ่งเสมือนเป็นกันกระทะของแอ่งโคราชทำให้ในอดีตเคยมีน้ำท่วมที่ทำกินหลายครั้งหลายคราในฤดูฝนจนต้องอพยพไปตั้งถิ่นฐานแห่งใหม่บางส่วน

ทิศเหนือ	ติดต่อกับวังทะเล (บริเวณแม่น้ำมูลและแม่น้ำชีบรรจบกัน)
ทิศใต้	ติดต่อกับหมู่บ้านจินดา
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับป่าสงวนดงสายทอ
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับป่าสงวนดงภูดิน

๒.๔.๕ หมู่บ้านซังบ้านตากกลาง มีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ

สนามแสดงซังแสนรู้ จะมีการแสดงความสามารถอันเฉลียวฉลาดและน่ารักของซังในศูนย์ฯ อาทิ ซังเดินรำ ซังวาดรูป ซังปาลูกโป่ง ซังเตะฟุตบอล ฯลฯ โดยจะเปิดการแสดงทุกวัน วันละ ๒ รอบ คือ ๑๐.๓๐ น. และ ๑๔.๓๐ น. ไม่เว้นวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ หรือวันหยุดนักขัตฤกษ์

อาคารพิพิธภัณฑ์ เป็นสถานที่แสดงเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับซัง อาทิ วิวัฒนาการของซัง ซังในยุคต่าง ๆ โครงกระดูกซัง โรคที่เกี่ยวข้องกับซัง เครื่องมือในการคล้องซัง ภาพวิธีการจับซังในรูปแบบต่าง ๆ ลักษณะสำคัญของซัง อาหารและยาสมุนไพรซัง วิธีความผูกพันระหว่างคนกับซัง พิธีการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับซัง ขั้นตอนวิธีการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับซังที่เสียชีวิต วัฒนธรรมการแต่งกายของชาวกวยหรือกวย เป็นต้น

ศาลปะกำ ที่เป็นเสมือนเทวาลัยสิ่งสถิตของวิญญาณบรรพบุรุษและผีปะกำ ตามความเชื่อของ ชาวกวย หรือ กวย นิยมปลูกสร้างไว้ในชุมชนคุ่มบ้าน นักท่องเที่ยวสามารถไหว้ขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์จาก ศาลปะกำ กันได้ ซึ่งเชื่อกันว่า ขอสิ่งได้ ได้สมปรารถนาตามที่ตั้งใจไว้

วังทะเล ห่างจากหมู่บ้านซังเพียง ๓ กิโลเมตร ที่นี่เป็นบริเวณที่แม่น้ำมูลไหล และลำน้ำชี มาบรรจบกัน ก่อนไหลลงสู่แม่น้ำโขง ที่จังหวัดอุบลราชธานี “วังทะเล” เป็นสายน้ำที่แวดล้อมไปด้วยป่าที่กว้างใหญ่ไพศาล ก่อให้เกิดเป็นทัศนียภาพที่งดงามซึ่งหาชมได้ยาก ยังมีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพ อีกทั้งยังเป็นที่พักผ่อนของซังในหมู่บ้านยามเย็น

ชาวกวย (ส่วย) บ้านตากกลางเป็นกลุ่มคนที่มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีมายาวนาน รักสงบ รักอิสระ มีความสามัคคี เป็นคนมีระเบียบวินัย มีเอกภาพในสังคม มีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง ความโดดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน คือความอลังการอันน่าอัศจรรย์ ผสมผสานระหว่างคนกับซัง

ก่อนปีพุทธศักราช ๒๕๐๐ ชาวกวยบ้านตากกลางที่นี้จะม้ออาชีพหลักคือ จับซังป่ามาฝึกหัดไว้ใช้งาน ส่วนการทำนาก็ทำเป็นอาชีพรอง คือทำเพียงแค่อพยพอกิน ในอดีตชาวกวยจะออกไปจับซังปีละ ๒-๓ ครั้ง ๆ ละ ๒-๓ เดือน ซึ่งส่วนมากมักจะเดินทางไปจับในดินแดนราชอาณาจักรกัมพูชา

หลังจากปีพุทธศักราช ๒๕๐๐ เป็นต้นมา ประเทศกัมพูชาและลาวได้ปิดพรมแดนลง ชาว กูยที่มีอาชีพหลักคือ การจับช้างป่า ไม่สามารถไปจับช้างป่าเหมือนในอดีตได้ ก็หันมาทำการเกษตร ทำ ไร่ ทำนา และเลี้ยงช้างอยู่ในชุมชนอย่างมีความสุข ช้างและคนได้อยู่ด้วยกันฉันพี่น้อง มีความผูกพัน กันอย่างเหนียวแน่น การเลี้ยงช้างของชาวบ้านบ้านตากกลางเป็นการเลี้ยงในลักษณะที่ช้างเป็นสมาชิก ส่วนหนึ่งของครอบครัว เป็นมรดกตกทอดให้ลูกหลาน คนกับช้างมีความรักใคร่ผูกพันรู้จิตใจกันตั้ง ญาติสนิท แตกต่างจากการเลี้ยงช้างที่อื่นซึ่งเป็นเพื่อการค้าและการท่องเที่ยว ช้างบ้านตากกลางเป็น ช้างบ้านที่เชื่อง นอนร่วมชายคาเรือนเดียวกันกับคน

ปัจจุบันแม้ชาวบ้านตากกลางจะไม่ไปจับช้างแล้ว แต่ยังมีหมอช้างที่สืบทอดภูมิปัญญาวิชา คชศาสตร์อยู่ ผู้ที่ต้องการศึกษา เรียนรู้ ท่องเที่ยว สามารถพบปะพูดคุยกับหมอช้างที่มีประสบการณ์ ในการจับช้างมาแล้วหลายครั้งได้ตลอดเวลา ชีวิตของหมอช้างเป็นชีวิตที่ต้องมีความกล้าหาญอย่างยิ่ง ชาวบ้านตากกลางเป็นผู้มีความสงบเสงี่ยมสำรวม พูดน้อย ถ้าได้สนทนาด้วยแล้วจะทราบว่าเขาคือนัก ต่อสู้ผู้ยิ่งใหญ่ นอกจากนี้ บ้านตากกลางยังเป็นสถานที่ฝึกช้างสำหรับแสดงในงานแสดงช้างของจังหวัด สุรินทร์เป็นประจำทุกปี และบ้านตากกลางยังเป็นที่ตั้งของ “ศูนย์คชศึกษา” พิพิธภัณฑสถานเกี่ยวกับช้าง ภายใต้อำนวยการประวัตินามความเป็นมาของหมู่บ้าน รวมถึงอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการคล้องช้าง เช่น ทำจากเชือกประกำ เชือกคล้องช้างที่ทำจากหนังควาย ฯลฯ เปิดให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าชม ได้ และช่วงที่นำไปเยี่ยมหมู่บ้านช้างมากที่สุดคือ ช่วงเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนธันวาคมเพราะความ งามของช้างจะกลับมาเก็บเกี่ยวข้าว และนำช้างมาร่วมงานแสดงของจังหวัด ซึ่งจะมีช้างกลับมาอยู่บ้านเป็น จำนวนมาก

แม้ว่าในปัจจุบันสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติได้เปลี่ยนแปลงไป ป่ารอบ ๆ หมู่บ้านที่เคย อุดมสมบูรณ์ในอดีต ได้เสื่อมโทรมลงตามกาลเวลา พื้นที่เลี้ยงช้างในอดีต ถูกบุกรุกจากราษฎรในพื้นที่ เข้าปลูกยูคาลิปตัส ทำให้พืชอาหารช้างลดลง จึงเป็นสาเหตุทำให้คนเลี้ยงช้างของจังหวัดสุรินทร์ ต้อง นำช้างออกไปรับจ้างอยู่ตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ และเร่ร่อนเลี้ยงชีพอยู่ในสังคมเมือง ซึ่งเป็นที่มา ของ โครงการพัฒนาหมู่บ้านช้างสุรินทร์ ซึ่งประกอบไปด้วยแผนแม่บทพัฒนาหมู่บ้านช้างเลี้ยงใหญ่ ที่สุดในโลก โครงการช้างคืนถิ่นพัฒนาสุรินทร์บ้านเกิด ฯลฯ เพื่อให้ช้างและความงามของช้างได้กลับมาอยู่ที่ หมู่บ้านช้าง บ้านตากกลาง จังหวัดสุรินทร์ตลอดไป

๒.๕ อัตลักษณ์พัฒนาการศึกษาตัวตน

การศึกษาเกี่ยวกับลักษณะที่บ่งบอกความเป็นตัวตนของปัจเจกบุคคล มักจะเกี่ยวข้องกับคำว่า “เอกลักษณ์” และต่อมาผันแปรมาเป็นคำว่า “อัตลักษณ์” ซึ่งคำทั้ง ๒ คำ ได้รับการแปลมาจากภาษาอังกฤษคือ “identity” ส่วนการเปลี่ยนมาใช้คำว่า อัตลักษณ์ แทน เอกลักษณ์ นั้นเป็นผลมาจากแนวคิดยุคหลังสมัยใหม่ ที่เปลี่ยนวิธีการศึกษาตัวของมนุษย์จากที่เคยเป็นในยุคก่อนหน้านั้น ส่งผลให้เกิดการบัญญัติศัพท์ใหม่ให้สอดคล้องกับแนวการศึกษาตัวตนของมนุษย์

ปัจจุบันนี้คำว่าอัตลักษณ์ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลาย ทั้งในภาครัฐราชการ วิชาการ การเมือง และบุคคลทั่วไป เพื่อให้เกิดความชัดเจนในศัพท์และภาษาที่ใช้ ผู้วิจัยจะได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ความหมายและความเป็นมาของคำว่าอัตลักษณ์ ดังนี้

๒.๕.๑ แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์

แนวคิดทฤษฎีอัตลักษณ์เริ่มต้นขึ้นในช่วงปี ค.ศ. ๑๙๕๐ - ๑๙๖๐ โดยนักปรัชญา ๓ ท่าน^{๒๑} คือ เจ.เจ.ซี.สมาร์ท, ยู.ที. เพลส และเฮร์เบิร์ต ฟิลก์ (J.J.C. Smart, U.T. Place and Herbert Feigl) ซึ่งในช่วงหลังของศตวรรษที่ ๒๐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่ช่วงทศวรรษที่ ๑๙๘๐ เป็นต้นมา โครงสร้างของระบบโลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากโดยเฉพาะในทางเศรษฐกิจที่ส่งผลมาจากการปฏิวัติอุตสาหกรรม และการปฏิวัติระบบสื่อสารในกระบวนการโลกาภิวัตน์ ก่อให้เกิดการบริโภควัฒนธรรมที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ในโลกตะวันตกภาพรวมของการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมค่อยๆ เปลี่ยนจากการเน้นลงทุนผลิตสินค้าอุปโภคบริโภคมายังสินค้าในภาคบริการและสินค้าวัฒนธรรมมากขึ้น การเน้นสินค้าวัฒนธรรมค่อยๆ กระจายสู่ประเทศโลกที่สามด้วยเช่นกันสินค้าวัฒนธรรมทำให้ประเด็นเรื่อง อัตลักษณ์กลายเป็น หัวใจสำคัญ เพราะบริโณคนิยมนั้นอาศัยการสร้างสัญลักษณ์เป็นแกน และสัญลักษณ์ต่างๆ ก็เกาะติดกับ อัตลักษณ์แบบใดแบบหนึ่งเสมอ ไม่ว่าจะเป็นอัตลักษณ์ระดับปัจเจก ระดับท้องถิ่น หรือระดับชาติก็ล้วนสามารถถูกทำให้กลายเป็นสินค้าได้ทั้งสิ้น

อัตลักษณ์คือความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองว่า "ฉันคือใคร" ซึ่งจะเกิดขึ้นจากการปฏิสังสรรค์ระหว่างตัวเรากับคนอื่น โดยผ่านการมองตัวเองและคนอื่นมองเราในขณะนั้น และในขณะเดียวกัน มโนทัศน์อัตลักษณ์ จะถูกกล่าวควบคู่ไปกับเรื่องของอำนาจ นิยามความหมายหรือการสร้างภาพแทนความจริง เมื่ออัตลักษณ์ไปสัมพันธ์กับแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ดูจะมีความหมายที่แตกต่างจากความหมายที่เข้าใจกันโดยสามัญสำนึกมาก

อัตลักษณ์ แตกต่างจากบุคลิกภาพในประเด็นที่สำคัญหลายประการ เราอาจมีบุคลิกภาพร่วมกับบุคคลอื่น แต่การมีอัตลักษณ์ร่วมมีนัยของการเกี่ยวพันกับการตื่นตัว บางอย่างในตัวของเรา เช่นเราเลือกที่จะแสดงตัวตนกับกลุ่มหรืออัตลักษณ์ที่เฉพาะ ซึ่งบางครั้งเราอาจมีตัวเลือกว่าคนอื่น และอัตลักษณ์ต้องการความตระหนัก บางอย่างที่เกี่ยวข้องกับส่วนที่เป็นของเรา บุคลิกภาพอธิบายลักษณะต่างที่บุคคลทั้งปวงน่าจะมี เช่น การเข้าสังคมเก่งหรืออาจเป็นคุณลักษณะภายใน แต่อัตลักษณ์ต้องการพื้นฐานบางอย่าง อาจถูกจัดประเภทด้วยการมีลักษณะบุคลิกภาพ แต่เราต้องแสดงตนเอง (นั่นคือการยอมรับอย่างตั้งใจ) กับอัตลักษณ์ความสำคัญของการแสดงตัวตน คือการมีอัต

^{๒๑} นฤมล ขาวนวล, (ออนไลน์)

ลักษณะเหมือนกับกลุ่มหนึ่งและมีความแตกต่างกับอีกกลุ่มอื่น หากลองคิดถึงสถานการณ์ที่เราพบกับใครสักคนในครั้งแรก และเรากำลังพยายามค้นหาว่าเขาคือใคร ด้วยการตั้งคำถามว่าเขามาจากไหน และเขาทำอะไรในสถานการณ์ต่างๆ สิ่งเหล่านี้เป็นการกำลังพยายามค้นหาสิ่งเกี่ยวกับตัวของบุคคลนี้ และสิ่ง ที่ทำให้เขาเหมือนกับเราด้วย (สิ่งที่เรามีร่วมกับเขา) และสิ่งที่ทำให้เขาแตกต่างจากเรา หรือ การพิจารณาถึงสถานการณ์การเดินทางไกล สถานที่ที่คุณจะไป คุณได้ยินเสียงคนกลุ่มหนึ่งกำลังสนทนาแล้วพูดภาษาเดียวกับคุณ คุณจะรับรู้ด้วยความรู้สึกของการระลึกรู้ และความเป็นเจ้าของร่วมกับกลุ่มนั้นการที่คุณมีบางอย่างร่วมกัน ได้นำเสนอช่วงของการระลึกรู้และการมีบางอย่างร่วมกับผู้อื่นที่มีอัตลักษณ์ร่วมกับคุณ อัตลักษณ์ถูกแสดงออกให้เห็นด้วยการคล้ายกัน นั่นคือมันเกี่ยวกับบุคคลที่เหมือนเราและความแตกต่างของบุคคลที่ไม่เหมือนกับเรา

๒.๕.๒ ความหมายของอัตลักษณ์

พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒ แยกความหมายของ คำว่าอัตลักษณ์ ที่ประกอบด้วยคำว่าอัต (อัต-ตะ) ซึ่งหมายถึง ตน หรือ ตัวเอง กับคำว่าลักษณะ ซึ่งหมายถึงสมบัติเฉพาะตัว คำว่า อัตลักษณ์ ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Identity หมายถึงหลักฐานการแสดงตัว ผลรวมของลักษณะเฉพาะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งทำให้สิ่งนั้น เป็นที่รู้จักหรือจำได้

อัตลักษณ์ เป็นภาพของความคิดที่คาบเกี่ยวสัมพันธ์กับวิชาหลายแขนง ทั้งทางสังคมศาสตร์ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา จิตวิทยา และปรัชญา อัตลักษณ์จึงมีความสำคัญเนื่องจากเชื่อมต่อกัน โดยทำหน้าที่ทั้งรูปแบบของความเป็นปัจเจกที่สัมพันธ์กับสังคม และสร้างความเป็นอัตลักษณ์ขององค์กรโดยกำหนดบทบาทและระบบคุณค่าที่ติดมา เช่นในความเป็นครูของสมหญิงก็ยังมี ความแม่ และเป็นลูก อีกทั้งยังเป็นประชาชนคนไทยในขณะเดียวกันด้วย อัตลักษณ์เป็นเรื่องของการใช้สัญลักษณ์ด้วยเพราะการแสดงออกซึ่งความสัมพันธ์ต่างๆ ดังกล่าวกระทำผ่านระบบสัญลักษณ์ หลากแบบในอีกด้านหนึ่งอัตลักษณ์ก็เกี่ยวข้องกับมิติ “ภายใน” ของความเป็นตัวเราอย่างมากทั้งใน ด้านอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดเพราะมนุษย์ให้ความหมาย หรือเปลี่ยนแปลงความหมายเกี่ยวกับตนเอง ในกระบวนการที่เขาสัมพันธ์กับโลก

ฉลาดชาย รมิตานนท์^{๒๒} ได้ให้คำอธิบายความหมายของอัตลักษณ์ว่าหมายถึงสิ่งที่เรารู้สึกว่าเป็น “พวกเรา” แตกต่างจากเขา “พวกเขา” หรือ “คนอื่น” อัตลักษณ์ไม่จำเป็นต้องมีหนึ่งเดียว แต่อาจมีหลายอัตลักษณ์ที่ประกอบกันขึ้นมาเป็นตัว “พวกเรา” อัตลักษณ์ไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นโดยสังคม อัตลักษณ์จึงจำเป็นต้องมีกระบวนการสร้างความเหมือนระหว่าง “พวกเรา” หรือ “คนอื่น” หรือกระบวนการสร้างอัตลักษณ์เกิดควบคู่กันไป เช่นอัตลักษณ์ของวัยรุ่นปัจจุบันกับวัยรุ่นในอดีตก็มีความแตกต่างกันไปเนื่องมาจากกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ที่แตกต่างกัน สำหรับคำว่า อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ หมายถึงสิ่งที่ทำให้สมาชิกในกลุ่มชาติพันธุ์นั้นๆ รู้สึกร่วมกันว่าเป็นพวกเดียวกัน และรู้สึกแตกต่างจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ในแง่นี้การศึกษากระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ จึงหมายถึงการศึกษากระบวนการสร้างความเหมือนและความต่าง

^{๒๒} ฉลาดชาย รมิตานนท์, อัตลักษณ์วัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลง, (ศูนย์สตรีศึกษา คณะสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๐) หน้า ๖๔.

อภิญา เพื่อฟูสกุล^{๒๓} ได้ให้ความหมายของคำว่า อัตลักษณ์ ไว้ว่า อัตลักษณ์เป็นเรื่องของความเข้าใจ และการรับรู้ว่าเป็นใคร และคนอื่นเป็นใคร นั่น คือเป็นการก่อรูปขึ้นและดำรงอยู่ว่าเรารับรู้เกี่ยวกับตัวเราอย่างไร และคนอื่นรับรู้เราอย่างไร โดยมีกระบวนการทางสังคมในการสร้าง และสืบทอดอัตลักษณ์ ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับบริบทของความสัมพันธ์ ทางสังคมที่มีต่อคนหรือกลุ่มอื่นด้วย

ปัจจุบันหากสำรวจคู่มือหนังสือที่เกี่ยวกับข้อถกเถียงกันทางทฤษฎีสังคมศาสตร์ โดยเฉพาะในเรื่องแวดวงวัฒนธรรมศึกษา จะต้องพบมโนทัศน์อัตลักษณ์ (Identity) มโนทัศน์อัตลักษณ์ถูกกล่าวถึงควบคู่กับมโนทัศน์อำนาจการนิยามความหมาย หรือการสร้างภาพแทนความจริง อัตลักษณ์จึงไม่ใช่คุณสมบัติที่คงทนแต่สามารถเลื่อนไหลเปลี่ยนแปลงไปตามบริบท และมีได้หมายถึงคุณสมบัติเฉพาะตัวอีกต่อไปในกลุ่มงานคิดหนึ่งอัตลักษณ์ คือ ผลผลิตที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ของเรากับคนอื่นและสังคมที่เราอาศัยอยู่ ซึ่งมีความหลากหลาย แตกต่างกันไป ซ้อนทับหลายชั้น อัตลักษณ์ไม่ได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แต่เกิดขึ้นโดยการผลิต ถูกบริโภค และถูกควบคุมจัดการอยู่ในวัฒนธรรมอื่น ทั้งยังมีการสร้างความหมายต่างๆ ผ่านทางระบบของการสร้างภาพตัวแทนเวียนอยู่ในวงจรวัฒนธรรมนอกจากนี้งานศึกษาของอภิญากล่าวถึงความเป็นตัวเรา ซึ่งมีความสัมพันธ์กับอัตลักษณ์ว่า ความเป็นตัวเรามีลักษณะคล้ายเหรียญที่มีสองด้านซ้อนทับกันอยู่ ภาพกรรมจะหยิบบัญชีภาพตัวแทน (Representative) ของความเป็นหญิงความเป็นชาย ความเป็นไทย ฯลฯ มาให้อัตลักษณ์เหล่านั้นเรียกร่องและหล่อหลอม ยึดเยียดตำแหน่งแห่งที่ทางสังคม และเป็นสิ่งการันตีประสบการณ์ “ความเป็นตัวเรา”

วันดี สันติวุฒิมณี^{๒๔} ได้อธิบายว่า กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ เกิดขึ้นภายใต้ความสัมพันธ์ทางสังคมที่สลับซับซ้อน หลากหลาย ไม่หยุดนิ่งมาตั้งแต่อดีตสันนิษฐานกันว่ากลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน ช่วงเวลาเดียวกัน มีการติดต่อสัมพันธ์ทั้งในเชิงซื้อขาย แลกเปลี่ยนสิ่งของจนถึงการรุกรานฆ่าฟันกัน ความสัมพันธ์ดังกล่าวก่อให้เกิดการหยิบบัญชีและผสมปนเปทางวัฒนธรรมระหว่างกัน ดังนั้น เมื่อกลุ่มชาติพันธุ์แต่ละกลุ่มต้องการรักษาความเป็นหนึ่งเดียวหรือความเป็นปึกแผ่นในพวกเดียวกัน กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์เพื่อสร้างความเหมือน ในพวกเราและความต่างในพวกเขาจึงเกิดขึ้น ในกระบวนการนี้ อาจมีทั้งการสร้างขึ้นมาใหม่อย่างสิ้นเชิง และการหยิบบางส่วนทางวัฒนธรรมคนอื่นมาทำให้เป็นของเรา อัตลักษณ์ที่ถูกสร้างขึ้นในยุคหนึ่ง แต่เมื่อกาลเวลาเปลี่ยนไป อัตลักษณ์อาจใช้ไม่ได้ผล เนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์แต่ละกลุ่มมีการปรับตัว และหยิบบางส่วนทางวัฒนธรรมระหว่างกัน ด้วยเหตุนี้ เมื่ออัตลักษณ์เก่ามีพลังน้อยลงอัตลักษณ์ใหม่จึงถูกสร้างขึ้นมาทดแทนอัตลักษณ์จึงเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอนตายตัวและไม่หยุดนิ่งการสืบทอดและผลผลิตอัตลักษณ์ใหม่จึงเกิดขึ้นได้เสมอภายใต้กาลเวลา และบริบททางสังคมที่เปลี่ยนไป

^{๒๓} อภิญา เพื่อฟูสกุล, อัตลักษณ์ (Identity) การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๔๖), หน้า ๖.

^{๒๔} วันดี สันติวุฒิมณี, กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ ของชาวไทยใหญ่ชายแดนไทย-พม่า กรณีศึกษาหมู่บ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่, วารสารทางวิชาการ, คณะสังคมศาสตร์, (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๕), หน้า ๒๑๙.

ยศ สันตสมบัติ^{๒๕} ได้กล่าวว่า อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์มิใช่ผลผลิตของเชื้อชาติ และวัฒนธรรม หากแต่อัตลักษณ์ถูกสร้างขึ้นและสร้างใหม่เป็นกระบวนการอย่างสัมพันธ์กับบริบทและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา และการเลื่อนไหลของเครือข่ายแห่งความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ประเด็นสำคัญในการทำความเข้าใจกับอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ในลักษณะสัมพันธ์จึงอยู่ที่ว่า อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ไม่อาจดำรงอยู่อย่างโดดๆ แยกออกต่างหากจากความสัมพันธ์กับชนกลุ่มอื่นๆ กระบวนการก่อสร้างอัตลักษณ์ในบริบทของ ความเป็นชาติพันธุ์จึงไม่อาจแยกออกได้จากความสัมพันธ์เชิงอำนาจ และโครงสร้างความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การเมืองและสัญลักษณ์

อัตลักษณ์ เป็นลักษณะเฉพาะที่แสดงถึงความเป็นตัวตน ความเป็นชาติพันธุ์เฉพาะของตน ซึ่งก่อให้เกิดความมั่นใจ ความภาคภูมิใจในตนเองหรือในคุณค่าแห่งตน และอัตลักษณ์ของชุมชนนั้น เกิดจากการอยู่ร่วมกัน การมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน มีประสบการณ์ในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันของคนในชุมชน ทำให้สมาชิกในชุมชนต้องพยายามปรับตัวและดำรงตนให้สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการและความคาดหวัง ก่อให้เกิดเป็นกฎเกณฑ์ ระเบียบปฏิบัติ ธรรมเนียมประเพณีของชุมชน และมีการปฏิบัติสืบต่อกันมาจนเกิดเป็นวัฒนธรรมการดำรงชีวิตของชุมชนโดยอัตลักษณ์ไม่จำเป็นต้องมีหนึ่งเดียว แต่อาจมีหลายอัตลักษณ์ที่ประกอบกันขึ้นมาเป็นตัวเรา พวกเรา อัตลักษณ์ไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นโดยสังคม อัตลักษณ์จึงจำเป็นต้องมีกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ ซึ่งในกระบวนการนี้อาจมีทั้งการสร้างขึ้นมาใหม่อย่างสิ้นเชิงและการหยิบยืมบางส่วนทางวัฒนธรรมของคนอื่นมาทำให้เป็นของเรา

เนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์แต่ละกลุ่มมีการปรับตัว ด้วยเหตุนี้เมื่ออัตลักษณ์เก่ามีพลังน้อยลง อัตลักษณ์ใหม่จึงถูกสร้างขึ้นมาทดแทน อัตลักษณ์จึงเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอนตายตัวและไม่หยุดนิ่ง การสืบทอดและผลิต อัตลักษณ์ใหม่จึงเกิดขึ้นได้เสมอภายใต้กาลเวลาและบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลง

ในแวดวงวัฒนธรรมศึกษาจะพบมโนทัศน์ เรื่อง อัตลักษณ์^{๒๖} (identity) ถูกกล่าวถึงควบคู่ไปกับมโนทัศน์เรื่องอำนาจ การนิยามความหมาย หรือการสร้างภาพตัวแทน (representation) ทำให้ความหมายของ identity เปลี่ยนจาก “เอกลักษณ์” ซึ่งหมายถึง “คุณสมบัติของคนหรือสิ่งหนึ่งที่ทำให้สิ่งนั้นโดดเด่นขึ้นมาหรือแตกต่างจากสิ่งอื่น” มาสู่คำว่า อัตลักษณ์ ในปัจจุบัน ซึ่งสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีความรวดเร็ว หลากหลายและซับซ้อนมากขึ้น อัตลักษณ์สามารถแบ่งออกเป็น ๒ ระดับ คือ อัตลักษณ์ระดับปัจเจก (Individual Identity) และอัตลักษณ์ร่วม (Collective Identity) ซึ่งที่จริงแล้วอัตลักษณ์ร่วมก่อให้เกิดความสงบอยู่ร่วมกันของกลุ่มชน และไม่สามารถแยกออกจากการกระทำหรือละทิ้งสถานภาพของปัจเจกในกลุ่มได้ กลุ่มที่มีลักษณะร่วมกันนี้จะต้องมีประเพณีบางอย่างซึ่งเรียกได้ว่าเป็นของกลุ่มตัวเอง โดยที่สมาชิกของกลุ่มไม่จำเป็นต้องรู้จักสมาชิกอื่น ๆ ทั้งหมด แต่เขาจะต้องรู้ว่าประเพณีอย่างนั้น ๆ เป็นประเพณีกลุ่มเราประเพณีเฉพาะของกลุ่มมีเอกลักษณ์ของตัวเองแตกต่างจากกลุ่มอื่น ๆ

^{๒๕} ยศ สันตสมบัติ, ท่าเกวียน : บทวิเคราะห์เบื้องต้นว่าด้วยการปรับตัวของชุมชนชาวนาไทยท่ามกลางการปิดล้อมของวัฒนธรรมอุตสาหกรรม, (กรุงเทพมหานคร : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, ๒๕๔๕), หน้า ๕๐.

^{๒๖} ฉลาดชาย รมิตานนท์, อัตลักษณ์วัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลง, (ศูนย์สตรีศึกษา คณะสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๒), หน้า ๔๖.

อัตลักษณ์เป็นการเชื่อมต่อระหว่างความเป็นปัจเจกกับโครงสร้างสังคม^{๒๗} (social aspect) สังคมกำหนดบทบาทหน้าที่และระบบคุณค่าที่ติดตัวมาในมิตินี้ อัตลักษณ์จึงเป็นการใช้สัญลักษณ์ (symbolic aspect) ด้วย เพราะเป็นการแสดงออกซึ่งความสัมพันธ์ต่าง ๆ ดังกล่าวกระทำผ่านสัญลักษณ์หลากหลายแบบ ในอีกด้านหนึ่งอัตลักษณ์ก็เกี่ยวข้องกับมิติ “ภายใน” ของความเป็นตัวเราอย่างมากทั้งในด้านอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด เพราะมนุษย์ให้ความหมายหรือเปลี่ยนแปลงความหมายเกี่ยวกับตนเองในส่วนที่สัมพันธ์กับโลก identity และ subject จึงซ้อนทับกันอยู่ จึงมีการแบ่งอัตลักษณ์ออกเป็น ๒ ระดับ คือ อัตลักษณ์บุคคล(Personnel Identity) และอัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity) การก่อรูปและการปรากฏตัวของ อัตลักษณ์ มีเนื้อหามาจากจิตสำนึกส่วนตัวและจิตสำนึกร่วมในระดับสังคม ที่เกิดจากการนิยามตัวเองว่า ตัวเองคือใคร ความเป็นมาอย่างไรแตกต่างจากคนอื่น กลุ่มอื่น และสังคมอื่นอย่างไร และใช้อะไรเป็นเครื่องหมายในการแสดงออกซึ่ง อัตลักษณ์ดังกล่าว โดยสามารถแสดงผ่านสื่อ สัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลครอบงำภายในสังคมนั้น ๆ เช่น ภาษา ศาสนา เครื่องแต่งกาย และการบริโภค ทำให้อัตลักษณ์กลายเป็นสิ่งที่แปรเปลี่ยนไปตามบริบทอย่างไม่รู้จบ และเป็นคุณสมบัติที่สร้างขึ้นตามสถานการณ์เฉพาะหน้ากระบวนการได้มา หรือสร้างอัตลักษณ์อัตลักษณ์ถูกสร้างและถูกก่อตัวขึ้นมาโดยผ่านการปฏิสังสรรค์ระหว่างบุคคล ซึ่งในบุคคลหนึ่งๆ ก็จะมีอัตลักษณ์ที่หลากหลาย และเมื่อบุคคลนั้นยอมรับในอัตลักษณ์ใดอัตลักษณ์หนึ่งในขณะเวลานั้น ก็หมายถึงบุคคลนั้นได้ทำการกำหนดตำแหน่งของตนเอง และกำหนดตำแหน่งในทางสังคม กระบวนการที่เกิดขึ้นนี้ ทำให้เกิดความแตกต่างและความหลากหลายหลายในการสร้างอัตลักษณ์ โดยที่ตัวเราก็มมีส่วนร่วมในการก่อตัวของอัตลักษณ์ของตัวเองด้วยเช่นกัน ซึ่งการนิยาม การสร้างและการผลิตซ้ำของอัตลักษณ์ อาจทำได้ ๒ วิธีได้แก่

๑. การนิยามอัตลักษณ์ในทางบวก (positive identification) เป็นการนิยามอัตลักษณ์หรือ ให้ความหมายเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ และสังคมวัฒนธรรมของตนเองหรือคนภายในสังคมโดยเฉพาะปัญญาชน สื่อมวลชนและหน่วยงานรัฐ

๒. การนิยามอัตลักษณ์ในทางลบ (negative identification) เป็นการนิยามหรือเป็นการสร้างอัตลักษณ์ โดยคนอื่นหรือกลุ่มอื่น ซึ่งเป็นคนภายนอกชุมชน ทั้งที่เป็นศัตรูและพันธมิตรอัตลักษณ์ในแง่นี้ เป็นการพิจารณาจากมุมมองคนภายนอก อัตลักษณ์ในแง่นี้เป็นการพิจารณาจากมุมมองคนภายนอกอัตลักษณ์ที่ได้มา จึงออกมาในแง่ลบเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นกระบวนการในการสร้างอัตลักษณ์จึงเป็นความพยายามของผู้คนในสังคมที่ต้องการจะแสวงหาพื้นที่ทางสังคมและการแสดงออกทางวัฒนธรรม เพื่อเรียกร้องสิทธิในการดำรงอยู่อย่างแตกต่างและอย่างมีความเสมอภาคกับกลุ่มคนอื่น ๆ โครงสร้างของอัตลักษณ์ เกิดจากการจัดระบบของสังคม โดยกลุ่มสถาบันต่าง ๆ ในสังคมอันได้แก่ สถาบันทางเศรษฐกิจ สถาบันทางสังคม และสถาบันทางการเมือง ซึ่งล้วนแต่มีอิทธิพลกับสมาชิกในสังคม ดังนั้น บุคคลหนึ่ง ๆ จึงต้องปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์เมื่อตนเข้าไปเป็นสมาชิกของสังคมใหม่ นั่นคืออัตลักษณ์ของแต่ละบุคคล และอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่มจะต้องปรับเปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อมและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในที่นี้แนวความคิดเรื่องอัตลักษณ์มีความสำคัญกับประเด็นการศึกษา

^{๒๗} อภิญา เพ็ญฟูสกุล, อัตลักษณ์ (Identity) การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด, หน้า ๗๖.

เนื่องจากสามารถทำให้เห็นถึงแนวความคิดของชุมชนในกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ และเห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการที่ชุมชนได้หยิบยื่นหรือการสร้างอัตลักษณ์ของชุมชนมาแล้ว ในอีกด้านหนึ่งปัจเจกได้มีการยอมรับหรือต่อรองปฏิเสธบทบาทตามลักษณะของปัจเจกหรือไม่ อย่างไร เพื่อทำความเข้าใจอย่างแท้จริงว่ากระบวนการถอดรหัสของผู้รับสารนั้น มีความสอดคล้องกับผู้ส่งสารหรือมีความหลากหลาย แตกต่างกันไปตามลักษณะของปัจเจกชน

๒.๕.๓ อัตลักษณ์ชาติพันธุ์

กลุ่มชาติพันธุ์หรือกลุ่มวัฒนธรรมมีลักษณะเด่นคือ เป็นกลุ่มคนที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษเดียวกัน บรรพบุรุษในที่นี้หมายถึงบรรพบุรุษทางสายเลือด ซึ่งมีลักษณะทางชีวภาพและรูปพรรณ (เชื้อชาติ) เหมือนกัน รวมทั้งบรรพบุรุษทางวัฒนธรรมด้วย ผู้ที่อยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันจะมีความรู้สึกผูกพันทางสายเลือด และทางวัฒนธรรมพร้อม ๆ กันไปเป็นความรู้สึกผูกพันที่ช่วยเสริมสร้างอัตลักษณ์ของบุคคลและของชาติพันธุ์

อภิญา เพื่อองฟูสกุล^{๒๘} กล่าวว่ากลุ่มชาติพันธุ์ หมายถึงพวกคนที่ไม่ใช่ศาสนาหรืออารยธรรม โดยอภิญญากล่าวเสริมว่าความคิดดังกล่าว แฝงความคิดทฤษฎีวิวัฒนาการทางสังคมแบบดาร์วิน คือการแบ่งกลุ่มคนเป็นเผ่าพันธุ์ต่าง ๆ ด้วยหลักเกณฑ์ลักษณะทางกายภาพซึ่งเด่นชัดมากคือสีผิว มีการอธิบายว่าคนผิวขาวมีแนวโน้มจะฉลาดและมีความสามารถมากกว่าคนผิวดำอย่างไรก็ตามในงานศึกษาของอภิญาเสนอว่า ความเป็นชาติพันธุ์เป็นหน่วยทางสังคมที่มีแก่นแกนอยู่ที่ลักษณะดั้งเดิมทางวัฒนธรรมบางอย่างเช่น การมีภาษา มีความเชื่อทางศาสนาและพิธีกรรม ตลอดจนจนลักษณะการสืบสายตระกูลของระบบเครือญาติ อภิญา จึงสรุปว่า ความเป็นชาติพันธุ์จึงหมายถึง แก่นมหนึ่งของความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนที่คิดว่ากลุ่มตนแตกต่างจากกลุ่มอื่นมิได้หมายถึงสิ่งที่เป็นคนสมบัติเฉพาะทางวัฒนธรรมหรือเชื้อชาติของกลุ่มแสดงให้เห็นว่า “ความเป็นชาติพันธุ์” เกิดจากการแบ่งกลุ่มคน เมื่อมีความสัมพันธ์กับกลุ่มอื่น ๆ โดยต่างฝ่ายมีความคิดว่าอีกฝ่ายมีความแตกต่างจากจากฝ่ายตนเองนอกจากนี้ ยศ สันตสมบัติ^{๒๙} กล่าวถึงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ว่า เป็นสิ่งที่ไม่สามารถกำหนดตายตัวได้ ขึ้นอยู่กับว่ากลุ่มชาติพันธุ์นิยามอัตลักษณ์ตัวเองในรูปแบบใด และขณะเดียวกันผู้อื่นจะนิยามอัตลักษณ์ให้กลุ่มชาติพันธุ์อย่างไร เป็นการเลือกบ่งชี้แก่ตนเองกับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ในเวลาใดเวลาหนึ่งเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดตนจากงานศึกษาของอภิญาและยศสรุปได้ว่า มนุษย์เมื่อมีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเมื่อใดทันทีที่เกิดการเปรียบเทียบความเหมือน ความแตกต่างและมีการแบ่งแยกความเป็นเขา ความเป็นเรา และมักจะมีมองต่างกลุ่มในภาพลบเสมอ ดังคนผิวขาวนิยามตนเองฉลาดและมีความสามารถมากกว่าคนผิวดำ กระนั้นอัตลักษณ์มีพลวัตเสมอคนผิวดำสามารถปรับเปลี่ยนและนิยามอัตลักษณ์ของตนเองขึ้นมาใหม่ได้ เช่นเดียวกันกลุ่มชาติพันธุ์พื้นที่สูงหรือภาษาทางราชการใช้คือ “ชาวเขา” หรือ “ชาวไทยภูเขา” เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีอัตลักษณ์ชัดเจนทางกายภาพด้านภาษา การแต่งกาย การประกอบอาชีพความเชื่อพิธีกรรมเป็นอัตลักษณ์ที่กลุ่มชาติพันธุ์นิยามขึ้นมาและมีความภูมิใจกับอัตลักษณ์ของตนเอง อีกด้านหนึ่ง

^{๒๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๑.

^{๒๙} ยศ สันตสมบัติ, ท่าเกวียน : บทวิเคราะห์เบื้องต้นว่าด้วยการปรับตัวของชุมชนชาวนาไทยท่ามกลางการปิดล้อมของวัฒนธรรมอุตสาหกรรม, หน้า ๑๐.

อัตลักษณ์ที่ผู้อื่นนิยามให้กลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงเป็นด้านลบ เช่น อัตลักษณ์ด้านภาษาที่ว่า ชาวเขาพูดไม่ชัด ชาวเขาทำไร่เลื่อนลอย ชาวเขาตัดไม้ทำลายป่า ชาวเขาค้ายาเสพติด เป็นต้น

๒.๕.๔ ประเภทของอัตลักษณ์

อัตลักษณ์ คือความเชื่อมต่อและสัมพันธ์กับสังคม เพราะการแสดงออกซึ่งความสัมพันธ์ต่างๆ กระทำผ่านระบบสัญลักษณ์หลายแบบในอีกด้านหนึ่ง อัตลักษณ์เกี่ยวกับมิติภายในของความเป็นเราอย่างมากทั้งในด้านอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด เพราะมนุษย์ให้ความหมายหรือเปลี่ยนแปลงความหมายเกี่ยวกับตนเองที่สัมพันธ์กับโลก อภิญา เพ็ญฟูสกุล^{๓๐} ได้แบ่งอัตลักษณ์เป็น ๒ ระดับได้แก่ อัตลักษณ์ส่วนบุคคลและอัตลักษณ์ทางสังคม อธิบายได้ดังต่อไปนี้

๑) **อัตลักษณ์ส่วนบุคคล** เป็นการมองตนเองในแง่มุมต่าง ๆ ของสังคมที่เราเป็นใคร เช่น นางสาว ก. มองตนเองว่าเป็นคนไทย เป็นคนใต้เป็นผู้หญิง เป็นนักศึกษาเป็นพุทธศาสนิกชน ซึ่งการมองตนเองในแง่มุมต่าง ๆ ของนางสาว ก. ก็คืออัตลักษณ์ในแง่มุมต่าง ๆ ของนางสาว ก. นั่นเอง อัตลักษณ์ของบุคคลเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งในตัวบุคคลที่ทำให้บุคคลนั้นมีความเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งแตกต่างจากผู้อื่นเห็นได้ว่าอัตลักษณ์เป็นคุณลักษณะประการหนึ่งในตัวบุคคล ซึ่งในทางสังคมวิทยา มองว่า เมื่อบุคคลมาอยู่ร่วมกันในสังคมต้องมีการติดต่อสื่อสารกันหรือมีการกระทำทางสังคมระหว่างกัน โดยพฤติกรรมที่แต่ละบุคคลแสดงออกมาเป็นปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ ขึ้นอยู่กับปทัสถานทางสังคมตามโครงสร้างทางสังคมนั้น ๆ การกระทำระหว่างกันทางสังคมทำให้บุคคลมีบทบาทตามสถานการณ์ที่ตนสัมพันธ์อยู่

๒) **อัตลักษณ์ทางสังคม** อัตลักษณ์ทางสังคม เป็นลักษณะอย่างหนึ่งในตัวบุคคลที่จะทำให้บุคคลนั้นมีความเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งแตกต่างจากผู้อื่นเห็นได้ว่าอัตลักษณ์เป็นคุณลักษณะประการหนึ่งในตัวบุคคล ซึ่งในทางสังคมวิทยามองว่าเมื่อบุคคลมาอยู่ร่วมกันในสังคมก็มีการติดต่อสื่อสารกันหรือมีการกระทำทางสังคมระหว่างกัน (Social Interaction) โดยพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมาเป็นปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Interaction) ขึ้นอยู่กับสังคม (Social Norms) ตามโครงสร้างทางสังคมนั้น ๆ การกระทำระหว่างกันทางสังคมทำให้บุคคลมีบทบาทตามสถานการณ์ที่ตนสัมพันธ์อยู่ เพื่อศึกษาความคาบเกี่ยวและปฏิสัมพันธ์ของทั้งสองระดับนี้ บุคลิกภาพ ไม่ได้หมายถึงการตอบสนอง ต่อสิ่งเร้าข้างนอกแต่เป็นความพร้อมหรือแนวโน้มที่จะตอบสนอง

จากที่กล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่าอัตลักษณ์ที่แสดงออกมีอยู่ ๒ ลักษณะ คืออัตลักษณ์ส่วนบุคคล คือลักษณะบุคคลที่นิยามตัวเองว่าเป็นใครเป็นสิ่งที่ป็นรูปธรรมจนเกือบจะจับต้องและรู้สึกได้ เช่น รูปร่าง หน้าตา เพศ สถานะ ความรู้และอัตลักษณ์ทางสังคมเป็นภาพที่บุคคลอื่นมีต่อบุคคลหนึ่งโดยอาศัยสัญลักษณ์ที่มีลักษณะเป็นนามธรรม ดังนั้นอัตลักษณ์กับสังคมจึงแยกกันไม่ออก เนื่องจากการนิยามความเป็นตัวตนของอัตลักษณ์นั้นต้องมีการอ้างอิงกับสังคม แม้จะเป็นในระดับตัวบุคคลก็ยังคงมีการนิยามตนเองว่ามีบทบาทอย่างไรในสังคมที่บุคคลอาศัยอยู่ อัตลักษณ์เป็นเรื่องที่มีส่วนร่วมกันอยู่ หลายประการ เช่น อัตลักษณ์เป็นเรื่องของปัจเจกชนอัตลักษณ์เป็นเรื่องของการสร้างจากบริบทเชิงพื้นที่และเวลา (วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์) อัตลักษณ์เป็นเรื่องของการให้คำนิยามและตีความ มีความหมายเชิงคุณค่า ซึ่งคุณค่าเหล่านั้นไม่จำเป็นต้องได้รับความเป็นสากล แต่ความ

^{๓๐} อ่างแล้ว, หน้า ๔.

หลากหลายทางวัฒนธรรมหรือการสร้างตัวตนจากวัฒนธรรมย่อยก็ได้ ทำให้เกิดการยอมรับซึ่งพหุลักษณะทางสังคม ซึ่งไม่เหมือนกับเอกลักษณ์ในค่านิยมสมัยแรกที่จะต้องสร้างเพื่อความเป็นปึกแผ่นของสังคมเท่านั้น แต่อัตลักษณ์เป็นเรื่องของการยอมรับในการมีอยู่ของปัจเจกอย่างจริงจังลักษณะสำคัญอัตลักษณ์ยังเป็นเรื่องของการใช้สัญลักษณ์ (Symbol) เพราะการแสดงออกซึ่งความสัมพันธ์ต่างๆ จะกระทำโดยผ่านระบบสัญลักษณ์ที่หลายรูปแบบในอีกด้านหนึ่งอัตลักษณ์ก็เกี่ยวข้องกับความ “ภายใน” ของความเป็นตัวเราอย่างมากทั้งในด้านของอารมณ์ ความรู้สึกเรา เพราะมนุษย์ให้ความหมายหรือเปลี่ยนแปลงความหมายที่เกี่ยวกับตนเอง ในกระบวนการที่เขาสัมพันธ์กับโลกและปริณทลของอัตลักษณ์และตัวตนที่มันซ้อนทับกันอยู่ จึงมีการจัดแบ่งประเภทของอัตลักษณ์เป็น ๒ ระดับคือระดับอัตลักษณ์ส่วนบุคคล (Personal Identity) และอัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity) ที่จะใช้แสดงตน เช่น การที่สังคมกำหนดบทบาทหน้าที่และระบบคุณค่าที่ติดตัวมา ความเป็นพ่อความเป็นเพื่อนความเป็นสามีภรรยา เข็มโรงเรียน ผ้าที่พันคอของทีม ภาษาหรือบางที่อาจเห็นได้จากเสื้อผ้าที่ใส่ สัญลักษณ์และการสร้างภาพแทนความจริง (Representation) เป็นสิ่งสำคัญในการแสดงให้เห็นแนวทางหรือที่เรามีอัตลักษณ์ร่วมกับบุคคลบาง คนและการแยกแยะตัวเราด้วยการสร้างความต่างจากคนอื่น ในความเข้าใจนี้เองแม้ว่าในฐานะของบุคคลเราควรยอมรับในอัตลักษณ์ต่างๆ อย่างตั้งใจ อัตลักษณ์เหล่านั้นยังเป็นผลผลิตที่สำคัญของสังคมที่เราอาศัยอยู่และความสัมพันธ์ระหว่างตัวเรากับคนอื่น อัตลักษณ์จึงได้จัดเตรียมการเชื่อมโยงระหว่างบุคคลกับโลกที่เขาอาศัยอยู่นอกจากนี้ อัตลักษณ์ยังรวมถึงเรื่องราว “ฉันมองตัวฉันเองอย่างไรและคนอื่นมองฉันอย่างไร” มันเข้าไปเกี่ยวกับตัวตน (Self) และสิ่งที่อยู่ภายใน มันเป็นการกำหนดตำแหน่งที่ระลึกจากสังคม ซึ่งเกิดขึ้นจากการที่คนอื่นรับรู้ด้วย ไม่ใช่แค่เรารับรู้เท่านั้น อย่างไรก็ตาม การที่เรามองตัวเราอย่างไรและคนอื่นมองเราอย่างไรมันอาจไม่สอดคล้องกันเสมอไป

๒.๕.๕ ความสำคัญของการสร้างอัตลักษณ์

การสร้างอัตลักษณ์ของผู้คนมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะอัตลักษณ์เป็นลักษณะที่ช่วยเสริมสร้างการเป็นอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข หากสังคมมีความแตกต่างทางอัตลักษณ์อย่างมากจะเกิดความขัดแย้งและนำไปสู่ความรุนแรง จนถึงการทำลายเผ่าพันธุ์ เพราะถือว่าเผ่าพันธุ์ของตนมีความเป็นอารยะมากกว่าเผ่าพันธุ์อื่น ๆ

อัตลักษณ์ไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติหรือเกิดขึ้นลอย ๆ แต่ก่อตัวขึ้นภายในวัฒนธรรม ช่วงเวลาใด ช่วงเวลาหนึ่ง ซึ่งวัฒนธรรมนั้นก็เป็โครงสร้างทางสังคม ที่ไม่หยุดนิ่งตายตัวและเป็นวงจรที่เรียกว่า “วงจรแห่งวัฒนธรรม” ดังนั้นอัตลักษณ์จึงถูกผลิต ถูกบริโภค และถูกควบคุมจัดการภายใต้วัฒนธรรมพร้อมกับการสร้างความหมายต่าง ๆ ผ่านระบบของการสร้างภาพตัวแทน ที่เกี่ยวกับตำแหน่งต่าง ๆ ทางอัตลักษณ์อันหลากหลายที่สามารถนำไปสร้างเป็นอัตลักษณ์ได้

นอกจากแนวคิดความสำคัญของอัตลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมแล้ว อัตลักษณ์ยังมีความสำคัญกับการดำรงชีวิตและการเปลี่ยนแปลงเช่น การบ่งบอกอัตลักษณ์ทางเชื้อชาติของกลุ่มชน ทำให้กลุ่มชนมีความสำคัญมีอัตลักษณ์ของกลุ่ม ความสำคัญของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมจะแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างและความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ซึ่งความแตกต่างนี้ควรได้รับการยอมรับมากกว่าตำหนิหรือการขัดแย้งระหว่างกลุ่มคนเพราะเกิดจากความแตกต่างและการไม่ยอมรับในวัฒนธรรม

เฉพาะของกลุ่มนั้น ๆ การยอมรับในอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มจะทำให้บุคคลได้รับการยอมรับเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มได้ง่ายมากขึ้น

๒.๖ อัตลักษณ์กับทรัพยากรรูปแบบและแรงจูงใจในการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวในปัจจุบันต้องอาศัยการตลาดเป็นตัวนำ เพื่อเสนอสถานที่ท่องเที่ยวให้เป็นที่ดึงดูดใจของนักท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยวทุกแห่งต้องมีอัตลักษณ์ที่เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวของตนเอง ที่จะสามารถสร้างแรงจูงใจให้คนมาเที่ยวได้

๒.๖.๑ ความหมายของทรัพยากรท่องเที่ยว

ทรัพยากรการท่องเที่ยว สามารถแบ่งย่อยเป็นประเภทต่าง ๆ ได้หลายรูปแบบตามแนวความคิดและวัตถุประสงค์ แต่ในที่นี้ขอแบ่งประเภททรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความเข้าใจในภาพรวมของการท่องเที่ยวออกเป็น ๒ ลักษณะ โดยยึดเป้าหมายการไปชมของนักท่องเที่ยวเป็นหลัก คือ

๑. ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ได้แก่ สภาพภูมิอากาศ และ ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น น้ำตก ภูเขา ทะเล ป่าไม้ ฯลฯ ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น แต่ทรัพยากรทั้งสองลักษณะต่างก็ต้องมีต้นทุนในการดูแลรักษาเหมือนกัน คุณภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติจำเป็นต้องได้รับการดูแลรักษาในรูปแบบของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน รวมทั้งการวางมาตรฐานการดูแลรักษาทรัพยากรดังกล่าว เนื่องจากกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นสิ่งเปราะบางได้

๒. ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์ ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมและสังคม และทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านบันเทิงและเพลิดเพลิน

๒.๑ ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์ ประวัติศาสตร์ คือ วัฒนธรรม วิถีชีวิตหรือเหตุการณ์ที่สืบสานกันมาตั้งแต่อดีต โดยส่วนใหญ่การนำเสนอประวัติศาสตร์ในรูปของทรัพยากรการท่องเที่ยวจะอยู่ในรูปของโบราณสถาน โบราณวัตถุ และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับสิ่งเหล่านี้ คือ

๒.๑.๑ สงคราม เช่น กำแพงเบอร์ลินที่กั้นระหว่างเบอร์ลินตะวันออกและเบอร์ลินตะวันตก ในเยอรมนี และสะพานข้ามแม่น้ำแคว จังหวัดกาญจนบุรี เป็นต้น

๒.๑.๒ ศาสนา เช่น บูโรบูโด ในอินโดนีเซีย พุทธคยา ในอินเดีย นครวัด นครธมในกัมพูชา

๒.๑.๓ ผู้คนที่อาศัยในท้องถิ่น เช่น บ้านวิลเลียม เช็คสเปียร์ ในอังกฤษ อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา

๒.๑.๔ ขนชั้นการปกครอง (รัฐบาลหรือพระมหากษัตริย์) เช่น อาคารรัฐสภาของสหรัฐอเมริกาในกรุงวอชิงตัน ดี ซี พระราชวังบัคกิงแฮม ในอังกฤษ พระราชวังบางปะอิน ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นต้น

๒.๒ ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมและสังคม แต่ละประเทศต่างก็มี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตทางสังคมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ทั้งที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ลักษณะความเป็นอยู่ ของผู้คน ภาษา เทศกาล ประเพณี พิธีกรรมทางศาสนา ศิลปหัตถกรรม การแต่งกาย การละเล่น การ บันเทิงต่างๆ สถาปัตยกรรม เป็นต้น และที่เป็นนามธรรม ที่แสดงออกทางด้านความคิด ความเชื่อ ทัศนคติ ภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นต้น

๒.๓ ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านบันเทิงและความเพลิดเพลิน ทรัพยากรการ ท่องเที่ยวประเภทนี้ หมายถึง สถานที่หรือกิจกรรมที่สร้างความบันเทิงและความเพลิดเพลินให้แก่ นักท่องเที่ยวทุกประเภท อาทิ สวนสาธารณะ สวนสนุก แหล่งบันเทิงยามค่ำคืน โรงละคร โรง ภาพยนตร์ เป็นต้น

๒.๖.๒ รูปแบบการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยว คือ การเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจหรือเพื่อความสนุกสนานตื่นเต้นหรือ เพื่อหาความรู้หรือเพื่อจุดประสงค์ในการพักผ่อนหย่อนใจ องค์การท่องเที่ยวโลก^{๓๑} ได้มีการกำหนด รูปแบบการท่องเที่ยว ๓ รูปแบบหลัก ได้แก่ ๑) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (natural based tourism) ๒) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (cultural based tourism) และ ๓) รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (special interest tourism) ซึ่งแต่ละรูปแบบสามารถ สรุปลงได้ดังนี้

๑. รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (natural based tourism)

ประกอบด้วย

๑.๑ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่ง ธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการ เรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของ ท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

๑.๒. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (marine ecotourism) หมายถึง การ ท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติทางทะเลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่ง ท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศทางทะเล โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อมุ่งให้เกิดจิตส านึกต่อ การรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

๑.๓ การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา (geo-tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่ง ธรรมชาติที่เป็นหินผา ลานหินทราย อุโมงค์โพรง ถ้ำน้ำลอด ถ้ำหินงอกหินย้อย เพื่อดูความงามของภูมิ ทัศน์ที่มีความแปลกของการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่โลก ศีรษะธรรมชาติของหิน ดิน แร่ต่างๆ และ

^{๓๑} กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา, ยุทธศาสตร์กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา, พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙, ออนไลน์, แหล่งที่มา: http://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=๓๙๔๒, สืบค้นเมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๑.

พอสซิล ได้ความรู้ได้มีประสบการณ์ใหม่ บนพื้นฐานการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

๑.๔ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (agro tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรม สวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์และเลี้ยงสัตว์ เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จและเพลิดเพลินในสวนเกษตร ได้ความรู้มีประสบการณ์ใหม่บนพื้นฐานความรับผิดชอบต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่แห่งนั้น

๑.๕ การท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ (astrological tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อไปชมปรากฏการณ์ทางดาราศาสตร์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวาระ เช่น สุริยุปราคาฝนดาวตก จันทรุปราคา และการดูดาวจันทรคติที่ปรากฏในท้องฟ้าแต่ละเดือน เพื่อการเรียนรู้ระบบสุริยจักรวาล มีความรู้ความประทับใจความทรงจำและประสบการณ์เพิ่มขึ้น บนพื้นฐานการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการร่วมกันอย่างยั่งยืน

๒. รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (cultural based tourism)
ประกอบด้วย

๒.๑ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (historical tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยว ได้ความรู้และมีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่นพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อมโดยที่ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

๒.๒ การท่องเที่ยวชมงานวัฒนธรรมและประเพณี (cultural and traditional tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมงานประเพณีต่าง ๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น ๆ จัดขึ้น ได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรียะศิลป์เพื่อศึกษาความเชื่อ การยอมรับนับถือการเคารพพิธีกรรมต่าง ๆ และได้รับความรู้และมีความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรมมีประสบการณ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อรักษาสภาพแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว มีเอกลักษณ์พิเศษ มีความโดดเด่น เพื่อความเพลิดเพลินได้ความรู้ดูผลงานสร้างสรรค์และภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อมโดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

๓. รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (special interest tourism)
ประกอบด้วย

๓.๑ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (health tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมเพื่อการพักผ่อนและเรียนรู้วิธีการรักษาสุขภาพกายใจ ได้รับความเพลิดเพลินและสุนทรียภาพ มีความรู้ต่อการรักษาคุณค่า และคุณภาพชีวิตที่ดี มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่

ยั่งยืน อนึ่ง การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนี้บางแห่งอาจจัดรูปแบบเป็นการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพและความงาม (health beauty and spa)

๓.๒ การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา (edu-meditation tourism) หมายถึง การเดินทางเพื่อทัศนศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากปรัชญาทางศาสนา หาคำรู้สัจธรรมแห่งชีวิต มีการฝึกทำสมาธิเพื่อมีประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้น มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวบางกลุ่มมุ่งการเรียนรู้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย เช่น การทำอาหารไทย การนวดแผนไทย รำไทย มวยไทยการช่างและงานศิลปหัตถกรรมไทย รวมถึงการบังคับช้างและเป็นควาญช้าง เป็นต้น

๓.๓ การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมกลุ่มน้อย (ethnic tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่วัฒนธรรมของชาวบ้าน วัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยหรือชนเผ่าต่าง ๆ เช่น หมู่บ้านชาวไทยโซ่ง หมู่บ้านผู้ไทย หมู่บ้านชาว กูย หมู่บ้านชาวกะเหรี่ยง หมู่บ้านชาวจีนฮ่อ เป็นต้น เพื่อมีประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้น มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

๓.๔ การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (sports tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเล่นกีฬาตามความถนัดความสนใจ ในประเภทกีฬา เช่น กอล์ฟ ดำน้ำ ตกปลา สนุกเกอร์กระดานโต้คลื่น สกีนํ้า เป็นต้น ได้รับความเพลิดเพลิน ความสนุกสนาน ตื่นเต้น ได้รับความประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้น มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

๓.๕ การท่องเที่ยวแบบผจญภัย (adventure travel) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษ ที่นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวแล้วได้รับความสนุกสนานตื่นเต้น หวาดเสียว ผจญภัย มีความทรงจำความปลอดภัยและได้ประสบการณ์ใหม่

๓.๖ การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์และฟาร์มสเตย์ (home stay & farm stay) หมายถึง นักท่องเที่ยวกลุ่มที่ต้องการใช้ชีวิตใกล้ชิดกับครอบครัวในท้องถิ่นที่ไปเยือนเพื่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้รับความประสบการณ์ในชีวิตเพิ่มขึ้น โดยมีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นการจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นที่ยั่งยืน

๓.๗ การท่องเที่ยวพำนักระยะยาว (longstay) หมายถึง กลุ่มผู้ใช้ชีวิตในบ้านปลายหลังเกษียณอายุจากการท างานที่ต้องการมาใช้ชีวิตต่างแดนเป็นหลัก เพื่อเพิ่มปัจจัยที่ห้าของชีวิตคือการท่องเที่ยว โดยเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศเฉลี่ย ๓-๔ ครั้งต่อปี คราวละนาน ๆ อย่างน้อย ๑ เดือน

๓.๘ การท่องเที่ยวแบบให้รางวัล (incentive travel) หมายถึง การจูงใจให้แก่อำนาจของกลุ่มลูกค้าของบริษัทที่ประสบความสำเร็จ (มีความเป็นเลิศ) ในการขายสินค้านั้น ๆ ตามเป้าหมายหรือเกินเป้าหมาย เช่น กลุ่มผู้แทนบริษัทจำหน่ายรถยนต์ผู้แทนบริษัทจำหน่ายเครื่องใช้ไฟฟ้า ผู้แทน

บริษัทจำหน่ายเครื่องสำอาง จากภูมิภาคหรือจังหวัดต่าง ๆ ที่สามารถขายสินค้าประเภทนั้นได้มาก ตามที่บริษัทผู้แทนจำหน่ายในประเทศตั้งเป้าหมายไว้เป็นการให้รางวัลและจูงใจเที่ยว โดยออกค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าพักรวมและค่าอาหารระหว่างการเดินทางให้กับผู้ร่วมเดินทาง เป็นการจูงใจรายการพักรวมตั้งแต่ ๒-๗ วัน เป็นรายการนำเที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ อาจเป็นรายการนำเที่ยวแบบผสมผสาน หรือรายการนำเที่ยวในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง

๓.๙ การท่องเที่ยวเพื่อการประชุม (MICE หมายถึง M=meeting/I= incentive/C=conference / E=exhibition) เป็นการจูงใจเที่ยวให้แก่กลุ่มลูกค้าของผู้ที่จัดประชุมมีรายการจูงใจนำเที่ยวก่อนการประชุม (pre-tour) และการจัดรายการนำเที่ยวหลังการประชุม (post-tour) โดยการจัดรายการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ ทั่วประเทศ เพื่อบริการให้กับผู้เข้าร่วมประชุมโดยตรง หรือสำหรับผู้ร่วมเดินทางกับผู้ประชุม (สามีหรือภรรยา) อาจเป็นรายการท่องเที่ยววันเดียว หรือรายการท่องเที่ยวพักรวม ๓-๔ วัน โดยคิดราคาแบบเหมารวมค่าอาหารและบริการท่องเที่ยว

๓.๑๐ การท่องเที่ยวแบบผสมผสานเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของผู้จัดการการท่องเที่ยวคัดสรรรูปแบบการท่องเที่ยวที่กล่าวมาแล้วข้างต้น นำมาจัดรายการนำเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยว ได้รับความแตกต่างระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในระยะยาว ตั้งแต่ ๒-๗ วันหรือมากกว่านั้นเช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเกษตร (eco-agro tourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและประวัติศาสตร์ (agro-historical tourism) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัย (eco-adventuretravel) การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาและประวัติศาสตร์ (geo- historical tourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรม (agro-cultural tourism) เป็นต้น

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่ารูปแบบการท่องเที่ยวนี้มีหลากหลาย อยู่ที่ความสนใจหรือพอใจของนักท่องเที่ยวว่าจะเดินทางท่องเที่ยวในรูปแบบใด สถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งได้จัดรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวไว้หลากหลายเช่นเดียวกัน

๒.๗ แรงจูงใจในการท่องเที่ยว

พฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวเป็นพฤติกรรมที่มีเป้าหมายชัดเจนเพื่อตอบสนองความต้องการจำเป็นบางอย่างของแต่ละบุคคลทางด้านการท่องเที่ยวพฤติกรรมที่มีเป้าหมายนี้จะมีแรงจูงใจเป็นตัวผลักดันรวมอยู่ด้วยจึงส่งเสริมเร่งเร้าให้บุคคลเดินทางมากขึ้น และยังมีอิทธิพลที่ทำให้แต่ละบุคคลมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันทั้งในด้านพฤติกรรมการบริโภคสินค้า และการบริการการท่องเที่ยว และพฤติกรรมทางสังคมที่ ผู้ให้บริการต้อนรับสนใจศึกษา และมุ่งหวัง ที่จะตอบสนองความต้องการจำเป็นเพื่อสร้างความพอใจสูงสุดให้แก่ นักท่องเที่ยวจนมีความพร้อมและความพึงใจที่จะกลับมาเยี่ยมเยือนแหล่งท่องเที่ยวเดิมอีกครั้งหนึ่ง^{๓๒}

แรงจูงใจ (Motives) หมายถึง การผสมผสานของแรงผลักดัน ที่เกิดจากความต้องการทางด้านร่างกายจิตใจและวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของบุคคลอย่าง ต่อเนื่องจนสามารถกระตุ้นให้แสดงพฤติกรรมการบริโภคอย่างมีเป้าหมายและถ้าเป็นแรงจูงใจทางการท่องเที่ยว ย่อมแสดงให้เห็นถึง

^{๓๒} นิคม จารุมณี, การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๖), หน้า ๔๖.

ค่านิยมพฤติกรรมกรรมการบริโภคสินค้าและบริการการท่องเที่ยว การแสวงหาประสบการณ์ ณ จุดหมายปลายทางการท่องเที่ยว ซึ่งคาดว่าจะสามารถตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้นักท่องเที่ยวผู้นั้นได้ แรงจูงใจเหล่านี้ทำให้รูปแบบพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยว แตกต่างกันไป ซึ่งผู้ให้บริการการท่องเที่ยวจะเข้าใจเหมือน ๆ กันว่า นักท่องเที่ยวมาด้วยวัตถุประสงค์ต่างกันและหากศึกษาในภาพรวมของแรงจูงใจแล้วจะหมายถึง การศึกษาอุปสงค์การท่องเที่ยว (Tourism Demand) ส่วนหนึ่งซึ่งมีความจำเป็นในงานการตลาดการท่องเที่ยวเป็นอย่างยิ่ง

แรงจูงใจทางการท่องเที่ยว สามารถจัดกลุ่มได้ ๒ ประเภท ตามวัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว ได้แก่

๑. แรงจูงใจเพื่อการพักผ่อนทั้งร่างกายและจิตใจ โดยการแสวงหารูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ ที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล เช่น การเล่นกีฬา การเที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วัฒนธรรม และแหล่งบันเทิง การรักษาสุขภาพ การเยี่ยมญาติพี่น้อง และภูมิลำเนา เป็นต้น

๒. แรงจูงใจเพื่อการติดต่อและการขยายงานทางธุรกิจ แรงจูงใจด้านนี้มีความสำคัญมากขึ้นในยุคของการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจ เนื่องจาก เทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ทำให้ภาคธุรกิจขยายตัวอย่างต่อเนื่อง และผู้ประกอบการก็ยังจำเป็นต้องเดินทางเพื่อการติดต่อขยายงานให้กว้างขวางขึ้น แรงจูงใจด้านนี้ย่อมผสมผสานกับแรงจูงใจในข้อแรกไปด้วยในทุกครั้งที่มีการเดินทาง เพราะการท่องเที่ยวเป็นความต้องการในจิตใจของมนุษย์ทุกคน ประกอบกับการมีแรงผลักดันทางด้านร่างกายและจิตใจของบุคคล และการกระตุ้นกิจกรรมทางเศรษฐกิจจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ก็ยังทำให้แรงจูงใจเรื่องนี้ถูกผลักดันให้มีการลงมือปฏิบัติอย่างมีเป้าหมายในเวลาอันรวดเร็วยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ยังมีแรงจูงใจในการท่องเที่ยว

๑. แรงจูงใจทางด้านกายภาพ และจิตวิทยา (Physical and psychological motives) ได้แก่ ความต้องการพักผ่อนทั้งร่างกายและจิตใจ เพื่อหลีกเลี่ยงงานประจำและความยุ่งยากต่างๆ ไปหาภูมิสงบ เพื่อรักษาสุขภาพ อาบน้ำแร่ การเที่ยวชมธรรมชาติ การท่องเที่ยวเพื่อแสวงหาความเพลิดเพลิน และได้พักผ่อนจิตใจของตนเองด้วย

๒. แรงจูงใจทางด้านวัฒนธรรมและการศึกษา (Cultural/Personal education motives) เป็นแรงจูงใจในด้านความอยากรู้อยากเห็น อยากรู้จักคน สถานที่ และประเทศที่ไม่เคยรู้จักมาก่อน สนใจอยากรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ดนตรี สถาปัตยกรรม นาฏศิลป์ ศิลปะพื้นบ้าน เทศกาลสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ธรรมชาติและเพื่อศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจว่า เชื้อชาติ อื่นๆ มีความเป็นอยู่อย่างไร ทำให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Eco-Tourism) อย่างแพร่หลายในปัจจุบัน

๓. แรงจูงใจทางด้านสังคมและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Social/ Interpersonal / Ethnic motives) ได้แก่ การไปพบปะ เยี่ยมญาติหรือเพื่อน เยี่ยมสถานที่เกิด ไปเป็นเพื่อนผู้อื่น การได้พบหรือรู้จักกับมิตรใหม่ ซึ่งอาจจะต่างเชื้อชาติ ศาสนากับตน เป็นการแสวงหามิตรภาพ ประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ โดยหลีกเลี่ยงจากสิ่งแวดล้อมที่คุ้นเคยเป็นการชั่วคราว

๔. แรงจูงใจทางการงานและธุรกิจ (Business / Work related motives) ได้แก่ การไปเจรจาติดต่อธุรกิจทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ตลอดจนการติดตามผล การเข้าร่วมประชุมสัมมนา การเดินทางไปโดยมีภาระงานเกี่ยวข้องเป็นบางส่วนด้วย หรือกึ่งทำงานกึ่งเที่ยว

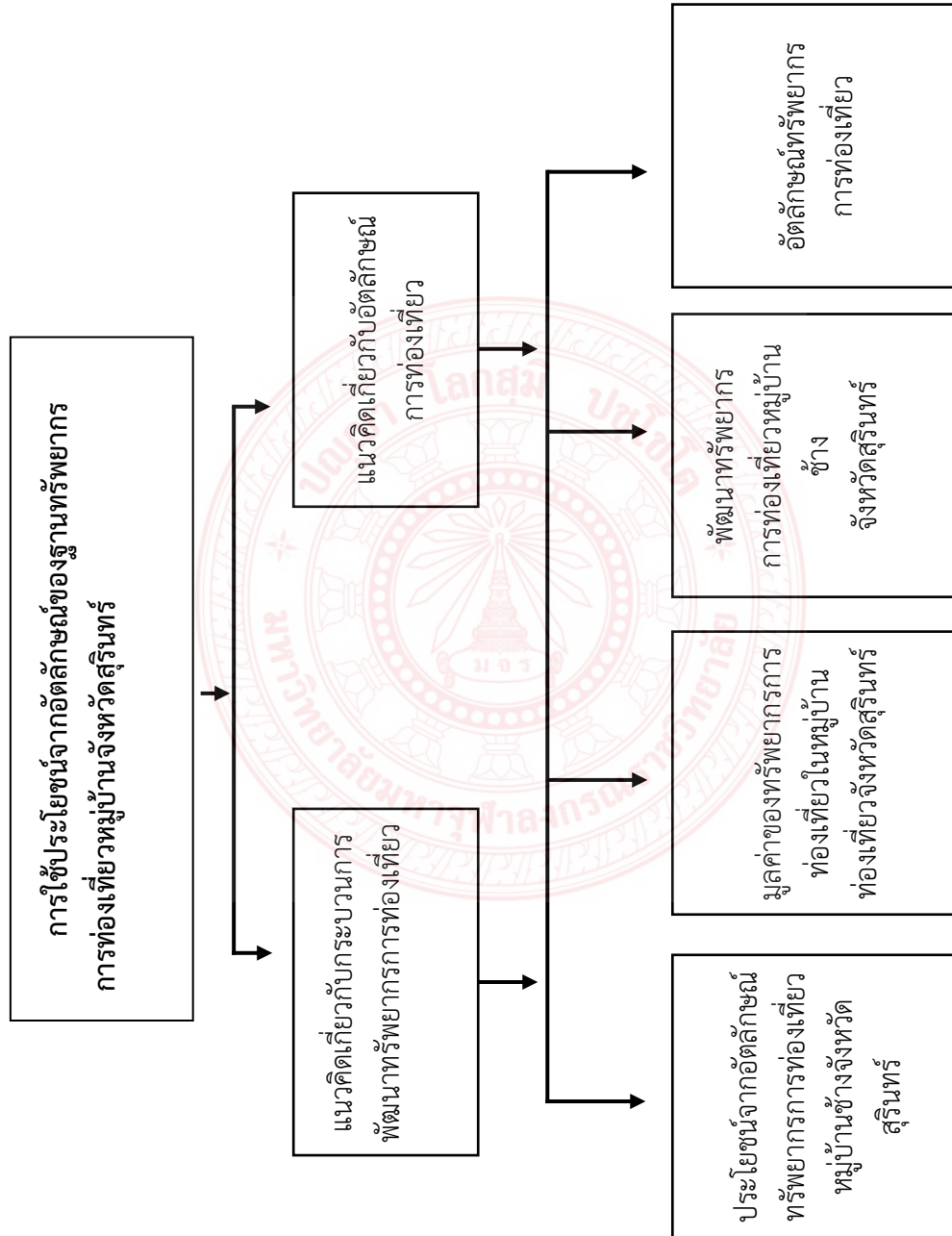
๕. แรงจูงใจในการบันเทิง และสิ่งเพลิดเพลิน (Entertainment / Amusement / Pleasure / Pastime motives) ได้แก่ การไปเที่ยวชมสวนสนุก สถานที่บันเทิงต่างๆ การได้ดูกีฬา และกิจกรรมบันเทิงซึ่งให้ความเพลิดเพลิน การแสดงสิ่งเพลิดเพลินของแต่ละคนมีลักษณะหลากหลาย การได้ดูชมธรรมชาติ ชีวิตสัตว์ ยังเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวชื่นชอบมาก การพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวได้ดี จะเป็นแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวทุกตลาดยังคงมาเที่ยวต่อไป และถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

๖. แรงจูงใจทางด้านศาสนา ได้แก่ การมีโอกาสไปร่วมแสวงบุญ ศึกษาธรรมะ ฝึกสมาธิ เข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาที่ตนเคารพนับถือ การได้ไปสักการะสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ การทำบุญทำทาน บริจาค ช่วยให้เกิดความสุขทางใจแก่นักท่องเที่ยว และถือได้ว่าพักผ่อนทางจิตใจด้วย

๗. แรงจูงใจทางด้านสถานภาพและเกียรติภูมิ (Prestige and status motives) การเดินทางในบางครั้งอาจสร้างชื่อเสียง ยกฐานะ และเกียรติภูมิของตนให้สูงขึ้น เช่น การเดินทางไปประชุมสัมมนาติดต่อธุรกิจ หรือศึกษาต่อในต่างประเทศ ฯลฯ การได้มีโอกาสเดินทางไปทำกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้จะทำให้เป็นคนมีเกียรติ และมีสังคมดีขึ้นการเดินทางท่องเที่ยวอาจไม่ได้เกิดขึ้นเพราะแรงจูงใจอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียวแต่อาจเกิดจากแรงจูงใจหลายอย่างผสมผสานกันไป เช่น การไปศึกษาหาความรู้ และมีโอกาสได้รักษาสุขภาพในเวลาเดียวกัน ดังนั้นจึงไม่มีแรงจูงใจใดเป็นแรงกระตุ้นที่เด่นชัดที่สุด

๒.๘ กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวน แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมากำหนดเป็นกรอบการทำวิจัยได้ดังนี้

๒.๙ สรุป

จากที่กล่าวมาทั้งหมดสรุปได้ว่า คำว่า “อัตลักษณ์” คือคุณลักษณะเฉพาะตัว ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ของลักษณะเฉพาะของบุคคล สังคม ชุมชนหรือประเทศนั้น ๆ เช่น เชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม ท้องถิ่น และศาสนา ฯลฯ ซึ่งมีคุณลักษณะที่ไม่ทั่วไปหรือสากลกับสังคม อื่น ๆ พูด่างๆ คือ ลักษณะที่ไม่เหมือนกับของคนอื่น ๆ อัตลักษณ์มี ๒ ประเภทใหญ่ ๆ คือ อัตลักษณ์ส่วนบุคคล (Personal Identity) คือ ภาพของปัจเจกในสายตาคนอื่น ในฐานะที่เป็นบุคคลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยสังคมจะมีวิธีการระบุอัตลักษณ์ส่วนบุคคลแตกต่างกันไป เช่น สังคมสมัยใหม่ใช้บัตรประชาชนหรือการพิมพ์ลายนิ้วมือระบุอัตลักษณ์บุคคล อัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity) ของบุคคล คือ สถานภาพทางสังคม เช่น อาชีพ ชนชั้น เพศ ชาติพันธุ์ หรือศาสนาที่ปัจเจกบุคคลนั้นสังกัดอยู่ สังคมจะมีความคาดหวังหรือเรียกร้องว่า ปัจเจกบุคคลในวัย เพศ ชนชั้นนั้นๆ ควรวางตนอย่างไร

อัตลักษณ์เป็นเรื่องที่มีส่วนร่วมกันอยู่ หลายประการ เช่น อัตลักษณ์เป็นเรื่องของปัจเจกบุคคล อัตลักษณ์เป็นเรื่องของการสร้างจากบริบทเชิงพื้นที่และเวลา (วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์) อัตลักษณ์เป็นเรื่องของการให้คำนิยามและตีความ มีความหมายเชิงคุณค่า ซึ่งคุณค่าเหล่านั้นไม่จำเป็นต้องได้รับความเป็นสากล แต่ความหลากหลายทางวัฒนธรรมหรือการสร้างตัวตนจากวัฒนธรรมย่อยก็ได้ ทำให้เกิดการยอมรับซึ่งพหุลักษณะทางสังคม ซึ่งไม่เหมือนกับเอกลักษณ์ในคำนิยามสมัยแรกที่จะต้องสร้างเพื่อความเป็นปึกแผ่นของสังคมเท่านั้น แต่อัตลักษณ์เป็นเรื่องของการยอมรับในการมีอยู่ของปัจเจกอย่างจริงจัง

อัตลักษณ์ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือหรือกลยุทธ์ในการประชาสัมพันธ์ให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะตัวหรือจุดเด่นของบุคคล องค์กรและสถานที่ เพื่อให้เป็นที่รู้จักและดึงดูดความสนใจจากกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่มีการใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ แข่งขันกันอย่างรุนแรง อัตลักษณ์ถูกนำมาใช้ในการประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาเที่ยว

บทที่ ๓

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องการใช้ประโยชน์จากอัตลักษณ์ของฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวของหมู่บ้านช้าง จังหวัดสุรินทร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ของฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้าง เพื่อศึกษากรอบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์ เพื่อสร้างมูลค่าและผลิตภัณฑ์ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์ จึงได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น ๖ หัวข้อ ดังนี้ คือ ๑) รูปแบบของการวิจัย ๒) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ๓) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ๔) การเก็บรวบรวมข้อมูล ๕) การวิเคราะห์ข้อมูล และ ๖) สรุป แต่ละหัวข้อจะนำเสนอตามลำดับดังนี้

๓.๑ รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นรูปแบบของชุดโครงการวิจัย เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) คือ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารตามแหล่งข้อมูลต่าง ๆ และข้อมูลภาคสนามที่คณะนักวิจัยลงพื้นที่ในการศึกษา การสังเกต และการสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ วิจัยแบ่งเป็น ๒ ลักษณะ ดังนี้

๓.๑.๑ การวิจัยเอกสาร (Documentary Research)

เป็นรูปแบบการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหนังสือ รายงานการวิจัย รายงานการประชุม ภาพถ่าย เอกสารแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึงการค้นหาข้อมูลการใช้ประโยชน์อัตลักษณ์ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวในหมู่บ้านท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์ ในประเด็นที่มาของแนวคิด ความหมาย หลักการสำคัญ ประเภท วิธีการ และการประยุกต์ใช้แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยว พัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว วิเคราะห์การสร้างมูลค่าเพิ่ม และ การใช้ประโยชน์อัตลักษณ์ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวในหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์

๓.๑.๒ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

เป็นรูปแบบการสังเกต (Observation) และการศึกษาในภาคสนาม (Field Study) เป็นการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้าง พัฒนาผลิตภัณฑ์ของฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์ และวิเคราะห์การสร้างมูลค่าผลิตภัณฑ์ฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์ การสัมภาษณ์ (Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับกลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านช้าง กลาง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ เกี่ยวกับเกี่ยวกับอัตลักษณ์ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยว พัฒนาผลิตภัณฑ์ของฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์ วิเคราะห์การสร้างมูลค่าเพิ่มและการใช้ประโยชน์อัตลักษณ์ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวในหมู่บ้านท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์

๓.๑.๓ การศึกษาในภาคสนาม (Field Study)

ในการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการหลากหลายในการเก็บข้อมูลเช่น การสังเกต (observation) การสอบถาม (questionnaire) การสัมภาษณ์ (interview) และการประชุมกลุ่มย่อยนักวิชาการและนักวิจัย (group discussion) ตลอดจนการศึกษาเอกสารและการเข้าร่วมสังเกตการจัดประชุมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากอัตลักษณ์ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์

๓.๒ พื้นที่การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยหมู่บ้านช้าง บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ในแบบเชิงลึก มุ่งเน้นสัมภาษณ์ผู้บริหารภาครัฐ ตัวแทนกลุ่มผู้เลี้ยงช้าง ชาวบ้าน (ผู้บริหารภาครัฐ/เอกชน) พ่อค้า จำนวน ๓๐ คน โดยการคัดเลือกจากกลุ่มละ ๑๐ คน เพื่อให้ได้ ความเห็นความคล้อยคลึงและความแตกต่างทางด้านอัตลักษณ์ของฐานมูลค่าและผลิตภัณฑ์ฐาน ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์

๓.๒.๑ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจาก ๓ กลุ่ม ดังต่อไปนี้ คือ ๑) กลุ่มผู้เลี้ยงช้าง ๒) ชาวบ้านผู้บริหารภาครัฐ/เอกชน ๓) พ่อค้า จำนวน ๓๐ คน ใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection)

ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	วิธีการได้มา กลุ่มตัวอย่าง	การเก็บข้อมูล
หมู่บ้านช้าง จำนวน ๑ หมู่บ้าน	- ผู้เลี้ยงช้าง ๑๐ คน - ชาวบ้าน (ผู้บริหารภาครัฐ/เอกชน) ๑๐ คน - พ่อค้า ๑๐ คน	เลือกแบบ เจาะจง	แบบสัมภาษณ์/ การสนทนากลุ่ม
รวม ๓๐ คน			

ตารางที่ ๓.๑ แสดงประชากร กลุ่มตัวอย่าง วิธีการได้มากลุ่มตัวอย่าง และการเก็บข้อมูล

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การดำเนินการตามโครงการวิจัยดังกล่าว เน้นการศึกษาในเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย รายงานการประชุมที่เกี่ยวข้อง การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) การจัดเวทีประชุมในระดับท้องถิ่น ส่วนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลนั้นเน้นวิธีการแสวงหาความรู้ จากการตั้งประเด็นหลักในด้านอัตลักษณ์ วัดพระเกจิ ผลิตภัณฑ์ มูลค่าเพิ่มของ ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์ โดยดำเนินการและใช้เครื่องมือที่สำคัญ ได้แก่

๓.๓.๑ แบบบันทึกเอกสาร

ผู้วิจัยได้สร้างแบบบันทึกขึ้นมาเพื่อใช้สำหรับบันทึกการค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารในประเด็นเกี่ยวกับศึกษาอัตลักษณ์ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยว พัฒนาผลิตภัณฑ์ของฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยว วิเคราะห์การสร้างมูลค่าเพิ่มและการใช้ประโยชน์อัตลักษณ์ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวในหมู่บ้านท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์ โดยแบบบันทึกจะมีประเด็นของรายละเอียดเกี่ยวกับการบันทึกการค้นคว้า คือ ชื่อผู้อ่านและบันทึก ชื่อเอกสารที่บันทึก และเนื้อหาที่พบ สำหรับประเด็นเนื้อหาที่ทำการบันทึกมีรายละเอียด ดังนี้

แนวคิดทฤษฎีอัตลักษณ์ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยว มีประเด็นการบันทึก คือ ที่มาของแนวคิดอัตลักษณ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว ความหมายอัตลักษณ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว หลักการสำคัญของแนวคิดอัตลักษณ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว ประเภทอัตลักษณ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว วิธีการของแนวคิดอัตลักษณ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว การประยุกต์ใช้แนวคิดอัตลักษณ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว เป็นต้น

แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยว มีประเด็นการบันทึก คือ ที่มาของแนวคิดการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว ความหมายการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว หลักการสำคัญของแนวคิดการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว ประเภทการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว วิธีการของแนวคิดการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว การประยุกต์ใช้แนวคิดการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว เป็นต้น

แนวคิดทฤษฎีการสร้างมูลค่าเพิ่มทรัพยากรการท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยว มีประเด็นการบันทึก คือ ที่มาของแนวคิดการสร้างมูลค่าเพิ่มทรัพยากรการท่องเที่ยว ความหมายการสร้างมูลค่าเพิ่มทรัพยากรการท่องเที่ยว หลักการสำคัญของแนวคิดการสร้างมูลค่าเพิ่มทรัพยากรการท่องเที่ยว ประเภทการสร้างมูลค่าเพิ่มทรัพยากรการท่องเที่ยว วิธีการของการสร้างมูลค่าเพิ่มทรัพยากรการท่องเที่ยว การประยุกต์ใช้แนวคิดการสร้างมูลค่าเพิ่มทรัพยากรการท่องเที่ยว

แนวคิดทฤษฎีการใช้ประโยชน์อัตลักษณ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยว มีประเด็นการบันทึก คือ ที่มาของแนวคิดการใช้ประโยชน์ทรัพยากรการท่องเที่ยว ความหมายการใช้ประโยชน์ทรัพยากรการท่องเที่ยว หลักการสำคัญของแนวคิดการใช้ประโยชน์ทรัพยากรการท่องเที่ยว ประเภทการใช้ประโยชน์ทรัพยากรการท่องเที่ยว วิธีการของแนวคิดการใช้ประโยชน์การท่องเที่ยว การประยุกต์ใช้แนวคิดการใช้ประโยชน์ทรัพยากรการท่องเที่ยว เป็นต้น

ข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกเอกสารนี้นำไปสู่กระบวนการวิเคราะห์และตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยทุกข้อของการวิจัยนี้

๓.๓.๒ แบบบันทึกการสังเกต

ในการบันทึกข้อมูลจากการสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามในประเด็นเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว พัฒนาผลิตภัณฑ์ของฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยว สร้างมูลค่าและผลิตภัณฑ์ฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยว และการใช้ประโยชน์อัตลักษณ์ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวในหมู่บ้านท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์ ดังนี้

หมู่บ้านข้าง จำนวน ๑ หมู่บ้าน ประเด็นบันทึกจากการสังเกต เช่น อັตลัษณ์ของฐาน
 ทรัพยากรทางการทอ้งเทียวมุ่บ้านข้าง การพัฒนาผลิถภณัต์ของฐานทรัพยากรทางการทอ้งเทีย
 การสร้งมูลค้และผลิถภณัต์ฐานทรัพยากรทางการทอ้งเทีย และการใช้ประโยชน์จากอັตลัษณ์ฐาน
 ทรัพยากรการทอ้งเทียหมู่บ้านข้างจัหวัดสุรินทร

ข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกการสังเกตนี้นำไปสู่กระบวนการวิเคราะห์และตอบวัตฤประสงค้
 ของการวิจัยทุกข้อของการวิจัยนี้

๓.๓.๓ แบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มย่อย คือ จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล
 หลักจาก ๓ กลุ่ม ดังต่อไปนี้ คือ กลุ่มผู้เลี้ยงช้าง กลุ่มชาวบ้าน (ผู้บริหารภาครัฐ/เอกชน) กลุ่มพ่อค้า
 มีผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน ๓๐ คน ดังนี้ กลุ่มผู้เลี้ยงช้าง ๑๐ กลุ่มชาวบ้าน (ผู้บริหารภาครัฐ/เอกชน) ๑๐
 คน กลุ่มพ่อค้า ๑๐ คน สำหรับประเด็นจากการสัมภาษณ์มี ๓ หัวข้อหลัก คือ

๑) อັตลัษณ์ทรัพยากรการทอ้งเทีย ด้แก่

- (๑) มีความเชื่อมโยงกับอັตลัษณ์ วิถีชีวิต วัฒนธรรมของชุมชนทอ้งเทีย
- (๒) มีความโดดเด่นเฉพาะถัน
- (๓) ดึงดูดการทอ้งเทียของชุมชนเป็นที่รู้จักกว้างขวาง และ
- (๔) มีการนำเสนอเรื่องราวผลิถภณัต์ได้อย่างสร้งสรค้ น่าสนใจ เป็นต้น

๒) การพัฒนาทรัพยากรการทอ้งเทียหมู่บ้านข้างจัหวัดสุรินทร ด้แก่

- (๑) มีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตัว นำเสนอสร้งสรค้ น่าสนใจ
- (๒) มีรูปแบบผลิถภณัต์หรือบรรจภณัต์ที่มีคุณภาพ
- (๓) มีความพร้อมเข้าสู่การรับรองมาตรฐาน
- (๔) ผลิถภณัต์สามารถผลิถซ้ได้ในปริมาณและคุณภาพใกล้เคียงกัน
- (๕) มีช่องทางตลาด ข้อมูลผลิถภณัต์ที่จำหน่ายในและนอกชุมชนหรือออนไลน์ และ
- (๖) มีเมนูอาหารทอ้งถันบริการนักทอ้งเทีย

๓) การสร้งมูลค้เพิ่มของทรัพยากรการทอ้งเทียหมู่บ้านข้างจัหวัดสุรินทร ด้แก่

- (๑) ความต้องการหรือรสนิยมผู้บริโภค
- (๒) ตัวผลิถภณัต์หรือบริการ
- (๓) การคัดเลือกวัตฤติบ
- (๔) กระบวนการหรือวิธีการผลิถ
- (๕) บรรจภณัต์หรือการนำเสนอให้ผู้บริโภครับรู้ถึงคุณค่าผลิถภณัต์ตั้งแต่มองเห็น

ครั้งแรก

- (๖) การบริการ ให้ความรู้ จัดสง รับคีน
- (๗) การสร้งแบรนค้ของผลิถภณัต์และบริการ และ
- (๘) การนำเสนอผลิถภณัต์และบริการให้เข้าถึงผู้บริโภค

แบบสัมภาษณ์ที่พัฒนาจากเอกสาร รายงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมข้อมูลด้านอัตลักษณ์ ทรัพยากรการท่องเที่ยว การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้าง การสร้างมูลค่าเพิ่มของ ทรัพยากรการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้าง การใช้ประโยชน์จากอัตลักษณ์ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยว หมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์

จากนั้นผู้วิจัยจึงจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) เพื่อรวบรวมข้อมูลด้านอัตลักษณ์ ทรัพยากรการท่องเที่ยว การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้าง การสร้างมูลค่าเพิ่มของ ทรัพยากรการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้าง การใช้ประโยชน์จากอัตลักษณ์ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยว หมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์ ในการตรวจสอบข้อมูลการทำวิจัยได้กระทำพร้อมกับเก็บข้อมูล มีการ ตรวจสอบพื้นที่ในสนามว่าข้อมูลได้มีการบันทึกและการเก็บรวบรวมสอดคล้องกับข้อเท็จจริงหรือไม่ อย่างไร เมื่อผู้วิจัยได้จัดเก็บรวบรวมข้อมูล จัดหมวดหมู่คร่าวๆ เป็นระบบระเบียบตามที่ได้จัด ประเด็นตั้งจุดประสงค์ในการวิจัยไว้และเมื่อเห็นว่าข้อมูลมีความสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงได้จัดแยกแยะข้อมูล เป็นหมวดหมู่เพื่อรายงานการวิจัย โดยการบรรยายและสรุปเชิงวิเคราะห์ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ต่อไป

นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จะต้องเป็นบุคคลผู้มีประสบการณ์ มีความรู้ความสามารถ จนอาจกล่าวได้ว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการใช้ประโยชน์จากอัตลักษณ์ฐาน ทรัพยากรการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์ ทั้งแบบบันทึกเอกสาร แบบบันทึกการสังเกต และ แบบสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง เมื่อได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นที่เรียบร้อยแล้วจึงนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริงในพื้นที่ภาคสนามต่อไป

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือขึ้นมา ๓ แบบ คือ แบบบันทึกเอกสาร แบบบันทึกการสังเกต และ แบบสัมภาษณ์ เพื่อนำมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๓.๔.๑ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกเอกสาร

ใช้แบบบันทึกเอกสารเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว การสร้างมูลค่าเพิ่มของทรัพยากรการท่องเที่ยวและการใช้ ประโยชน์อัตลักษณ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวในหมู่บ้านท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์ ในประเด็นที่มาของ แนวคิดความหมาย หลักการสำคัญ ประเภท วิธีการ และการประยุกต์ใช้แนวคิด เกี่ยวกับอัตลักษณ์ ทรัพยากรการท่องเที่ยว การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว การสร้างมูลค่าเพิ่มของทรัพยากร การท่องเที่ยวและการใช้ประโยชน์อัตลักษณ์ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวในหมู่บ้านท่องเที่ยวจังหวัด สุรินทร์ โดยใช้วิธีบันทึกข้อมูลดังนี้ ชื่อผู้อ่าน ชื่อเอกสารที่ค้น และ เนื้อหาที่พบ โดยย่อความให้ได้ ใจความตรงตามความหมายของข้อความเดิม บันทึกโดยถอดข้อความเป็นข้อความของผู้วิจัยเอง คัดลอกข้อความแล้วทำอัญประกาศ ซึ่งจะกระทำเมื่อข้อความนั้นอยู่ในเกณฑ์ดังต่อไปนี้ คือ เป็น ข้อความสำคัญมาก เป็นข้อความที่จะมีการพิสูจน์หรือทดสอบข้อเท็จจริง เป็นข้อความที่ผู้วิจัยต้องการ

อ้างอิงสนับสนุนความคิดเห็นของตนเอง เป็นข้อความที่เขียนไว้ดีมาก ถ้อยคำสำนวนกะทัดรัดชัดเจน ซึ่งจะถอดความเป็นภาษาของผู้วิจัยเองอาจทำได้ไม่เท่าเดิม

๓.๔.๒ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสังเกต

ใช้แบบบันทึกการเกิดบันทึกข้อมูลจากการสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยในประเด็นต่างดังต่อไปนี้

๓.๔.๒.๑ ด้านอัตลักษณ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวในหมู่บ้านท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์ เช่น ด้านลักษณะที่อยู่อาศัย ด้านอาหารพื้นบ้าน ด้านผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ด้านวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านสถานที่ท่องเที่ยว ด้านศาสนสถาน และ ด้านศาสนวัตถุหรือวัตถุมงคล โดยเข้าไปสังเกตและบันทึกใน ๓ ประเด็นต่อไปนี้ คือ ๑) มีความเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ วิถีชีวิต วัฒนธรรมของชุมชนท่องเที่ยว ๒) มีความโดดเด่นเฉพาะถิ่น (๓) ดึงดูดการท่องเที่ยวของชุมชนเป็นที่รู้จักกว้างขวาง และ (๔) มีการนำเสนอเรื่องราวผลิตภัณฑ์ได้อย่างสร้างสรรค์ น่าสนใจ อย่างไรก็ตาม

๓.๔.๒.๒ ด้านการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวในหมู่บ้านท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์ โดยเข้าไปสังเกตและบันทึกใน ๖ ประเด็นต่อไปนี้ คือ ๑) มีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตัว นำเสนอสร้างสรรค์ น่าสนใจ ๒) มีรูปแบบผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์ที่มีคุณภาพ ๓) มีความพร้อมเข้าสู่การรับรองมาตรฐาน ๔) ผลิตภัณฑ์สามารถผลิตซ้ำได้ในปริมาณและคุณภาพใกล้เคียงกัน ๕) มีช่องทางตลาด ข้อมูลผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายในและนอกชุมชนหรือออนไลน์ และ ๖) มีเมนูอาหารท้องถิ่นบริการนักท่องเที่ยว เป็นต้น

๓.๔.๒.๓ ด้านการสร้างมูลค่าเพิ่มของทรัพยากรการท่องเที่ยวในหมู่บ้านท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์ โดยเข้าไปสังเกตและบันทึกใน ๘ ประเด็นต่อไปนี้ คือ ๑) ความต้องการหรือรสนิยมผู้บริโภค ๒) ตัวผลิตภัณฑ์หรือบริการ ๓) การคัดเลือกวัตถุดิบ ๔) กระบวนการหรือวิธีการผลิต ๕) บรรจุภัณฑ์หรือการนำเสนอให้ผู้บริโภครับรู้ถึงคุณค่าผลิตภัณฑ์ตั้งแต่มองเห็นครั้งแรก ๖) การบริการให้ความรู้ จัดส่ง ราคิน ๗) การสร้างแบรนด์ของผลิตภัณฑ์และบริการ และ ๘) การนำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการให้เข้าถึงผู้บริโภค เป็นต้น

๓.๔.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์

ใช้แบบสัมภาษณ์บันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มย่อย คือ สัมภาษณ์กลุ่มผู้เลี้ยงช้าง กลุ่มชาวบ้าน (ผู้บริหารภาครัฐ/เอกชน) กลุ่มพ่อค้า ดังนี้

มีผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน ๓๐ คน ดังนี้ กลุ่มผู้เลี้ยงช้าง ๑๐ คน กลุ่มชาวบ้าน (ผู้บริหารภาครัฐ/เอกชน) ๑๐ คน กลุ่มพ่อค้า ๑๐ คนสำหรับประเด็นจากการสัมภาษณ์มี ๔ หัวข้อหลัก คือ ๑) อัตลักษณ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว ได้แก่ (๑) มีความเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ วิถีชีวิต วัฒนธรรมของชุมชนท่องเที่ยว (๒) มีความโดดเด่นเฉพาะถิ่น (๓) ดึงดูดการท่องเที่ยวของชุมชนเป็นที่รู้จักกว้างขวาง และ (๔) มีการนำเสนอเรื่องราวผลิตภัณฑ์ได้อย่างสร้างสรรค์ น่าสนใจ เป็นต้น ๒) การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์ ได้แก่ (๑) มีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตัว นำเสนอ

สร้างสรรค์ น่าสนใจ (๒) มีรูปแบบผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์ที่มีคุณภาพ (๓) มีความพร้อมเข้าสู่การรับรองมาตรฐาน (๔) ผลิตภัณฑ์สามารถผลิตซ้ำได้ในปริมาณและคุณภาพใกล้เคียงกัน (๕) มีช่องทางตลาด ข้อมูลผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายในและนอกชุมชนหรือออนไลน์ แล (๖) มีเมนูอาหารท้องถิ่นบริการนักท่องเที่ยว ๓) การสร้างมูลค่าเพิ่มของทรัพยากรการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์ ได้แก่ (๑) ความต้องการหรือรสนิยมผู้บริโภค (๒) ตัวผลิตภัณฑ์หรือบริการ (๓) การคัดเลือกวัตถุดิบ (๔) กระบวนการหรือวิธีการผลิต (๕) บรรจุภัณฑ์หรือการนำเสนอให้ผู้บริโภครับรู้ถึงคุณค่าผลิตภัณฑ์ตั้งแต่มองเห็นครั้งแรก (๖) การบริการ ให้ความรู้ จัดส่ง รับผิดชอบ (๗) การสร้างแบรนด์ของผลิตภัณฑ์และบริการ และ (๘) การนำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการให้เข้าถึงผู้บริโภค เป็นต้น

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ ดังนี้ ๑) ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากแบบบันทึกเอกสาร เป็นข้อมูลที่ได้มาจากแนวคิด ทฤษฎีและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น แนวคิดอัตลักษณ์ของฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้าง แนวคิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยว และแนวคิดการสร้างมูลค่าและผลิตภัณฑ์ฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์

การใช้ประโยชน์จากอัตลักษณ์ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวทางหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์ มีประเด็นที่ได้ทำการสืบค้น คือ ที่มาของแนวคิด ความหมาย หลักการสำคัญ ประเภทหรือองค์ประกอบ กระบวนการหรือวิธีการ การประยุกต์ใช้ เป็นต้น ใช้วิธีวิเคราะห์แบบพรรณนา (Descriptive Analysis) ๒) ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาจากการลงสังเกตพื้นที่ภาคสนามเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว มีประเด็นสังเกต เช่น ด้านลักษณะที่อยู่อาศัย ด้านอาหารพื้นบ้าน ด้านผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ด้านวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านสถานที่ท่องเที่ยว ด้านศาสนสถาน และ ด้านศาสนวัตถุหรือวัตถุมงคล เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีวิเคราะห์แบบพรรณนา (Descriptive Analysis) และ ๓) ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์และแบบประเมิน ประเด็นในการสัมภาษณ์ เช่น อัตลักษณ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว การสร้างมูลค่าเพิ่มทรัพยากรการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์ เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีวิเคราะห์แบบพรรณนา (Descriptive Analysis) เป็นต้น

๓.๖ การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยแบ่งดำเนินการวิจัยออกเป็น ๙ ขั้นตอน ดังนี้

แผนภาพที่ ๓.๒ แสดงผังกระบวนการวิจัย

บทที่ ๔

ผลการศึกษาวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง “การใช้ประโยชน์จากอัตลักษณ์ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวทางหมู่บ้าน ช้างจังหวัดสุรินทร์” ในบทนี้ผู้วิจัยได้แบ่งขอบข่ายของเนื้อหาที่จะนำเสนอออกเป็น ๓ หัวข้อ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ ๑) อัตลักษณ์ของฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้าง ๒) กรอบ และพัฒนาผลิตภัณฑ์ของฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์ และ ๓) สร้างมูลค่าและผลิตภัณฑ์ของฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งผลของการวิจัยดังกล่าวผู้วิจัยได้มาจากเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ๓ แบบ คือ แบบบันทึกเอกสาร แบบบันทึกการสังเกต แบบสัมภาษณ์ และได้กำหนดประเด็นสัมภาษณ์ไว้ ๓ ประเด็นหลัก ๑) อัตลักษณ์ ทรัพยากรการท่องเที่ยว ๒) การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์ ๓) การสร้างมูลค่าเพิ่มของทรัพยากรการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์ เสร็จแล้วนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากเครื่องมือวิจัยดังกล่าวนำมาวิเคราะห์เรียบร้อยแล้วจึงได้ผลการวิจัยดังต่อไปนี้

๔.๑ อัตลักษณ์หมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์

อัตลักษณ์ในสถานที่ท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์เป็นการดึงดูดความน่าสนใจให้กับนักท่องเที่ยวและกุญแจที่สำคัญของกลยุทธ์การตลาดในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ สำหรับการสร้าง อัตลักษณ์เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ให้กับสถานที่ท่องเที่ยวและเพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวอยากที่จะเดินทางมากขึ้น ซึ่งอัตลักษณ์ในการท่องเที่ยวเป็นคุณลักษณะเฉพาะ หรือความพิเศษของสถานที่ท่องเที่ยวที่โดยทั่วไปอัตลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยวปลายทางเป็นที่ยอมรับกันว่ามีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

ในขณะที่การวางแผนผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวให้มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นเพื่อที่จะตอบสนองความต้องการและ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเป็นวิธีที่นิยมนำมาประยุกต์ใช้ในการดึงดูดนักท่องเที่ยว ซึ่งหากมีผล สะท้อนกลับที่ดีจะส่งผลให้นักท่องเที่ยวแสดงออกซึ่งพฤติกรรมความตั้งใจ กลับมาท่องเที่ยวซ้ำ จนนำไปสู่ความภักดีต่อสถานที่ท่องเที่ยวปลายทางและมีความถี่ในการเยี่ยมชมซ้ำ อย่างบ่อยครั้ง รวมถึงการบอกต่อและแนะนำให้นักท่องเที่ยวรายอื่นๆ ให้เดินทางมาท่องเที่ยว หนึ่งอาจจะเป็นการกระตุ้น ให้นักท่องเที่ยวที่ไม่เคยเดินทางหรือเดินทางท่องเที่ยวเป็นครั้งแรกอยากที่จะเดินทางมา ตามแบบอย่าง นักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางมาในสถานที่ท่องเที่ยวปลายทางนั้นสามารถสื่อให้เห็นถึงคุณค่าของอัตลักษณ์การท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

๔.๒ คุณค่าอัตลักษณ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์

ผู้วิจัยได้ศึกษาบริบท และสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของหมู่บ้านช้างบ้านตากกลาง รวมทั้งศึกษาตำราเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของทรัพยากรท่องเที่ยวในหมู่บ้านช้างบ้านตากกลาง สามารถแบ่งออกเป็น ๔ ข้อ ดังต่อไปนี้

(๑) มีความเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ วิถีชีวิต วัฒนธรรมของชุมชน ลักษณะที่อยู่อาศัย ส่วนใหญ่เป็นบ้านไม้ชั้นเดียว บ้านที่มีช้างจะมีส่วนหน้าบ้านเป็นโรงช้างที่ยกหลังคาสูงราว ๆ ๔ เมตร ใต้ถุนบ้านใช้เป็นคอกสัตว์ ทอผ้า เลี้ยงไหม และเก็บอุปกรณ์ทำนา

ภาพที่: ๔.๒.๑ บ้านทรงสูง

ภาพที่: ๔.๒.๒ ช้างใต้ถุนบ้าน

ลักษณะความเป็นอยู่จะเห็นได้ว่าคนกับช้างมีความเชื่อมโยงกันกับวิถีชีวิต ของชาวทวย ที่มีอัตลักษณ์เฉพาะสามารถพบเห็นได้ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์

(๒) ความโดดเด่นเฉพาะถิ่น ที่เป็นอัตลักษณ์ เป็นจุดเด่นของคนกับช้าง แม้กระทั้งการประกอบอาชีพในชีวิตประจำวัน ก็มักจะพบเห็นกันบ่อยสามารถดึงดูดให้ชาวต่างชาติเห็นถึงความน่ารักของคนกับช้าง

ภาพที่: ๔.๒.๓ เด็กนำช้างไปกินน้ำ

ภาพที่: ๔.๒.๔ เด็กควบคุมช้าง

คนเลี้ยงช้างอายุ ๔ ขวบ ด.ญ.กาญจนา หรือ น้องอ่อง โยนก อายุ ๔ ปี เดินนำช้างพาช้างไปกินน้ำ กับคุณตา ชื่อ นายสมพงษ์ โยนก อายุ ๕๔ ปี โดยน้องอ่อง เดินถือตะขอควบคุมช้าง เดินนำหน้าช้างพังหรือช้างตัวเมีย ชื่อ ช้างพังเพิ่มทรัพย์ อายุ ๑๙ ปี เดินตามถนนลูกรังในพื้นที่ปลูกป่าอาหารเลี้ยงช้าง เพื่อนำช้างไปกินน้ำ

การเลี้ยงช้างของน้องอ่อง เด็กหญิงวัย ๔ ปี เป็นภาพที่น่าประทับใจ เพราะน้องอ่องเดินนำหน้าช้างพังเพิ่มทรัพย์ ช้างฉลาดแสนรู้ และเชื่อง เชื่องฟังคำสั่ง ของคนเลี้ยง เดินไปพร้อมกับคุณตา ช้างพังเพิ่มทรัพย์ก็จะเดินตาม หลัง จะมีบางช่วงจังหวะที่ช้างแฉะ เก็บอาหารกินบ้าง ริมทาง แต่น้องอ่อง ก็จะใช้ตะขอ ไปสะกิด ให้ช้างพังเพิ่มทรัพย์ เดินตาม และเมื่อกินน้ำเสร็จก็เดินนำช้าง กลับไปที่พักคืน นายสมพงษ์ โยนก คุณตาของน้องอ่อง เปิดเผยว่า เป็นคนเลี้ยงน้องอ่องมาตั้งแต่เด็ก เล็ก ๆ เพราะว่าพ่อแม่เขาแยกทางกัน พ่ออ่องเดินได้ไปโรงเรียนได้ก็พาไป และรับกลับจาก โรงเรียน และเมื่อกลับมาถึงบ้านก็ต้องมา ดูแลช้างพังเพิ่มทรัพย์ ที่เลี้ยงไว้ ก็นำหลานมาด้วยจึงเกิดความคุ้นเคยกัน เป็นเพื่อนกันกับช้างพังเพิ่มทรัพย์ ซึ่งฉลาดเลี้ยงง่ายไม่ดุร้ายใจดี^{๓๓}

จากเหตุการณ์ดังกล่าว สามารถตอบได้ว่าวิถีของชุมชน สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับวิธีการควบคุมช้างว่าเด็กน้อยคนหนึ่งควบคุมช้างได้อย่างไร

(๓) ดึงดูดการท่องเที่ยวของชุมชนเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง ศูนย์การศึกษา หรือ หมู่บ้านช้าง บ้านตากกลาง เป็นสถานที่นักท่องเที่ยวสามารถเดินชมวิถีความเป็นอยู่ ความผูกพัน ของคนในชุมชนและช้าง รวมทั้งประเพณี และวัฒนธรรมที่น่าชื่นชมอย่างใกล้ชิด ชาวบ้านตากกลาง แต่ละครัวเรือนจะมีช้างที่เลี้ยงไว้อาศัยอยู่ร่วมกัน จนช้างที่พวกตนเลี้ยงไว้เปรียบเสมือนเป็นส่วนหนึ่งในครอบครัวของตน ก่อให้เกิดสายใยความผูกพันที่แน่นแฟ้นขึ้น ระหว่างคนกับช้าง ณ บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ได้ชื่อว่าเป็นหมู่บ้านช้างเลี้ยงใหญ่ที่สุดในโลก ได้มีการจัดแสดงช้างประจำศูนย์ศึกษามาจนปัจจุบัน

โปรแกรมการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้าง

การแสดงช้างที่ ศูนย์การศึกษา หรือ หมู่บ้านช้างบ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ มีทุกวัน วันละ ๒ รอบ

รอบเช้า เวลา ๑๐.๐๐ น.

- ช้างเต็นรำ	- ช้างวาดรูป
- ช้างปาลูกโป่ง	- ช้างเตะฟุตบอล

รอบบ่าย เวลา ๑๔.๐๐ น.

- ช้างเต็นรำ	- ช้างวาดรูป
- ช้างปาลูกโป่ง	- ช้างเตะฟุตบอล เล่นบาส

^{๓๓} ข้อมูลภาพ, ออนไลน์, แหล่งที่มา: <https://www.posttoday.com/social/local/๔๑๓๕๑๒>, สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๒.

ค่าเข้าชม

- ผู้ใหญ่ คนละ ๕๐ บาท
- เด็กโต คนละ ๒๐ บาท
- เด็กเล็ก คนละ ๑๐ บาท
- ชาวต่างชาติ คนละ ๑๐๐ บาท

ไม่เว้นวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ หรือวันหยุดนักขัตฤกษ์ จะมีการแสดงความสามารถของช้าง
ในศูนย์คชศึกษา บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

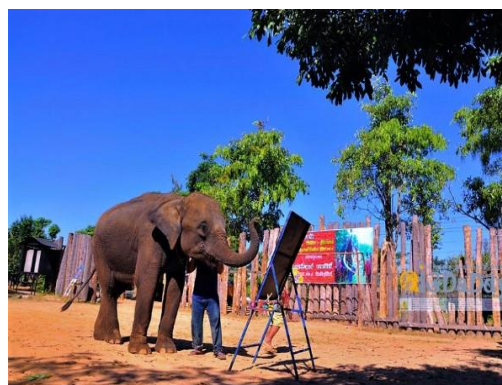

ภาพที่: ๔.๒.๕ ศูนย์คชศึกษา

ศูนย์คชศึกษา หรือ หมู่บ้านช้าง บ้านตากกลาง จ.สุรินทร์ เป็นศูนย์รวมของสมาชิกช้างทั้ง
ในบ้านกะโพ ตากกลาง และจากหมู่บ้านอื่น ๆ ในจังหวัดสุรินทร์มากกว่า ๒๐๐ ตัว ซึ่งจัดให้เป็นวิถีชีวิต
ที่อยู่ในพื้นที่เดียวกันของคนกับช้างโดยมีทั้งบ้าน เรือนของชาวบ้านหรือที่เรียกว่าความช้าง และมีที่อยู่
ของช้างอยู่ทั่วบริเวณเป็นวิถีชีวิตที่น่าทึ่งมาก ๆ ไม่ว่าจะเราเดินไปบริเวณไหนเราก็จะพบเห็นช้างอยู่
แทบทุกที่ ซึ่งช้างแต่ละตัวก็เป็นช้างแสนรู้น่ารัก ไม่ดุร้าย และสามารถเข้ากับคนได้ง่าย ช้างบ้านตา
กลางเป็นช้างบ้านที่เชื่อง นอนร่วมชายคาเรือนเดียวกันกับคน เป็นสิ่งมหัศจรรย์ที่ช้างกับคนอยู่
รวมกันได้อย่างมีความสุข

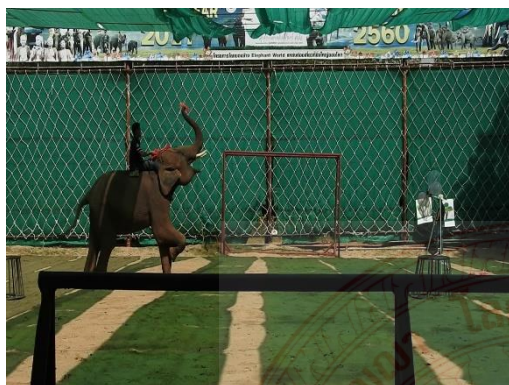

ภาพที่: ๔.๒.๖ ช้างเล่นห่วง

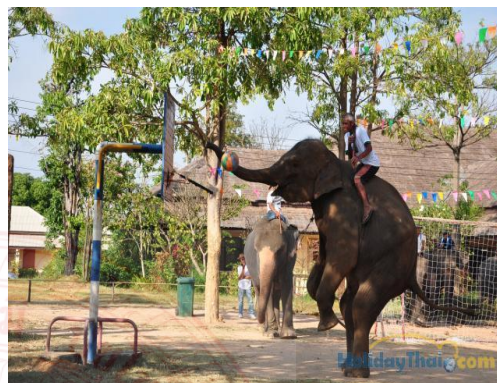

ภาพที่: ๔.๒.๗ ช้างวาดรูป

สนามแสดงช้างแสนรู้ จะมีการแสดงความสามารถอันเฉลียวฉลาดและน่ารักของช้างใน ศูนย์ฯ อาทิ ช้างเต้นรำ ช้างเล่นห่วง ช้างวาดรูป เป็นการแสดงออกของช้างและความน่ารักของช้างสิ่งนี้จึงเป็นสิ่งที่สารคดีดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ อีกทั้งยังสามารถทำให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักช้าง และวัฒนธรรมของคนกับช้างเป็นอย่างดี

ภาพที่: ๔.๒.๘ ช้างปลุกโป่ง

ภาพที่: ๔.๒.๙ ช้างเล่นบาส

สนามแสดงช้างแสนรู้ จะมีการแสดงความสามารถอันเฉลียวฉลาดและน่ารักของช้างใน ศูนย์ฯ อาทิ ช้างปลุกโป่ง ช้างเล่นบาส ความสนุกและความน่ารักของช้างทั้งการปลุกโป่ง และการ เล่นบาส นับว่าเป็นปรากฏการณ์ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมไม่เว้นแต่ละวัน สื่อให้เห็น ถึงความเจริญขึ้นของชุมชนคนเลี้ยงช้าง

ภาพที่: ๔.๒.๑๐ พาช้างไปอาบน้ำ

ภาพที่: ๔.๒.๑๑ ช้างลงอาบน้ำวังทะเล

วังทะเล ห่างจากหมู่บ้านช้างเพียง ๓ กิโลเมตร ที่นี่เป็นบริเวณที่แม่น้ำมูลไหล และลำน้ำชี มาบรรจบกัน ก่อนไหลลงสู่มแม่น้ำโขง ที่จังหวัดอุบลราชธานี “วังทะเล” เป็นสายน้ำที่แวดล้อมไปด้วย ป่าที่กว้างใหญ่ไพศาล ก่อให้เกิดเป็นทัศนียภาพที่งดงามซึ่งหาชมได้ยาก ยังมีความอุดมสมบูรณ์ทาง

ธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพ อีกทั้งยังเป็นทีอาบน้ำของช้างในหมู่บ้านยามเย็น นับว่าเป็นการค้นพบวิธีการที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดีอีกวิธีหนึ่ง ส่วนใหญ่จะเป็นชาวต่างชาติที่ชอบอาบน้ำให้ช้างและเล่นกับช้างในวังทะเล นับว่าเป็นสิ่งที่สื่อให้เห็นถึงเรื่องราวของชุมชนได้อย่างสร้างสรรค์

(๔) การนำเสนอเรื่องราวผลิตภัณฑ์ อย่างสร้างสรรค์ น่าสนใจได้เป็นอย่างดี การนำเสนอเรื่องราวที่สร้างสรรค์ในด้านอัตลักษณ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างในจังหวัดสุรินทร์อย่างสร้างสรรค์ และน่าตื่นตาตื่นใจต่อสิ่งที่พบเห็นสามารถบอกได้ว่าเป็นอัตลักษณ์เฉพาะ เช่น อาคารพิพิธภัณฑ์ เป็นสถานที่แสดงเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับช้าง อาทิ วิวัฒนาการของช้าง ช้างในยุคต่าง ๆ โครงกระดูกช้าง โรคที่เกี่ยวข้องกับช้าง เครื่องมือในการคล้องช้าง ภาพวิธีการจับช้างในรูปแบบต่าง ๆ ลักษณะสำคัญของช้าง อาหารและยาสมุนไพรช้าง วิถีความผูกพันระหว่างคนกับช้าง พิธีการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับช้าง ขั้นตอนวิธีการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับช้างที่เสียชีวิต วัฒนธรรมการแต่งกายของชาวกวยหรือกวย เป็นต้น

ภาพที่: ๔.๒.๑๒ โครงกระดูกช้าง

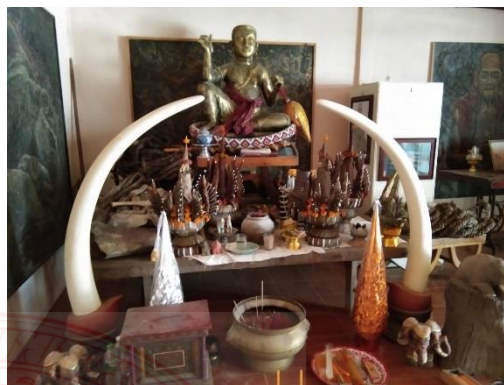

ภาพที่: ๔.๒.๑๓ กระโหลกศีรษะช้าง

ศูนย์ศึกษา หรือ หมู่บ้านช้าง บ้านตากกลาง เป็นสถานที่นักท่องเที่ยวสามารถเดินชมวิถีความเป็นอยู่ ความผูกพัน ของคนในชุมชนและช้าง รวมทั้งประเพณี และวัฒนธรรมที่น่าชื่นชมอย่างใกล้ชิด ชาวบ้านตากกลาง แต่ละครัวเรือนจะมีช้างที่เลี้ยงไว้อาศัยอยู่ร่วมกัน จนช้างที่พวกตนเลี้ยงไว้เปรียบเสมือนเป็นส่วนหนึ่งในครอบครัวของตน ก่อให้เกิดสายใยความผูกพันที่แน่นแฟ้นขึ้น ระหว่างคนกับช้าง ณ บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ได้ชื่อว่าเป็นหมู่บ้านช้างเลี้ยงใหญ่ที่สุดในโลก

ชาวบ้านตากกลาง ดั้งเดิมเป็น ชาวส่วย (กวย) หรือ กวย ที่มีความชำนาญในการคล้องช้างป่า ฝึกหัดช้าง และเลี้ยงช้าง ส่วนมากต้องเดินทางไปคล้องช้างบริเวณชายแดนต่อเขตประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย ปัจจุบันสภาวะการเมืองระหว่างประเทศทำให้ชาวบ้านตากกลาง ไม่สามารถไปคล้องช้าง เช่นแต่ก่อนได้ แต่ชาวบ้านตากกลางยังคงเลี้ยงช้าง และฝึกช้างเพื่อไปร่วมแสดงในงานช้างของจังหวัดทุกปี โดยผ่านพิธีกรรมของชาวส่วย คือ ไหว้ศาลปะกำ

ศาลปะกำ ที่เป็นเสมือนเทวาลัยสิ่งสถิตของวิญญาณบรรพบุรุษและผีปะกำ ตามความเชื่อของ ชาวกาย หรือ กูย นิยมปลูกสร้างไว้ในชุมชนคุ้มบ้าน นักท่องเที่ยวสามารถไหว้ขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์จาก ศาลปะกำ กันได้ ซึ่งเชื่อกันว่า ขอสิ่งได้ ได้สมปรารถนาที่ตั้งใจไว้

ภาพที่: ๔.๒.๑๔ ศาลพระครูปะกำช้าง

ภาพที่: ๔.๒.๑๕ ศาลพระครูปะกำช้าง

ศาลพระครูปะกำช้างที่ปรากฏ ณ วัดป่าอ้าเจียง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ศาลพระครูปะกำช้าง เป็นที่เก็บเชือกบาศก์ หรือเชือกปะกำที่ทำเป็นบ่วงสำหรับใช้ในการคล้องช้างป่า และเป็นที่ยบงสรวง เส้นไหม้พระครูปะกำช้าง ตามแบบของชาวกาย

ภาพที่: ๔.๒.๑๖ ศาลพระครูปะกำช้าง

ภาพที่: ๔.๒.๑๗ ศาลพระครูปะกำช้าง

“พิธีเช่นเชือกปะกำ” เป็นพิธีกรรมเฉพาะของชาวกายหรือชาวกูย ซึ่งความชำนาญพิเศษเกี่ยวกับเรื่องช้างมาตั้งแต่โบราณ ในอดีตเวลาชาวกายจะออกไปจับช้างป่าด้วยการคล้องช้าง ด้วยเชือกปะกำ ซึ่งทำจากหนังควาย ถือเป็นของศักดิ์สิทธิ์ และต้องมีการเซ่นไหว้เมื่อถึงเวลา ออกคล้องช้างหรือทำกิจกรรมอื่น ๆ เกี่ยวกับช้าง

“เชือกปะกำ” เป็นอุปกรณ์ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่ชาวกายใช้ในการคล้องช้างป่า โดยชาวกายจะสร้างศาลหรือหอเก็บเชือกปะกำให้แยกออกจากตัวบ้าน และทุกคนรอบครัวจะต้อง

เคารพกราบไหว้เป็นประจำ จากนี้ไม่ว่าจะประกอบกิจการใด ๆ ชาวภูย มักจะมีการเซ่นบวงสรวงผี ปะกำก่อนเสมอ โดย เซ่นปะกำใหญ่ก่อนแล้วค่อยเซ่นปะกำย่อยอื่น ๆ ตามลำดับ เช่น ก่อนการออกเดินทาง การสู้ขอ และแต่งงานกับสาวที่อยู่ในครอบครัวที่ถือปะกำตามอัตลักษณ์ของชาวภูย

ภาพที่: ๔.๒.๑๘ ชาวส่วย (ภูย) หรือ กวย

ชาวส่วย (ภูย) หรือ กวย เป็นอีกชนเผ่าหนึ่งในทางอีสานใต้ที่พบมากที่สุดในเขตจังหวัด สุรินทร์ ที่เป็นชนเผ่าดั้งเดิมมีลักษณะการแต่งกายแบบโบราณ นุ่งห่มผ้าไหมเป็นส่วนใหญ่ จากการนุ่งห่มในลักษณะนี้เป็นอีกในแง่มุมแห่งการสร้างสรรค์ทางการแต่งกายเพราะเป็นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นที่สามารถสร้างสีสันแห่งการเที่ยวชมได้เป็นอย่างดี นวัตกรรมด้านใจต่อนักท่องเที่ยวในปัจจุบันมักพบนักท่องเที่ยวขอถ่ายรูปคู่ ณ ศูนย์ศึกษา บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ชาวส่วย (ภูย) หรือ กวย แต่เดิมเรียกว่าหมอช้างซึ่งมีหน้าที่การจับช้าง หรือ การคล้องช้าง ถือเป็นศิลปศาสตร์อย่างหนึ่งที่มีการเรียนรู้มาตั้งแต่โบราณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์พระมหากษัตริย์ไทย ซึ่งต้องศึกษาศิลปวิทยาแขนงนี้เพื่อทรงสามารถสรรหาช้างดีมาไว้ประดับพระบารมี ทั้งในยามปกติจะใช้ทรงเป็นพาหนะ และในยามสงครามที่จะทรงใช้เป็นคชาธารออกสงครามค์หมู่ปัจจามิตร

ดังนั้นในการจับช้างในป่าเพื่อนำช้างมาฝึกหัดในงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการฝึกช้างศึกช่วยรบ หรือนำช้างงานแบกสัมภาระต่าง ๆ หรือจับช้างมาเพื่อส่งออกไปขายในดินแดนใกล้เคียง โดยบุคคลที่มาร่วมจับช้างเหล่านี้ที่มีแต่โบราณที่เรียกว่า ความญ ถ้าเป็นผู้ที่เพิ่งจะเริ่มมาทำงาน เรียกว่า “ความญชาย” และ ถ้ามีความชำนาญมากขึ้นจะได้รับเลื่อนตำแหน่งเป็น “ความญชวา” และถ้ามีความเชี่ยวชาญในการจับช้างมากขึ้น และมีอายุสมควรจะได้รับเลื่อนเป็น “หมอช้าง” แต่ที่สำคัญจะต้องเป็นคนที่มีความสามารถในการคล้องช้างเหนือความญชายผู้อื่น หมอช้างเองก็ยังมีครูที่คอยควบคุมอยู่อีกชั้นหนึ่ง ที่เรียกว่า “ปะกรรม” หรือ “ปะกำ” ซึ่งจะรับคำสั่งจากหัวหน้าใหญ่ซึ่งเรียกว่า “ปฎิยายะ” อีกต่อหนึ่ง

ชุมชนหมู่บ้านช้างในจังหวัดสุรินทร์ ทำให้นักท่องเที่ยวผู้มาเยี่ยมชมสามารถสังเกตเห็นความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของชุมชน โดยตนเองมิได้เข้าไปมีส่วนร่วม เช่น วิถีชีวิตระหว่างคนกับช้าง ชาวภูยในหมู่บ้านช้างมีความผูกพันกับช้าง ราวกับว่าช้างที่เลี้ยงไว้แต่ละเชือกเป็นสมาชิกคนหนึ่งของครอบครัว การปฏิบัติต่อช้างก็เหมือนกับการปฏิบัติต่อสมาชิกแต่ละคนในครอบครัว ความผูกพันดังกล่าวได้แสดงออกมาเป็นวิถีชีวิตระหว่างคนกับช้าง คือ วิถีชีวิตของคนเลี้ยงช้างที่ผูกพันกับช้าง ในอดีตที่ยังมีป่าไม้และป่าไผ่ที่เป็นอาหารช้างจำนวนมาก เมื่อควาญช้างตื่นเช้ามาจะนำช้างออกจากบ้านไปผูกไว้ตามป่าให้กินไม้และไปไผ่ในป่าคราวละหลายๆ วัน แต่ละวันควาญช้างจะเข้าไปในป่าเพื่อนำช้างไปกินน้ำและเล่นน้ำ ต่อจากนั้นก็เปลี่ยนที่ผูกช้างที่ใหม่ออกไปเรื่อยๆ หรือหากเป็นฤดูเกี่ยวข้าวควาญช้างก็จะนำช้างไปผูกไว้ที่ใกล้กับนาเพื่อให้กินฟางข้าวและตอฟางข้าวในนา นานวันจะนำช้างเข้ามาในหมู่บ้านครั้งหนึ่ง วิถีชีวิตคนเลี้ยงช้างเป็นอยู่อย่างนี้ แต่ปัจจุบันวิถีชีวิตดังกล่าวได้เปลี่ยนไปเนื่องจากต้นไม้และต้นไผ่ในป่าลดน้อยลง

ภาพที่: ๔.๒.๑๙ วิถีชีวิตคนกับช้าง

ดังนั้น ควาญช้างในหมู่บ้านช้าง จึงนำช้างออกจากโรงช้างไปผูกไว้ในที่ไม่ไกลจากชุมชน แล้วมีรถขนอาหารช้างมาส่งให้ช้างกินและมีน้ำให้ช้างกินด้วยโดยไม่ต้องนำช้างไปผูกไว้ในป่าเหมือนในอดีต เมื่อถึงเวลาควาญช้างก็จะนำช้างไปลงเล่นน้ำที่ลำน้ำชี หรือไปที่วังทะเลซึ่งอยู่ไม่ไกลจากชุมชนมากนักหากมีกิจกรรมที่ต้องนำช้างมาแสดงหรือออกงานในเทศกาลหรือประเพณีต่าง ๆ ควาญช้างก็จะนำช้างเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ทั้งหมดนี้ทำให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนกับช้างในหมู่บ้านช้างซึ่งได้มีมาเป็นเวลายาวนานหลายชั่วอายุคน สามารถสื่อให้เห็นถึงฐานทรัพยากรในการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างเป็นอย่างดี เพราะนักท่องเที่ยวมาที่นี่สามารถเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชนชาวส่วยที่เลี้ยงช้าง (จับช้าง) สิ่งทีกล่าวมานั้นสามารถบอกได้ว่าเป็นความโดดเด่นเฉพาะพื้นที่ และดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

จากที่กล่าวมาในการใช้ประโยชน์จากอัตลักษณ์ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวทางหมู่บ้าน ช่างจังหวัดสุรินทร์ ด้านอัตลักษณ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมู่บ้านช่าง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ณ ศูนย์ศึกษา หรือ หมู่บ้านช่าง บ้านตากกลาง เป็นสถานที่นักท่องเที่ยวสามารถเดิน ชมวิถีความเป็นอยู่ ความผูกพัน ของคนในชุมชนและช่าง รวมทั้งประเพณี และวัฒนธรรมที่น่าชื่นชม อย่างใกล้ชิดชาวบ้านตากกลาง แต่ละครัวเรือนจะมีช่างที่เลี้ยงไว้อาศัยอยู่ร่วมกัน จนช่างที่พวกตนเลี้ยงไว้เปรียบเสมือนเป็นส่วนหนึ่งในครอบครัวของตน ก่อให้เกิดสายใยความผูกพันที่แน่นแฟ้นขึ้น ระหว่างคนกับช่าง ณ บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ได้ชื่อว่าเป็นหมู่บ้านช่างเลี้ยงใหญ่ที่สุดในโลก

ชาวบ้านตากกลาง ตั้งเดิมเป็น ชาวส่วย (กวย) หรือ กวย ที่มีความชำนาญในการคล้องช้าง ป่า ฝึกหัดช้าง และเลี้ยงช้าง ส่วนมากต้องเดินทางไปคล้องช้างบริเวณชายแดนต่อเขตประเทศกัมพูชา ประชาธิปไตย ปัจจุบันสภาวะการเมืองระหว่างประเทศทำให้ชาวบ้านตากกลาง ไม่สามารถไปคล้องช้าง เช่นแต่ก่อนได้ แต่ชาวบ้านตากกลางยังคงเลี้ยงช้าง และฝึกช้างเพื่อไปร่วมแสดงในงานช้างของจังหวัด ทุกปีลักษณะการเลี้ยงช้างของชาวบ้านตากกลาง เหมือนการเลี้ยงช้างไว้เป็นเพื่อน นอนร่วมชายคาเดียวกับตน ดังนั้นถ้านักท่องเที่ยวได้ไปที่บ้านตากกลาง นอกจากจะได้เห็นสภาพโรงช้างดังกล่าวแล้วยังจะได้สัมผัสสารดำรงชีวิตของ ชาวส่วย พร้อมทั้งจะได้พบปะพูดคุยกับหมอช้าง ที่มีประสบการณ์ในการคล้องช้างมาแล้วหลายครั้งได้ตลอดเวลา รวมทั้งยังสามารถเดินทางชมจุดบริเวณที่แม่น้ำชี และแม่น้ำมูลไหลมารวมกัน ซึ่งห่างออกไปเพียง ๓ กิโลเมตร มีทัศนียภาพที่งดงามน่าพักผ่อนหย่อนใจ และชวนให้ศึกษาในเชิงของธรรมชาติด้วย

ศูนย์ศึกษา หรือ หมู่บ้านช่าง บ้านตากกลาง จ.สุรินทร์ เป็นศูนย์รวมของสมาชิกช่างทั้งในบ้านกะโป ตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ และจากหมู่บ้านอื่น ๆ ในจังหวัดสุรินทร์มากกว่า ๒๐๐ ตัว ซึ่งจัดให้เป็นวิถีชีวิตที่อยู่ในพื้นที่เดียวกันของคนกับช่างโดยมีทั้งบ้านเรือนของชาวบ้านหรือที่เรียกว่าควานช่าง และมีที่อยู่ของช่างอยู่ทั่วบริเวณเป็นวิถีชีวิตที่น่าทึ่งมาก ๆ ไม่ว่าจะเราจะเดินไปบริเวณไหนเราก็จะพบเห็นช่างอยู่แทบทุกที่ ซึ่งช่างแต่ละตัวก็เป็นช่างแสนรู้น่ารัก ไม่ดุร้าย และสามารถเข้ากับคนได้ง่าย ช่างบ้านตากกลางเป็นช่างบ้านที่เชื่อง นอนร่วมชายคาเรือนเดียวกันกับคนเป็นสิ่งมหัศจรรย์ที่ช่างกับคนอยู่รวมกันได้อย่างมีความสุข

โดย ศูนย์ศึกษา หรือ หมู่บ้านช่างบ้านตากกลาง มีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจดังต่อไปนี้
สนามแสดงช้างแสนรู้ จะมีการแสดงความสามารถอันเฉลียวฉลาดและน่ารักของช้างในศูนย์อาทิ ช้างเดินรำ ช้างวาดรูป ช้างปาลูกโป่ง ช้างเตะฟุตบอล ฯลฯ โดยจะเปิดการแสดงทุกวัน วันละ ๒ รอบ คือ ๑๐.๐๐ น. และ ๑๔.๐๐ น. ไม่เว้นวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ หรือวันหยุดนักขัตฤกษ์

อาคารพิพิธภัณฑ์ เป็นสถานที่แสดงเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับช่าง อาทิ วิวัฒนาการของช่าง ช่างในยุคต่าง ๆ โครงกระดูกช้าง โรคที่เกี่ยวกับช่าง เครื่องมือในการคล้องช้าง ภาพวิธีการจับช่างในรูปแบบต่าง ๆ ลักษณะสำคัญของช่าง อาหารและยาสมุนไพรช้าง วิถีความผูกพันระหว่างคนกับช่าง พิธีการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับช่าง ขั้นตอนวิธีการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับช่างที่เสียชีวิต วัฒนธรรมการแต่งกายของชาวกวยหรือกวย จากที่กล่าวมาสามารถสื่อให้เห็นการพัฒนาาระบบการท่องเที่ยวหมู่บ้านช่างเป็นอย่างดี

การนำเสนอเรื่องราวผลิตภัณฑ์ได้อย่างสร้างสรรค์ น่าสนใจ ในชุมชนชนบทท่องเที่ยว หมู่บ้านช้าง ในจังหวัดสุรินทร์ มีอยู่ ๔ หมู่บ้านหลัก คือ ได้แก่ บ้านตากกลาง หมู่ ๑๓ ตำบลกระโพ อำเภอกำตूम บ้านหนองบัว หมู่ ๑๔ ตำบลกระโพ อำเภอกำตूम บ้านตาทิตย์ หมู่ ๘ ตำบลกระโพ อำเภอกำตूम และ บ้านขุนทรายทอง หมู่ ๔ ตำบลหนองเรือ อำเภอลำทะเมนชัย ทั้ง ๔ หมู่บ้านได้มีการมีการนำเสนอเรื่องราวผลิตภัณฑ์ได้อย่างสร้างสรรค์ น่าสนใจ เช่น การนำเสนอโดยใช้สื่อเอกสารสิ่งพิมพ์ ในคู่มือชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี สุรินทร์ ในหัวข้อ “เส้นทางวิถีสายคนกับช้าง” เนื้อหาที่นำเสนอ เริ่มจากแผนที่เส้นทาง การแนะนำชุมชนท่องเที่ยวเส้นทางวิถีสายคนกับช้างว่ามีอยู่ที่ใดบ้าง พร้อมนำเสนอประวัติของชุมชนโดยย่อและมีภาพถ่ายแหล่งท่องเที่ยวของแต่ละชุมชนประกอบ มีการแนะนำวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ภาษา อาหารพื้นถิ่น ผลิตภัณฑ์ชุมชน สถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรมท่องเที่ยว อาชีพของคนในชุมชน ที่พัก การเดินทาง พร้อมให้แหล่งข้อมูลในการติดต่อสอบถาม สำหรับลูกค้าหรือผู้สนใจเข้ามาเที่ยวในชุมชนด้วย^{๓๔} การนำเสนอโดยใช้สื่อแผ่นพับ บ้านตาทิตย์ และสื่อแผ่นพับชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี บ้านหนองบัว เนื้อหาที่นำเสนอ เริ่มจากด้านความเป็นมาของชุมชน มีการเล่าประวัติของหมู่บ้านโดยย่อ ด้านแผนที่หมู่บ้าน มีเนื้อหาการแนะนำทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชน เช่น วัดป่าอาเจียง ปางช้างคชอาณาจักร ศูนย์ศึกษา สุธสานช้าง วังทะเล เส้นทางขี่ช้างศึกษาธรรมชาติ เป็นต้น ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชน มีการแนะนำผลิตภัณฑ์ชุมชน เช่น ตะขอช้างด้ามไม้ พวงกุญแจตะขอ เป็นจุดเด่นสามารถสื่อให้เห็นถึงพัฒนาการของการท่องเที่ยวเป็นอย่างดี

๔.๓ คุณค่าการพัฒนาทรัพยากรทางการท่องเที่ยว

การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวในหมู่บ้านท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์ จากข้อมูลแบบบันทึกการสัมภาษณ์กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยว มีการสัมภาษณ์ใน ๖ ประเด็น คือ ๑) มีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตัว นำเสนอสร้างสรรค์ น่าสนใจ ๒) มีรูปแบบผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์ที่มีคุณภาพ ๓) มีความพร้อมเข้าสู่การรับรองมาตรฐาน ๔) ผลิตภัณฑ์สามารถผลิตซ้ำได้ในปริมาณและคุณภาพใกล้เคียงกัน ๕) มีช่องทางตลาด ข้อมูลผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายในและนอกชุมชนหรือออนไลน์ ๖) มีเมนูอาหารท้องถิ่นบริการนักท่องเที่ยว ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แต่ละประเด็นมีดังต่อไปนี้

๔.๓.๑ การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวของหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ในแต่ละหัวข้อได้มาจากแบบบันทึกเอกสาร แบบบันทึกการสังเกต และแบบสัมภาษณ์ ซึ่งจะได้ทำการวิเคราะห์ดังนี้

^{๓๔} สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสุรินทร์, คู่มือชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี สุรินทร์ ๘๕ แอ่งเล็ก เชื้อคิน, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ลีโอบี แลนเซ็ท จำกัด, ม.ป.ป.), หน้า ๓๒-๔๑.

(๑) สัมภาษณ์ประเด็นมีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตัว นำเสนอสร้างสรรค์ น่าสนใจ เมื่อสัมภาษณ์ว่าทรัพยากรการท่องเที่ยวหรือผลิตภัณฑ์ที่ท่านนำเสนอให้นักท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตัว โดยนำเสนอเรื่องราวที่สร้างสรรค์และน่าสนใจอย่างไร ข้อมูลที่ได้จากการให้สัมภาษณ์สรุปได้ดังนี้ คือ มีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตัว เช่น พิธีแห่หน้าคบนหลังช้าง สุสานช้าง ประเพณีแกลมอ

ภาพที่: ๔.๓.๑ แห่หน้าคบนหลังช้าง

ภาพที่: ๔.๓.๒ แห่หน้าคบนหลังช้าง

ประเพณีงานบวชประจำปีที่หมู่บ้านช้าง บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์^{๓๕} ก็เป็นอีกประเพณีหนึ่งที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้อย่างยิ่ง ไม่เพียงแต่สำหรับจังหวัดสุรินทร์หรือประเทศไทยเท่านั้น แต่สมควรที่จะอนุรักษ์ไว้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของโลกเลยทีเดียว ช่วงวันขึ้น ๑๓-๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ของทุกปี ซึ่งตรงกับวันวิสาขบูชา ชาวหมู่บ้านตากกลางและหมู่บ้านใกล้เคียงที่มีบุตรชายอายุครบบวช ต่างพร้อมใจกันจัดงานบวชขึ้น โดยแต่ละบ้านที่จัดงานบวชก็จะมีการบายศรีสู่ขวัญญาติ และจัดงานเลี้ยงคล้ายๆ กับงานบวชโดยทั่ว ๆ ไป

ประเพณีการแห่หน้าคบนหลังช้างนับว่าเป็นอัตลักษณ์เฉพาะและมีความโดดเด่นของชาวสุรินทร์เป็นอย่างมาก ก็ด้วยการแห่หน้าคบชวโดยนำช้างมาจำนวนมาขนาดนี้จะมีขึ้นเพียงปีละหนึ่งครั้งเท่านั้นก่อให้เกิดมีนักท่องเที่ยวแห่มาชมกันทุกปี และอีกทั้งยังพัฒนาการท่องเที่ยวรวมถึงการสร้างโอกาสให้แก่คนเลี้ยงช้างมีรายได้เสริมจากการนำช้างมาเข้าพิธีบวช ตัวละ ๔,๐๐๐ บาท ขึ้นไป ตามแต่ระยะทางหากแต่เดินทางออกต่างพื้นที่ก็มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น

จากการสอบถาม^{๓๖} นายมังกร สุขรัตน์ ควบูช้างบ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ เมื่อช้างถูกห้ามไม่ให้ออกเดินตามถนนจึงเปลี่ยนวิธีการหารายได้เสริมด้วยเหตุแห่งช้างเป็นสัตว์ที่ตัวใหญ่ และต้องการอาหารจำนวนมากจึงต้องมีการกำหนดในการนำช้างมาประกอบกับพิธีกรรมโดยมีการมีค่าใช้จ่ายที่แตกต่างกันออกไปตามระยะการเดินทางที่ปรากฏเห็นเป็นปัจจุบัน

^{๓๕} ศูนย์คชศึกษา หมู่บ้านช้างบ้านตากกลาง อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์, ออนไลน์, แหล่งที่มา: <https://travel.mthai.com/news>, สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๖๒.

^{๓๖} สัมภาษณ์ นายมังกร สุขรัตน์, ควบูช้างบ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์, วันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๒.

ภาพที่: ๔.๓.๓ สุสานช้างวัดป่าอาเจียง

ภาพที่: ๔.๓.๔ สุสานช้างวัดป่าอาเจียง

ปรากฏการณ์ที่พบเห็นการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว ที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตัว อีกทั้งยังถูกสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งเรียนรู้จนเกิดมี นักท่องเที่ยวแห่งชม “สุสานช้าง” อีกหนึ่งแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์ เพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติและให้ตระหนักของคุณค่าของช้างไทยที่เป็นสัตว์คู่บ้านคู่เมือง หวังเป็นจุดที่คนรุ่นหลังได้เรียนรู้หากนึกถึงช้างอีกหนึ่งจังหวัดที่ถูกนึกถึงเป็นอันดับต้นๆ นั่นก็คือ “สุรินทร์” ภายในจังหวัดนี้มีแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับช้างจำนวนมาก นอกจากการแสดงช้างแล้ว “สุสานช้าง” ภายในวัดป่าอาเจียง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ก็เป็นอีกหนึ่งสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจอีกแห่งหนึ่ง โดยมีการรวบรวมกระดูกช้างที่ล้มตายทั้งในพื้นที่และต่างจังหวัดนับร้อยเชือก มาให้ที่นี่ จนได้รับการขนานนามว่า เป็นสุสานช้างที่รวมกระดูกช้างไว้มากที่สุด ที่นี่จะมีการขุดกระดูกช้างออกมาจากหลุมที่ฝังไว้ตามสถานที่ต่างๆ ก่อนจะนำมาบรรจุไว้ในหลุม มีการสร้างเป็นรูปหมวกนักรบทหารโบราณ ที่ปลายยอดแหลมเป็นดอกบัว จากปูนซีเมนต์ครอบบรรจุกระดูกช้างไว้ในอีกที พร้อมเขียนระบุชื่อของช้างที่ล้มตายไว้อีกด้วย ซึ่งถูกสร้างขึ้นเรียงรายเป็นระเบียบอย่างสวยงาม^{๓๗}

สำหรับหลุมที่สร้างเป็นรูปหมวกนักรบทหารโบราณนั้น เพื่อยกย่องและเชิดชูเกียรติให้ช้างไทย ที่เป็นสัตว์ใหญ่ คู่บ้านคู่เมืองไทยมาตั้งแต่อดีต เคยเคียงข้างกับกองทัพในการสู้รบกับข้าศึกที่รุกรานเพื่อกู้ชาติบ้านเมือง และเป็นสัตว์คู่พระบารมีพระมหากษัตริย์ไทย สร้างคุณประโยชน์ให้แก่แผ่นดินไทยมาอย่างมากมายตั้งแต่อดีต เมื่อช้างตายจึงทำเป็นหมวกนักรบทหารโบราณ เพื่อยกย่อง

^{๓๗} สุสานช้างวัดป่าอาเจียง แหล่งเรียนรู้เชิดชูเกียรติช้างไทย, ออนไลน์, แหล่งที่มา: <https://www.pptvhd๓๖.com/news>, สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๒.

และเชิดชูเกียรติให้ช่างไทยนอกจากนี้ยังมี “ศาลาเอราวัณ” ที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ศึกษาเรื่องราวช่างในพระไตรปิฎก และเรื่องราวของช่างใน จ.สุรินทร์ ให้เห็นถึงวัฒนธรรมความผูกพันของชาวกุยคนเลี้ยงช้าง วิถีชีวิตของคนกับช้าง โดยศาลาเอราวัณมีการสร้างประติมากรรมลายนูนปูนปั้นเป็นรูปช้างหลากหลายแบบและหลายขนาด รอบศาลาเอราวัณ ที่มีความสูงกว่า ๓๐ เมตรได้อย่างสวยงามอลังการ ถึงแม้จะยังสร้างไม่เสร็จก็ตาม เพราะทางวัดยังคงขาดงบประมาณอีกจำนวนมาก แต่นักท่องเที่ยวก็สามารถเข้าไปชมและสัมผัสความสวยงาม รวมทั้งบันทึกภาพไว้เป็นที่ระลึกได้ ทุกวันนี้จะมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาโดยเฉพาะในช่วงวันหยุดยาวและในหยุดเสาร์-อาทิตย์ หลังจากทีนักท่องเที่ยวได้ชมการแสดงความสามารถของช่างภายในศูนย์ฯศึกษาเสร็จแล้ว ก็สามารถเดินทางไปเที่ยวชมสุสานช่างและศาลาเอราวัณได้ ซึ่งตั้งอยู่ไม่ไกล มีพื้นที่ติดกับศูนย์ฯศึกษา หมู่บ้านช่างตากลางนั่นเอง

พระครูสมุห์หาญ ปัญญาโร^{๓๘} เจ้าอาวาสวัดป่าอาเจียง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ กล่าวว่า สุสานช่างแห่งนี้คือที่เก็บและรวบรวมกระดูกของช่าง โดยทั่วไป เมื่อช่างเสียชีวิตตรงไหน เจ้าของช่างก็ฝังตรงนั้นกระจายอยู่ทั่วไปซึ่งบ้านเราเป็นหมู่บ้านช่าง หากวันหนึ่งเกิดไม่มีช่างเหลืออยู่ จะได้มีหลักฐานยืนยันว่า จุดนี้เป็นหมู่บ้านช่าง ให้ลูกหลานได้ศึกษาเรียนรู้ จึงได้มีการจัดเก็บรวบรวมกระดูกช่างที่พอจะหารรวบรวมมาได้ จึงเป็นที่มาของสุสานช่าง และเพื่อเป็นการตอบแทนบุญคุณช่างตามคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาที่มีหลักฐานปรากฏไว้อยู่แล้ว ปัจจุบันมีกระดูกช่างที่รวบรวมไว้ที่จำนวน ๑๑๑ เชือกที่กำลังดำเนินการฝังอีกประมาณ ๒๐-๓๐ เชือก รอการขุดกระดูกออกมาเพื่อบรรจุเก็บในสุสานช่าง และยังมีส่วนที่เสียชีวิตในพื้นที่ต่างอำเภออีกหลายเชือกที่ยังไม่นำมารวมกันไว้ที่สุสานแห่งนี้ ซึ่งเจ้าของได้มอบให้ แต่ทางวัดเองก็ยังมีปัญหาจำกัดเรื่องของงบประมาณดำเนินการ ซึ่งก็ได้แต่ทยอยดำเนินการไปเรื่อย ๆ โดยเฉพาะในพื้นที่ต่างจังหวัดที่ช่างสุรินทร์ไปอยู่ ในอนาคตถ้าเราสร้างสิ่งถาวรวัตถุทางพระพุทธศาสนาภายในวัดแล้ว จะดำเนินการไปเก็บกระดูกช่างของชาวสุรินทร์ที่กระจัดกระจายตามจังหวัดต่าง ๆ มารวมกันไว้ให้หมดนั่นคือเป้าหมายต่อไป

การพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดสุรินทร์ ไม่ใช่เพียงแค่วัตถุสิ่งของ แต่รวมไปถึงการแสดงออกของชุมชนรวมไปถึงการแต่งกายที่หลากหลายเป็นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นเป็นจุดเด่นโดยชนชาติ ปัจจุบันมีการนำมาแสดงในงานพิธีกรรมต่าง ๆ ก็ด้วยการฟ้อนรำมีการอ่อนช้อยงดงามดึงดูดนักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี การแสดงลักษณะนี้เรียกว่า การเล่นมอ ชาวไทยกุย เรียกว่า “แกลมอ” ซึ่งมักเล่นในตอนกลางวัน สารระในการเล่นมักจะเกี่ยวกับการชี่ช้าง ชี่ม้า การจับช้าง แสดงถึงการหึงหวงช้างของตน แกลมอมีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิตของชนกลุ่มนี้มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับความอยู่ดี มีสุขของสมาชิกในสังคม

พิธีกรรมแกลมอ เป็นประเพณีของชาวบ้านตรึม เรียกตามภาษาถิ่นว่า แกลมอ มีมาตั้งแต่เมื่อใดไม่มีหลักฐานปรากฏที่แน่ชัด ทราบแต่เพียงว่าพิธีกรรมเหล่านี้มีมานานแล้ว พวกชาวไทย

^{๓๘} สัมภาษณ์ พระครูสมุห์หาญ ปัญญาโร, เจ้าอาวาสวัดป่าอาเจียง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์, วันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๒.

ถูกถ่ายทอดต่อเนื่องกันมาอีกทอดหนึ่งและปฏิบัติมาโดยตลอดจนกระทั่งทุกวันนี้ โดยจัดขึ้นเนื่องใน ๓ โอกาสคือ ๑. เพื่อเป็นการเคารพครูบาอาจารย์ ปู่ยา ตายายที่เคารพ เมื่อถึงวันสำคัญในรอบปีก็ ดำเนินพิธีกรรมขึ้นปีละ ๑ ครั้ง ในวันขึ้น ๘ หรือ ๑๕ ค่ำ เดือนยี่ของทุกปี ๒. บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สามารถบันดาลทุกข์สุข เชื่อว่าผู้ที่เคารพกราบไหว้ จะทำให้ครอบครัวอยู่เย็นเป็นสุข เมื่อเกิดเหตุไม่ดีกับสมาชิกในครอบครัว ญาติ มีการเจ็บป่วย จะมีการบนบาน เมื่อได้ตามที่บนบานไว้จึงจัดพิธีแก้บน ๓. การประกอบพิธีกรรมเพื่อรักษาผู้ป่วย ซึ่งเป็นการอัญเชิญดวงวิญญาณของบรรพบุรุษมาให้ความช่วยเหลือ ขอคำแนะนำผ่านล้าม หรือคนทรงเพื่อหาสาเหตุของการเจ็บป่วย และหาทางรักษาตามความเชื่อ

ในปัจจุบันพิธีกรรมการเล่น “แกลมอ” ได้มีการถ่ายทอดมาสู่เยาวชนรุ่นหลัง จนเป็นที่ก่อให้เกิดการแสดงโชว์ ประจำศูนย์การศึกษา เพื่อเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อีกมุมเป็นอย่างดี

ภาพที่: ๔.๓.๕ ประเพณีแกลมอ

และการเล่นมอ ชาวไทยกวย เรียกว่า “แกลมอ” ซึ่งมักเล่นในตอนกลางวัน สาธารณะในการ เล่นมักจะเกี่ยวกับการชี้ข้าง ซี่ม้า การจับข้าง แสดงถึงการชิงไหวชิงพริบของตน แกลมอมิบทบาทสำคัญ ต่อการดำรงชีวิตของชนกลุ่มนี้มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของความอยู่ดี มีสุขของสมาชิกใน สังคม ทั้งนี้สิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันนั้น อาจมีสิ่งผิดปกติหรือไม่

สิ่งของสำคัญสูญหาย เกิดการเจ็บป่วยโดยไม่ทราบสาเหตุ เป็นการสร้างขวัญและ กำลังใจให้กับผู้เกี่ยวข้อง จึงต้องหาวิธีการในการผ่อนคลายความกังวลใจ ความวิตกกังวลเหตุให้ลด น้อยลง ชาวตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ เป็นชาวไทยกวย กลุ่มหนึ่งที่ยังมีความเชื่อเรื่องผี และวิญญาณค่อนข้างสูง ดังเช่นความเชื่อในเรื่องผีมือ เป็นผีที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตอย่างมาก แม้ผีมือจะไม่ใช่ผีของบรรพบุรุษในสายตระกูลที่ล่วงลับไปแล้วก็ตาม แต่ผีมือก็มีอำนาจควบคุม พฤติกรรมทั้งสายตระกูล ซึ่งไม่สามารถล่วงรู้เลยว่า ผีมือจะทำให้เกิดอะไรในครอบครัว โดยเฉพาะที่ เกี่ยวกับความเจ็บไข้ได้ป่วยของคนในสายตระกูลซึ่งบางครั้งพฤติกรรมบางอย่างที่กระทำลงไปโดยไม่

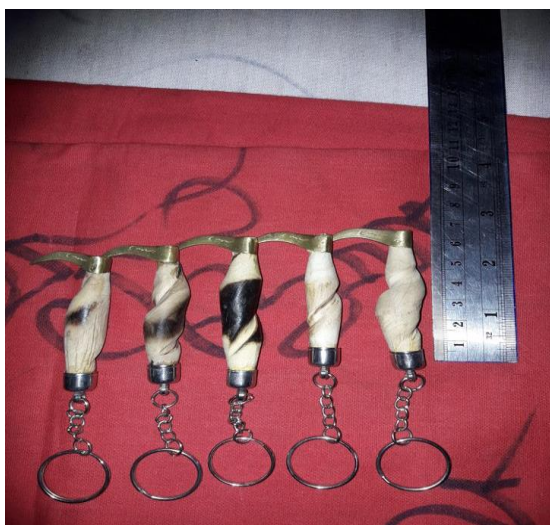
ตั้งใจหรือตั้งใจก็ตาม จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายให้เกิดเจ็บป่วยได้ทุกเมื่อ ด้วยเหตุนี้ แกลมอ จึงเป็นพิธีกรรมที่ใช้รักษาอาการเจ็บป่วยที่ไม่ทราบสาเหตุแต่ผ่านพิธีการเสี่ยงทายแล้วว่าเป็นการกระทำของสิ่งที่มองไม่เห็นที่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของคนในครอบครัวในสายตระกูล นอกเหนือจากการและการเล่นมอ แล้วภายในชุมชน ตำบลกระโพียงมีสินค้าที่มีคุณภาพเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่น

(๒) สัมภาษณ์ประเด็นการพัฒนาการท่องเที่ยว ในรูปแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่มีคุณภาพทางการท่องเที่ยวในเชิงอัตลักษณ์ฐานทรัพยากร ข้อมูลที่ได้จากการให้สัมภาษณ์สรุปได้ดังนี้ คือ พวงกุญแจช้าง พวงกุญแจตะขอช้าง และรูปปั้นช้าง ส่วนใหญ่มักพบว่าเป็นของฝากที่มีมูลค่าทางทรัพยากรการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างเป็นอย่างดี เพราะช้างนับว่าเป็นสัตว์ใหญ่นามมงคล ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนก็ดี ดังนั้นหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์จึงมีการพัฒนาการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งรูปทรงและสีสันมีลักษณะเด่นชัดบ่งบอกถึงรูปแบบการผลิตที่มีคุณภาพเป็นอย่างดี

พวงกุญแจช้าง เป็นอีกมุมมองหนึ่ง ที่พัฒนาจากการนำอัตลักษณ์ของจังหวัดสุรินทร์ คือ ช้างที่ มาสร้างรูปแบบให้มีคุณภาพทางการท่องเที่ยวและเป็นของฝากที่มีราคาพัฒนาให้ชุมชนมีความมั่นคงอยู่ในอีกแง่มุมหนึ่งนั้นนับว่าเป็นมงคลแก่ผู้ที่มีไว้ติดตัว

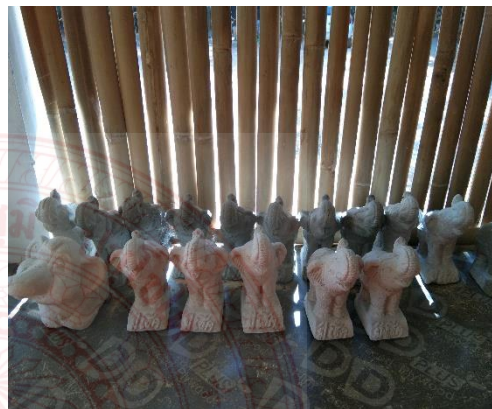
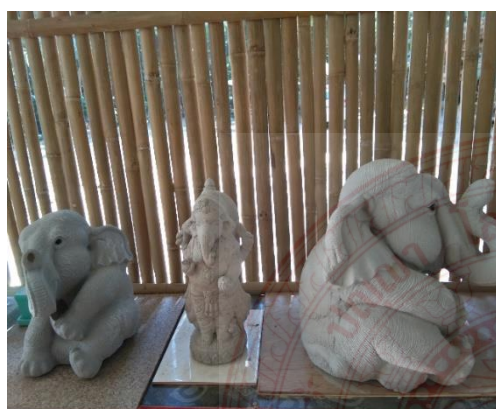
ภาพที่: ๔.๓.๖ พวงกุญแจช้าง

นายนรินทร์ ศรีจันทร์ ตะขอช้างนับว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีรูปแบบเป็นของตนเองอย่างมากพร้อมทั้งคุณภาพทางสินค้าที่นักท่องเที่ยวมักนำมาใช้ ก็ด้วยเหตุแห่งตะขอเป็นสินค้าของฝากที่มีความเชื่อทางการเกี่ยวทรัพย์ และส่วน

ใหญ่พ่อค้าที่มาท่องเที่ยวมักซื้อติดมือ
กลับไป^{๓๙}

ภาพที่: ๔.๓.๗ พวงกุญแจตะขอช้าง

ภาพที่: ๔.๓.๘ รูปปั้นช้าง

ภาพที่: ๔.๓.๙ รูปปั้นช้าง

ช้าง ถือเป็นสัญลักษณ์ของสติปัญญาและโชคลาภ ความอุดมสมบูรณ์ มีกินมีใช้ตลอดไป และมีความสงบสุขรักใคร่กลมเกลียวกันภายในครอบครัว นิยมตั้งรูปปั้นช้างมงคลไว้บริเวณห้องรับแขกเพื่อเสริมฮวงจุ้ย โดยนิยมมอบรูปปั้นช้างนำโชคนี้ในโอกาสสำคัญ เช่น วันขึ้นบ้านใหม่, วันเปิดกิจการบริษัทใหม่ หรือเป็นของขวัญวันเกิดผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ

ดังนั้น การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว ในรูปแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่มีคุณภาพจึงปรากฏในทางอัตลักษณ์ จากการถอดแบบช้างมาทำเป็นพวงกุญแจเหมือนกับการนำสิ่งที่เป็นมงคลมาไว้ใกล้ตัว และอีกทั้งยังมีผลิตภัณฑ์จากไม้มงคล เช่นไม้ลักษณะ ราชพฤกษ์ (ไม้คุณ) และเถาวัลที่มีชื่อว่าเขาหลงได้มีการแปรรูปเป็นตะขอช้างที่มีชื่อว่าตะขอเกี่ยวทรัพย์ ส่วนที่เป็นนามมงคลที่สารภพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพอีกอย่างคือ รูปปั้นช้างที่มีการผลิตอย่างมีคุณภาพโดยผ่านการเรียนรู้วิธีการจากชาวต่างชาติที่วัดป่าอาเจียง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์นับว่าผลิตภัณฑ์หมู่บ้านช้างนั้นมีความพร้อมที่จะเข้าสู่กระบวนการมาตรฐานของการผลิตได้อย่างชัดเจน

(๓) สัมภาษณ์ประเด็นมีความพร้อมเข้าสู่การรับรองมาตรฐาน เมื่อสัมภาษณ์ว่ามีความพร้อมเข้าสู่การรับรองมาตรฐานอย่างไร ข้อมูลที่ได้จากการให้สัมภาษณ์สรุปได้ดังนี้ คือ ทรัพยากรการท่องเที่ยวหรือผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นหลายอย่างที่มีคุณภาพ สะอาด ปลอดภัย และถูกสุขอนามัย มีความ

^{๓๙} สัมภาษณ์ นายณรินทร์ ศรีจันทร์, ร้านโอท็อป, บ้านหนองบัว ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์, วันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๒.

พร้อมเข้าสู่การรับรองมาตรฐานจนได้รับใบประกาศนียบัตร ซึ่งลงนามโดย นายฉัตรชัย พรหมเลิศ ปลัดกระทรวงมหาดไทย และ นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์ รองนายกรัฐมนตรี เมื่อ วันที่ ๑๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๒ เช่น กรอบรูปตะขอข้างไม้แก่นขาม ของนายสายฟ้า ศาลางาม ได้รับการคัดสรรเป็นผลิตภัณฑ์ ระดับสี่ดาว ประเภท ของใช้ ของตกแต่ง ของที่ระลึก ตามโครงการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๒^{๔๐} และ ได้รับการคัดสรรเป็นผลิตภัณฑ์ ระดับสามดาว ประเภท ผ้า เครื่องแต่งกาย หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๒ เป็นต้น

(๔) สัมภาษณ์ประเด็นการพัฒนาการท่องเที่ยว ในรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่สามารถผลิตซ้ำ และมีคุณภาพใกล้เคียงกัน ข้อมูลที่ได้จากการให้สัมภาษณ์สรุปได้ดังนี้ คือ กล้วยข้าว หรือ ตะขอข้าง ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยส่วนใหญ่จะพบว่าเป็นการทำขึ้นจากไม้คตเคี้ยวและเถาว์วัล อีกทั้งยังทำขึ้นจากเชือกปะกำจับข้างผ่านกรรมวิธีการผลิตจากภูมิปัญญาของชาวบ้านโดยแท้การทำปะกำคล้องข้าง เป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษชุมชนชาวข้าง ที่สืบทอดกันมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการคล้องข้างหรือการจับข้างจากในป่า เป็นพิธีกรรมที่สืบเนื่องจากมาแต่โบราณ แต่ปัจจุบันอาจจะไม่มีให้เห็น เนื่องจากข้างเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตามพระราชบัญญัติรักษาข้างป่า แต่ความเชื่อของกวยหรือกวยในจังหวัดสุรินทร์ ยังคงมีการทำเชือก ปะกำ ที่ใช้สำหรับคล้องข้าง เพราะเชื่อในความเป็นสิริมงคลและสืบทอดองค์ความรู้ต่อไป ถึงกล้วยข้าวรุ่นต่อไปได้เป็นอย่างดี อีกทั้งปัจจุบันยังแปรรูปมาเป็นผลิตภัณฑ์แบบพกพาได้ในลักษณะการทำเป็นตะขอข้างเชือกปะกำ

ภาพที่: ๔.๓.๑๐ ตะขอหนึ่งปะกำ

ภาพที่: ๔.๓.๑๑ ตะขอข้างด้ามไม้

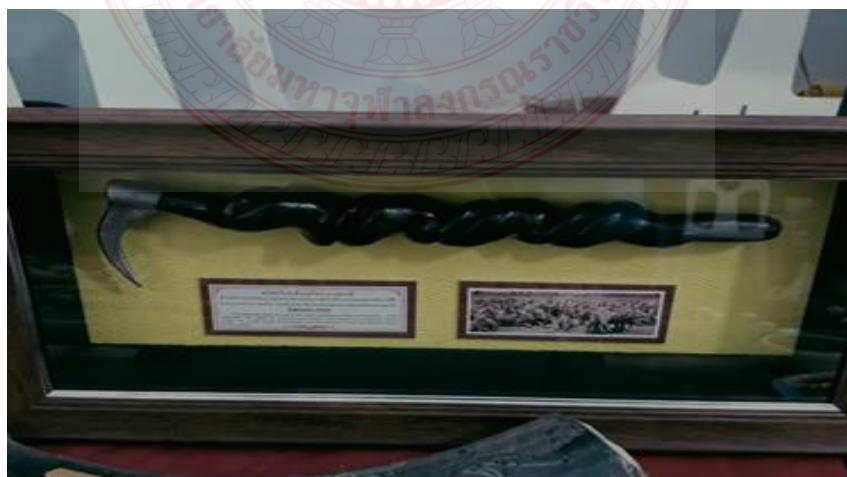
^{๔๐} นายสายฟ้า ศาลางาม, ใบประกาศนียบัตรชุดเครื่องประดับจากกระดูกสัตว์, บ้านหนองบัว ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์, วันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๒.

ความรู้อ้าง^{๔๑} หรือเรียกอีกอย่างว่าตะขอช้าง มักจะพบในหลายๆ แบบ และหลายขนาด นอกจากจะทำขึ้นจากหนังประจำแล้วยังมีการทำขึ้นจากไม้มงคลที่มีเถาวัลพันเป็นเกลียวขึ้นตามป่า อาทิเช่น ไม้ราชพฤกษ์ ไม้เหล่านี้นี้ล้วนแต่เป็นไม้มงคลและมหานิยม ด้านเกี่ยวและขอทรัพย์ ส่วนที่ทำขึ้นจากหนังประจำ เป็นสินค้าที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี นักท่องเที่ยวและชาวภูเขา หรือ ส่วย มักจะนำไปวางไว้หน้ารถยนต์ ทางความเชื่อในการเดินทางไกลไกล

จากความเชื่อเรื่อง ความรู้อ้าง (ตะขอช้าง) เป็นของศักดิ์สิทธิ์ที่นับถือกันในหมู่ผู้ศึกษาพระเวทย์ที่รู้ลึกรู้จริง ว่าเป็นของมงคลที่หาได้ยากยิ่ง และมีอานุภาพสูงหลายประการคือ เป็นของ โภคทรัพย์ จากการเป็น “ของอ” หมายถึงการเกี่ยว การเหนี่ยวรั้งไว้อีกประการค้ำว่าขอก็ค้ำได้ เป็น ค้ำมงคล

เมื่อมีส่วยคณะหนึ่งเดินทางมาผ่านพักที่ศาลาหลังนี้พอนางไม้เริ่มออกฤทธิ์ เขย่าศาลา หัวหน้าคณะส่วยไม่รู้จะทำอย่างไรเพราะไม่เคยเรียนมนตร์ปราบผี นึกถึงความศักดิ์สิทธิ์องค์ครูประจำ ได้ก็เอา คชกุก ขอช้าง ขอสับช้าง หรือตะขอช้าง นี้สับไปที่เสาดอกน้ำมัน ที่นางไม้ผู้น้อย ปรากฏว่า ที่เดียวเท่านั้นนางไม้ผู้นั้นสิ้นฤทธิ์หมดพิษสงสงบเสงี่ยมเจียบจ้อยไม่ มารบกวนอีกเลย นอกจากความเชื่อแล้วยังสามารถพัฒนาเศรษฐกิจการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี พร้อมทั้งสื่อให้เห็นถึงสินค้าที่จะผลักดันขึ้นสู่ผลิตภัณฑ์สินค้าโอท็อปแก่ชุมชน

(๕) สัมภาษณ์ประเด็นการพัฒนาการท่องเที่ยว ช่องทางการตลาด พร้อมสินค้าที่จำหน่ายในชุมชนและนอกชุมชนในเชิงอัตลักษณ์ฐานของการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้าง ข้อมูลที่ได้จากการให้สัมภาษณ์สรุปได้ดังนี้ คือ ประเภทพวงกุญแจ ตะขอช้าง และพวงกุญแจช้าง ในที่นี้พวงกุญแจสามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนเป็นอย่างดี

ภาพที่: ๔.๓.๑๒ ตะขอช้างในกรอบกระจก (กรอบไม้) ขาดกลาง

^{๔๑} สัมภาษณ์ นายเหิน จงใจงาม, ความรู้อ้างบ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์, วันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๒.

เป็นอีกหนึ่งผลิตภัณฑ์และสินค้าโอท็อปจากบ้านหนองบัว ตำบลกระโพ อำเภอดำรงวิทยารมย์ จังหวัดสุรินทร์ ที่ผู้ประกอบการได้นำเอาตะขอข้างมาใส่ไว้ในกรอบกระจก เพิ่มความเป็นสิริมงคล เสริมอำนาจบารมีหากใครได้ครอบครอง หรือจะเป็นของฝากให้กับผู้หลักผู้ใหญ่ในโอกาสที่ย้ายมารับตำแหน่งใหม่ หรือเดินทางไปรับตำแหน่งยังที่อื่น หากเก็บไว้ในบ้านยิ่ง จะเพิ่มความเป็นสิริมงคล เสริมบารมีให้กับเจ้าของบ้าน ผ่านการปลุกเสกแล้ว เป็นงานแฮนด์เมด สวยงามควรค่าแก่การเก็บไว้ อีกทั้งยังเป็นผลิตภัณฑ์

ภาพที่: ๔.๓.๑๓ พวงกุญแจข้างผ้าไหมพรหม

ภาพที่: ๔.๓.๑๔ พวงกุญแจข้างผ้าไหมพรหม

เป็นพวงกุญแจงานลวดลายตัวการ์ตูนต่าง ๆ ฝีมือถักทอจากเส้นด้ายของร้านไอยดา^{๔๒} ตำบลกระโพ อำเภอดำรงวิทยารมย์ จังหวัดสุรินทร์ ปัจจุบันเป็นผลิตภัณฑ์สินค้าทั้งในและนอกสถานที่ที่เป็นอีกทางเลือกที่สามารถพัฒนาสินค้าการท่องเที่ยวให้แก่ชุมชนเป็นอย่างดี

ภาพที่: ๔.๓.๑๕ พวงกุญแจตะขอข้าง

ภาพที่: ๔.๓.๑๖ พวงกุญแจตะขอข้าง

^{๔๒} สัมภาษณ์ นายณรินทร์ ศรีจันทร์, ร้านไอยดาโอท็อป, วันที่ ๒๐ ต.ค. ๒๕๖๒.

อาหารพื้นบ้านประเภทแกงในภาษาถิ่น เรียกว่าซันลอร์เจ็จจ์ หรือแกงไก่ใส่หอยวกกล้วย เป็นอเมนูหนึ่งของชุมชนที่นิยม และแกงชนิดนี้จะพบว่ามีทั้งน้ำกะทิจากมะพร้าวสดๆ และจากหอยวกกล้วยเป็นอาหารพื้นบ้านของชุมชนชาวกาย

ภาพที่: ๔.๓.๑๘ ซันลอร์เจ็จจ์(แกงไก่ใส่หอยวกกล้วยหรือแกงกล้วย)

สัมภาษณ์ประเด็นมีเมนูอาหารท้องถิ่นบริการนักท่องเที่ยว เมื่อสัมภาษณ์ว่ามีเมนูอาหารท้องถิ่นบริการนักท่องเที่ยวอย่างไร ข้อมูลที่ได้จากการให้สัมภาษณ์สรุปได้ดังนี้ คือ ในชุมชนหมู่บ้านข้างเป็นชุมชนชาวกายหรือกวยจะมีอาหารที่มีความเป็นอัตลักษณ์ประจำท้องถิ่น มีการแนะนำเกี่ยวกับเมนูอาหารพื้นถิ่นไว้ดังนี้ (๑) แกงไก่ใส่หอยวกกล้วย และซันลอร์เจ็จจ์ หรือแกงกล้วย คือ การแกงไก่ใส่หอยวกกล้วยคนในชุมชนจะตัดต้นกล้วยแล้วเอาเปลือกออกจนหมดเหลือเพียงไส้ต้นกล้วยที่คนในชุมชนเรียกว่าหอยวกกล้วย นำมาหั่นเป็นท่อนเล็ก ๆ เหมือนกับหั่นผักที่เตรียมไว้สำหรับแกงทั่ว ๆ ไป แล้วนำไปแกงใส่ไก่บ้านโดยใส่เครื่องปรุงรสที่เตรียมไว้ เช่น ตะไคร้ ใบมะกรูด ข่า เกลือ น้ำปลา กะปิพริกแห้ง หอม กระเทียม กะทิ ขมิ้น ปลาร้า กระชาย และน้ำปลา เป็นต้น สำหรับซันลอร์เจ็จจ์ หรือแกงกล้วย เป็นแกงชนิดหนึ่งที่มีลักษณะคล้ายแกงเผ็ด ประกอบไปด้วยกล้วยดิบที่หั่นเป็นชิ้นพอดีคำ และ ไก่บ้าน ตามด้วยเครื่องปรุงรสต่าง ๆ เช่นเดียวกับแกงไก่ใส่หอยวกกล้วย ซึ่งมักนิยมทำกันในช่วงมีงานพิธี (๒) ปลาหยอนทอดกรอบ ปลาชนิดนี้ชุมชนมักจะหาได้จากแหล่งที่น้ำตลอดปี เช่น ลำน้ำชี หรือลำน้ำมูล ซึ่งเป็นลำน้ำสายหลักที่ชุมชนใช้เป็นแหล่งก่อเกิดอาหารให้กับชุมชนในบริเวณนี้ (๓) พริกป่นหรือน้ำพริก คือ ริมฝั่งลำน้ำชีใกล้กับชุมชนหมู่บ้านข้างเป็นแหล่งปลูกพริกที่ใหญ่ที่สุดในจังหวัดสุรินทร์ เนื่องจากบริเวณนี้เคยเป็นป่าทามมาก่อนเป็นแหล่งที่มีดินอุดมสมบูรณ์ ในลำน้ำชีมีน้ำตลอดทั้งปีชุมชนจึงอาศัยที่ใกล้กับลำน้ำชีเป็นแหล่งปลูกพริกทำพริกป่นและน้ำพริกเพื่อเป็นอาหารสำหรับการบริโภคของคนในชุมชนและผู้มาเยี่ยมเยียน (๔) ขนมเทียนไส้มะพร้าวอ่อน โดยนำไส้มะพร้าวอ่อน นำมาควนกับน้ำตาล ผสมกะทิจากมะพร้าว มีกลิ่นหอมรสหวาน เมนูอาหารพื้นบ้านท้องถิ่นดังที่ไดกล่าวมาแล้วนี้มีความเชื่อมโยงกับวิถีชุมชน เป็นสิ่งหาได้ตามลำน้ำ ตามสวน และไร่นาของคนในท้องถิ่นเอง เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์ดังกล่าวชุมชนการท่องเที่ยวหมู่บ้านข้าง สามารถวิเคราะห์ให้เห็นประเด็นการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวของหมู่บ้านข้างจังหวัดสุรินทร์ ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑) ด้านผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ด้านศาสนวัตถุหรือวัตถุมงคล และด้านอาหารพื้นบ้าน ประเด็นการพัฒนา คือ (๑) มีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตัว นำเสนอสร้างสรรค์ น่าสนใจ เช่น มีความเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ วิถีชีวิตวัฒนธรรมของชุมชนท่องเที่ยว มีความโดดเด่นเฉพาะถิ่น มีการนำเสนอเรื่องราวผลิตภัณฑ์ได้อย่างสร้างสรรค์ น่าสนใจ (๒) มีรูปแบบผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์ที่มีคุณภาพ

เช่น รูปแบบของผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์มีความหลากหลาย ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว มีข้อมูลสำคัญของสินค้า ผลิตภัณฑ์ชุมชนครบถ้วนและชัดเจน ผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์สามารถสร้างความพอใจให้กับลูกค้า และยอมจ่ายตามราคาเพื่อซื้อความพอใจนั้น ผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ มีต้นทุนการดำเนินงานที่เหมาะสม ผลิตภัณฑ์สามารถเป็นของฝาก ของใช้ ของตกแต่ง ของที่ระลึกได้ (๓) มีความพร้อมเข้าสู่การรับรองมาตรฐาน เช่น ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพ สะอาด ปลอดภัยและถูกสุขอนามัย พร้อมเข้าสู่การรับรองมาตรฐาน หรือผ่านการรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม (๔) ผลิตภัณฑ์สามารถผลิตซ้ำได้ในปริมาณและคุณภาพใกล้เคียงกัน เช่น มีความสามารถในการผลิตผลิตภัณฑ์ได้อย่างต่อเนื่อง ผลิตภัณฑ์แต่ละชิ้นมีคุณภาพเท่าเทียมหรือใกล้เคียงกัน (๕) มีช่องทางตลาด ข้อมูลผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายในและนอกชุมชนหรือออนไลน์ เช่น มีช่องทางการตลาดหลากหลาย สามารถเข้าถึงสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ได้ง่าย มีข้อมูลสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อนำเสนอลูกค้านักท่องเที่ยว (๖) จัดให้มีเมนูอาหารพื้นบ้านท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับวิถีชุมชน มีคุณภาพ สด สะอาด ปลอดภัย และถูกสุขลักษณะ มีบริการจัดจำหน่ายทุกวันในวันเปิดให้บริการหรือสั่งได้ (Order) มีสถานที่จำหน่ายหรือให้บริการที่เป็นกิจจะลักษณะ สะอาด อาจจะเป็นบริเวณบ้านผู้ประกอบการร้านอาหาร หรือสถานที่จัดไว้สำหรับบริการของชุมชน เช่น จุดต้อนรับหรือศูนย์อาหาร

๔.๔ คุณค่าและผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว

การวิเคราะห์ข้อมูลการสร้างมูลค่าเพิ่มทรัพยากรการท่องเที่ยวของหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ในแต่ละหัวข้อได้มาจากแบบบันทึกเอกสาร แบบบันทึกการสังเกตแบบสัมภาษณ์ ซึ่งจะได้ทำการวิเคราะห์ดังนี้

ความหมายการสร้างมูลค่าเพิ่มทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ในด้านต่าง ๆ หรือบริการที่ครบถ้วนสมบูรณ์ด้วยคุณภาพและราคา เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าให้เกิดความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์มากขึ้น เมื่อนำมาใช้ในการท่องเที่ยว คือ การสร้างมูลค่าเพิ่มทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ หรือบริการที่ครบถ้วนสมบูรณ์ด้วยคุณภาพและราคา เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่เป็นนักท่องเที่ยวให้เกิดความพึงพอใจในทรัพยากรการท่องเที่ยวและเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น

แนวคิดการสร้างมูลค่าเพิ่มทรัพยากรการท่องเที่ยว คือ ปัจจุบันผู้บริโภคสินค้ามีทางเลือกมากขึ้น เพื่อดึงผู้บริโภคกลุ่มเก่าที่สนใจบริโภคสินค้าให้อยู่ไปนาน ๆ ต่อไป และให้ผู้บริโภคกลุ่มใหม่หันมาสนใจสินค้าเพิ่มมากขึ้นตลอดทั้งเป็นการสร้างความพึงพอใจในการบริโภคสินค้าให้เกิดประโยชน์กับผู้บริโภคทั้งสองกลุ่มมากขึ้น ดังนั้นธุรกิจในปัจจุบันจึงมีแนวคิดที่ ผู้ผลิตสินค้าหรือให้บริการมิใช่เป็นการขายเพียงตัวผลิตภัณฑ์ หรือบริการหลักเพียงอย่างเดียว แต่จะต้องมีส่วนเพิ่มมูลค่าที่จะทำให้ผู้บริโภครู้สึกเกิดความพึงพอใจและได้ประโยชน์มากขึ้นด้วย เมื่อนำหลักการนี้มาใช้กับธุรกิจการท่องเที่ยว จึงน่าจะมีที่มาของแนวคิดการสร้างมูลค่าเพิ่มทรัพยากรการท่องเที่ยวในเวลาต่อมา

หลักการสำคัญของแนวคิดการสร้างมูลค่าเพิ่มทรัพยากรการท่องเที่ยว คือ การสร้างมูลค่าเพิ่มนั้น ผู้ประกอบการจะต้องพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว หรือบริการ ให้มีคุณค่าในสายตา

ของลูกค้านั้น ๔ ด้าน ซึ่งคุณค่าทั้ง ๔ ด้าน เรียกว่าคุณค่ารวมสำหรับลูกค้าที่เป็นนักท่องเที่ยว ได้แก่ ๑) คุณค่าด้านผลิตภัณฑ์ (Product Value) ๒) คุณค่าด้านบริการ (Service Value) ๓) คุณค่าด้านบุคลากร (Personnel Value) และ ๔) คุณค่าด้านภาพลักษณ์ (Image Value) ตามแนวคิดคุณค่ารวมสำหรับลูกค้าจะทำให้ธุรกิจสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้ลูกค้าทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ ส่งผลให้ธุรกิจมีผลการดำเนินงานที่ดีในระยะยาว เป็นต้น

วิธีการสร้างมูลค่าเพิ่มทรัพยากรการท่องเที่ยว คือ ภาคธุรกิจการท่องเที่ยวต้องให้ความสำคัญกับการนำเอานวัตกรรมมาช่วยสร้างมูลค่าให้กับทรัพยากรการท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์ และบริการ เพื่อให้ทรัพยากรการท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์ และบริการ เกิดการพัฒนาทั้งในด้านประสิทธิภาพ คุณภาพ ตอบโจทย์การใช้งาน และสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้า เพื่อให้ลูกค้าที่เป็นนักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจได้มากที่สุด ซึ่งเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้

การประยุกต์ใช้แนวคิดการสร้างมูลค่าเพิ่มทรัพยากรการท่องเที่ยว สามารถปรับใช้กับการสร้างมูลค่าเพิ่มทรัพยากรการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวได้ใน ๘ ประเด็นดังต่อไปนี้ คือ ๑) ความต้องการหรือรสนิยมผู้บริโภค ๒) ตัวผลิตภัณฑ์หรือบริการ ๓) การคัดเลือกวัตถุดิบ ๔) กระบวนการหรือวิธีการผลิต ๕) บรรจุภัณฑ์หรือการนำเสนอให้ผู้บริโภคได้รับรู้ถึงคุณค่าผลิตภัณฑ์ตั้งแต่มองเห็นครั้งแรก ๖) การบริการ ให้ความรู้ จัดส่ง รับคืน ๗) การสร้างแบรนด์ของผลิตภัณฑ์และบริการ ๘) การนำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการให้เข้าถึงผู้บริโภค เป็นต้น

๔.๔.๑. ข้อมูลจากแบบบันทึกการสัมภาษณ์กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจการท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยว มีการสัมภาษณ์ใน ๘ ประเด็น คือ ๑) ความต้องการหรือรสนิยมผู้บริโภค ๒) ตัวผลิตภัณฑ์หรือบริการ ๓) การคัดเลือกวัตถุดิบ ๔) กระบวนการหรือวิธีการผลิต ๕) บรรจุภัณฑ์หรือการนำเสนอให้ผู้บริโภคได้รับรู้ถึงคุณค่าผลิตภัณฑ์ตั้งแต่มองเห็นครั้งแรก ๖) การบริการ ให้ความรู้ จัดส่ง รับคืน ๗) การสร้างแบรนด์ของผลิตภัณฑ์และบริการ ๘) การนำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการให้เข้าถึงผู้บริโภค ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แต่ละประเด็นมีดังต่อไปนี้

(๑) สัมภาษณ์ประเด็นความต้องการหรือรสนิยมผู้บริโภค เมื่อสัมภาษณ์ว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีรสนิยมผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ชนิดใด ข้อมูลที่ได้จากการให้สัมภาษณ์สรุปได้ดังนี้ คือ ลูกค้าที่เป็นนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เข้ามาเที่ยวที่นี่เขาอยากเห็นสิ่งซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของที่นั่นมีคือสิ่งซึ่งที่นั่นมีแต่ในที่ท่องเที่ยวอื่นไม่มี ดังนั้นนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เข้ามาเที่ยวจึงมีรสนิยมทรัพยากรการท่องเที่ยวหรือผลิตภัณฑ์ที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น เช่น ด้านลักษณะที่อยู่อาศัย ด้านอาหารพื้นบ้าน ด้านผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ด้านวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านสถานที่ท่องเที่ยว ด้านศาสนสถาน ด้านศาสนวัตถุหรือวัตถุมงคล เป็นต้น เหล่านี้ต้องมีแหล่งที่มาหรือมีความยึดโยงเกี่ยวกับความเป็นข้าง เพราะที่นั่นคือชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวหมู่บ้านข้าง ดังนั้นทรัพยากรการท่องเที่ยวหรือผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นตัวใดที่มีความยึดโยงเกี่ยวกับความเป็นข้างจึงเป็นที่นิยมของลูกค้า

(๒) สัมภาษณ์ประเด็นตัวผลิตภัณฑ์หรือบริการ เมื่อสัมภาษณ์ว่ามีผลิตภัณฑ์ตัวไหนบ้างที่เป็นจุดขายให้กับนักท่องเที่ยว ข้อมูลที่ได้จากการให้สัมภาษณ์สรุปได้ดังนี้ คือ ทรัพยากรการท่องเที่ยวหรือผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นตัวที่เป็นจุดขายให้กับนักท่องเที่ยวในที่นี่ คือ “ข้าง” เพราะข้างคืออัตลักษณ์สำคัญของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนหมู่บ้านข้างแห่งนี้ สำหรับทรัพยากรการท่องเที่ยวหรือ

ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นตัวที่เป็นจุดขายให้กับนักท่องเที่ยวตัวอื่นล้วนเป็นผลผลิตที่เกิดจากช้าง ไม่ว่าจะเป็น (๑) ศูนย์ศึกษา เป็นแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ระหว่างคนกับช้างที่มีความผูกพันกันตั้งแต่เกิดจนตายอัน เป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของชุมชนมีเพียงแห่งเดียวในโลก (๒) พิพิธภัณฑ์ช้าง เป็นสถานที่แสดงเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับช้าง อาทิ วัฒนาการของช้างในยุคต่าง ๆ เครื่องมือในการคล้องช้าง เป็นต้น (๓) คชอาณาจักร เป็นโครงการภายใต้โครงการสวน สัตว์ในพระบรมราชูปถัมภ์มีวัตถุประสงค์เพื่อนำช้างคืนถิ่น จัดทำเป็นสถานที่ท่องเที่ยวรูปแบบอนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น เน้นความเป็นอยู่บนพื้นของความเป็นหมู่บ้านช้าง ความมั่นคงของอาหารช้าง เพื่อการพึ่งพาตัวเองอย่างยั่งยืน โดยใช้พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตองภูดิน อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ จำนวน ๓,๐๐๐ ไร่ เป็นพื้นที่ดำเนินโครงการ เป็นโครงการสนองพระราชเสาวนีย์ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ (๔) สุสานช้าง เป็นสถานที่เก็บรวบรวมกระดูกหรือ ประวัตินของช้างแต่ละเชือกตลอดทั้งข้อมูลของช้าง เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้สืบค้นข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นคนกับช้างที่มีเพียงหนึ่งเดียวประจำจังหวัดสุรินทร์ และประเทศไทย และแห่งเดียวในโลก ซึ่งจัดสร้างขึ้นภายในวัดป่าอาเจียง (๕) วังทะเล เป็นบริเวณที่แม่น้ำชีและแม่น้ำมูลไหลมาบรรจบกันที่บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ ก่อนไหลลงสู่แม่น้ำโขง ที่จังหวัดอุบลราชธานี เป็นที่อาบน้ำของช้างในหมู่บ้าน มีทัศนียภาพงดงามชมได้ยาก

(๓) สัมภาษณ์ประเด็นการคัดเลือกวัตถุดิบ เมื่อสัมภาษณ์ว่าผลิตภัณฑ์เป็นจุดขายที่ทำขึ้นจากอะไรบ้าง ข้อมูลที่ได้จากการให้สัมภาษณ์สรุปได้ดังนี้ คือ ได้คัดเลือกวัตถุดิบซึ่งเป็นทุนชุมชน อย่างน้อย ๕ ด้าน คือ (๑) ทุนมนุษย์ หมายถึง คนในชุมชนหมู่บ้านช้าง มีความรู้ ความสามารถตลอดจนทักษะหรือความชำนาญ รวมถึงประสบการณ์เกี่ยวกับช้างในหลายมิติ และสามารถจะนำสิ่งเหล่านี้มารวมเข้าด้วยกันจนเกิดเป็นศักยภาพของชุมชน หรือเป็นทรัพยากรที่สำคัญและมีคุณค่า ซึ่งจะช่วยให้ชุมชนหมู่บ้านช้างมีความสามารถสร้างความได้เปรียบเหนือคู่แข่งซึ่งมีทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทเดียวกันนี้ (๒) ทุนทางสังคม หมายถึง ชุมชนหมู่บ้านช้างมีความสัมพันธ์ทางสังคมหรือโครงสร้างทางสังคมที่สามารถเรียกเอาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจได้ (๓) ทุนกายภาพ หมายถึง สินทรัพย์ที่ไม่ใช่มนุษย์ของชุมชนหมู่บ้านช้าง เช่น ช้าง วัตถุดิบที่เกิดจากช้าง ฟิช สัตว์ และสิ่งอื่น ๆ ที่ช่วยในกระบวนการผลิต ในชุมชนหมู่บ้านช้างที่สามารถเรียกเอาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ (๔) ทุนทางธรรมชาติ หมายถึง สินทรัพย์ทางธรรมชาติในบริเวณชุมชนหมู่บ้านช้าง เช่น วังทะเล ธรรมชาติริมสองฝั่งลำน้ำชี ซึ่งนำมาเป็นวัตถุดิบในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถเรียกเอาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจได้ (๕) ทุนการเงิน หมายถึง เงินที่ชุมชนหมู่บ้านช้างจัดหามาผลิตสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน เช่น ได้รับสนับสนุนเงินจากงบประมาณแผ่นดินในโครงการคชอาณาจักร และศูนย์ศึกษา ได้รับเงินงบประมาณสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ เป็นต้น และ ทุนทางวัฒนธรรม อย่างน้อย ๘ ด้าน คือ (๑) อาหาร (๒) การแต่งกาย (๓) ที่อยู่อาศัย (๔) ประเพณี (๕) ภาษา (๖) อาชีพ (๗) ความเชื่อ (๘) ศิลปะพื้นถิ่น เป็นต้น วัตถุดิบที่เป็นทุนชุมชนและทุนทางวัฒนธรรมดังกล่าวมานี้เป็นวัตถุดิบที่นำมาสร้างเป็นผลิตภัณฑ์เป็นจุดขายซึ่งมีความเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ วิถีชีวิต วัฒนธรรมของชุมชนท่องเที่ยวหมู่บ้านช้าง เช่น ด้านลักษณะที่อยู่อาศัย ด้านอาหารพื้นบ้าน ด้านผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ด้านวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านสถานที่ท่องเที่ยว ด้านศาสนสถาน และ ด้านศาสนวัตถุหรือวัตถุมงคล เป็นต้น

(๔) สัมภาษณ์ประเด็นกระบวนการหรือวิธีการผลิต เมื่อสัมภาษณ์ว่ามีกระบวนการหรือวิธีการอย่างไร ข้อมูลที่ได้จากการให้สัมภาษณ์สรุปได้ดังนี้ คือ (๑) ศูนย์คชศึกษา มีกระบวนการหรือวิธีการผลิต เริ่มจากการได้เห็นถึงความสำคัญของวิถีชีวิตของคนกับช้าง เห็นปัญหาป่าที่เคยเป็นอาหารช้างลดน้อยลง เจ้าของช้างขาดอาชีพที่มั่นคง ความรู้ช้างนำช้างออกไปรับจ้างตามปางช้าง สวนสนุก ตระเวนเร่ร้อนขายของที่ระลึกและอาหารช้างตามสถานที่ต่าง ๆ ทั้งในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดต่าง ๆ ก่อให้เกิดปัญหาภาพลักษณ์เกี่ยวกับช้าง การจราจร สุขภาพช้าง ปัญหาคนเลี้ยงช้างที่ต้องทิ้งชุมชนและครอบครัวไปเป็นเวลานาน (๒) พิพิธภัณฑ์ช้าง เป็นสถานที่แสดงเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับช้าง อาทิ วัฒนาการของช้างในยุคต่าง ๆ เครื่องมือในการคล้องช้าง เป็นต้น (๓) คชอาณาจักร เป็นโครงการภายใต้โครงการสวนสัตว์ในพระบรมราชูปถัมภ์มีวัตถุประสงค์เพื่อนำช้างคืนถิ่นจัดทำเป็นสถานที่ท่องเที่ยวรูปแบบอนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น เน้นความเป็นอยู่บนพื้นของความเป็นหมู่บ้านช้าง ความมั่นคงของอาหารช้าง เพื่อการพึ่งพาตัวเองอย่างยั่งยืน โดยใช้พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติดงภูดิน อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ จำนวน ๓,๐๐๐ ไร่ เป็นพื้นที่ดำเนินโครงการ เป็นโครงการสนองพระราชเสาวนีย์ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ (๔) สุสานช้าง เป็นสถานที่เก็บรวบรวมกระดูกหรือ ประวัตินของช้างแต่ละเชือก ตลอดจนข้อมูลของช้าง เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้สืบค้นข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นคนกับช้างที่มีเพียงหนึ่งเดียวประจำจังหวัดสุรินทร์ และประเทศไทย และแห่งเดียวในโลก ซึ่งจัดสร้างขึ้นภายในวัดป่าอากะเจียง จังหวัดสุรินทร์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ องค์การสวนสัตว์ในพระบรมราชูปถัมภ์ และ พระครูสมุห์หาญ ปณฺญาโร จึงได้คิดวิธีการแก้ปัญหานี้ จึงได้สร้างศูนย์คชศึกษา พิพิธภัณฑ์ช้าง คชอาณาจักร และสุสานช้าง ขึ้นมา เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ระหว่างคนกับช้างที่มีความผูกพันกันตั้งแต่เกิดจนตายอันเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของชุมชนมีเพียงแห่งเดียวในโลก โดยมีกระบวนการหรือวิธีการผลิตดัดแปลงให้เกิดคุณค่ามากขึ้น มีการค้นหา พัฒนา ปรับปรุง ทนุชุมชน และทุนทางวัฒนธรรม สร้างเสริมให้เป็นอัตลักษณ์ จุดเด่น หรือความงามที่สามารถสร้างความประทับใจ สร้างความตื่นตาตื่นใจ น่าจดจำ ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวอยากกลับมาอีก เป็นต้น

(๕) สัมภาษณ์ประเด็นบรรจุภัณฑ์หรือการนำเสนอให้ผู้บริโภครับรู้ถึงคุณค่าผลิตภัณฑ์ตั้งแต่่มองเห็นครั้งแรก เมื่อสัมภาษณ์ว่านำเสนออย่างไรจึงทำให้นักท่องเที่ยวสนใจซื้อผลิตภัณฑ์ ข้อมูลที่ได้จากการให้สัมภาษณ์สรุปได้ดังนี้ คือ มีการนำเสนอผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น การนำเสนอโดยใช้สื่อเอกสารสิ่งพิมพ์ในคู่มือชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี สุรินทร์ ในหัวข้อ “เส้นทางวิถีสายคนกับช้าง”^{๔๔} การนำเสนอโดยใช้สื่อแผ่นพับ บ้านตาทิตย์^{๔๕} นอกจากนี้มีการนำเสนอเรื่องราวผลิตภัณฑ์ได้อย่างสร้างสรรค์ น่าสนใจ ในสิ่งพิมพ์ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ยังมีการนำเสนอในสื่อสิ่งพิมพ์อื่น ๆ รวมทั้งมีการนำเสนอในสื่อออนไลน์ สื่อวิทยุ โทรทัศน์ และการออกร้าน จัดนิทรรศการในงานสำคัญต่าง ๆ เช่น งานแสดงช้างประจำปีของจังหวัดสุรินทร์ มีการนำทรัพยากรการท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ชุมชน

^{๔๔} สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสุรินทร์, คู่มือชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี สุรินทร์ ๘๕ แอ่งเล็ก เช็คอิน, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ลีโอ แลนเซ็ท จำกัด, ม.ป.ป.), หน้า ๓๒-๔๑.

^{๔๕} บ้านตาทิตย์ หมู่ ๘ ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์, แผ่นพับแนะนำการท่องเที่ยว, วันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๒.

หมู่บ้านข้างหลายรายการออกแสดงให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติได้ชมในงานนี้ด้วย การนำทรัพย์สินการท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ชุมชนหมู่บ้านข้างหลายรายการออกแสดงในงานนี้เป็นการนำเสนอให้ผู้บริโภคได้รับรู้ถึง “คุณค่า” ของผลิตภัณฑ์ตั้งแต่สัมผัสแรก หรือตั้งแต่มองเห็น สร้างมูลค่าเพิ่มในแง่ความสะดวกให้กับลูกค้านักท่องเที่ยว เมื่อได้เห็นสิ่งที่นำเสนอ ก็จะตามไปดูในพื้นที่จริง

(๖) สัมภาษณ์ประเด็นการบริการ ให้ความรู้ จัดส่ง รับคืน เมื่อสัมภาษณ์ว่ามีบริการให้นักท่องเที่ยวขณะขายและหลังการขายอย่างไรบ้าง ข้อมูลที่ได้จากการให้สัมภาษณ์สรุปได้ดังนี้ คือ การพิจารณาสร้างมูลค่าเพิ่มในเชิงบริการให้กับผลิตภัณฑ์ หรือเพิ่มผลิตภัณฑ์ให้กับบริการ คือ ผู้บริโภคจะได้รับทั้งสิ่งที่จับต้องได้ และจับต้องไม่ได้ เช่น มีการบริหารช่องทางการจำหน่ายเพื่อให้ผู้บริโภคซื้อได้ง่าย คือ ในชุมชนหมู่บ้านข้างเราได้มีแหล่งจำหน่ายสินค้าชุมชนให้นักท่องเที่ยวซื้อสินค้าประเภทเครื่องประดับงาช้าง กระดุกช้าง และฟันช้าง ประเภทเครื่องประดับหางช้าง ประเภทเครื่องมือควายช้าง ประเภทของชำร่วย และประเภทเครื่องนุ่งห่ม และอื่น ๆ เป็นต้น มีการบริการจัดส่ง หรือการรับคืนเมื่อไม่พึงพอใจ สินค้าบางอย่างเมื่อลูกค้าเลือกซื้อแล้วภายหลังหากเปลี่ยนใจอยากเปลี่ยนเป็นสินค้าชนิดอื่นหรือส่งกลับคืนผู้ขายก็ยินดีรับคืน การให้บริการให้ข้อมูลเพิ่มเติมเมื่อมีคำถามคือ ปัญหาหนึ่งที่ชุมชนประสบตอนนี้คือการต้อนรับผู้มาเยือนในฐานะเจ้าบ้านยังทำได้ไม่ดีเท่าที่ควรจะเป็น เจ้าของช้างหรือผู้ขายสินค้าไม่ควรเห็นแก่เงินหรือถือเงินเป็นเป้าหมายเกินไป ควรปรับตัวให้เข้ากับฝ่ายบ้านเมืองหรือราชการหรือลูกค้าผู้มาเยี่ยมเยียนให้ได้ สิ่งสำคัญคือการเป็นเจ้าบ้านที่ดีขณะที่มีลูกค้ามาเยือนหรือไปเยี่ยมเยียนลูกค้าควรพูดจาปราศรัยให้ข้อมูลหรือข้อเสนอแนะอย่างมีน้ำใจ เหมือนกับญาติคนหนึ่งของเรา หลังจากนั้นก็ควรมีช่องทางติดต่อสื่อสารกับลูกค้า เช่น ทางยูทูป ทางไลน์ ทางเฟสบุค หรือ อาจจะมีของฝากบ้างตามสมควรก็ได้ เหล่านี้เป็นช่องทางของการให้บริการให้นักท่องเที่ยวขณะขายและหลังการขายได้เป็นอย่างดี^{๔๖} เป็นต้น

(๗) สัมภาษณ์ประเด็นการสร้างแบรนด์ของผลิตภัณฑ์และบริการ เมื่อสัมภาษณ์ว่าลักษณะผลิตภัณฑ์พื้นบ้านของที่นี่ต่างจากที่อื่น ๆ อย่างไร ข้อมูลที่ได้จากการให้สัมภาษณ์สรุปได้ดังนี้คือ แบรนด์ของผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเสียงของชุมชนเป็นสิ่งที่มีความเชื่อมโยงกับช้าง ประเด็นที่สำคัญในการเสริมสร้างคุณค่าให้ผลิตภัณฑ์คือการสร้างแบรนด์ ซึ่งต้องดำเนินการควบคู่กับการสื่อสารแบรนด์ ดังนั้นผู้ขายสินค้าต้องมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับแบรนด์ของผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่ตนกำลังเสนอขายให้กับลูกค้า เพราะผลิตภัณฑ์จะขายได้หรือไม่ผู้ขายมีส่วนสำคัญคือต้องขายเก่งสามารถสื่อสารอย่างต่อเนื่องในทุกจุดที่ลูกค้ากลุ่มเป้าหมายสัมผัสถึง เพื่อเสริมสร้างการรับรู้ถึงคุณค่าของผลิตภัณฑ์และบริการนั้น ๆ ยิ่งบวกกับแบรนด์ที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกว้างขวางก็จะทำให้ลูกค้าเกิดความมั่นใจและตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ได้เร็วขึ้น โดยเฉพาะแบรนด์ประเภทเครื่องประดับ ประเภทของชำร่วย และประเภทเครื่องนุ่งห่ม และอื่น ๆ นับเป็นแบรนด์ที่คนทั่วไปรู้จักมีคุณค่าที่ลูกค้าสัมผัสได้ทันที เป็นต้น

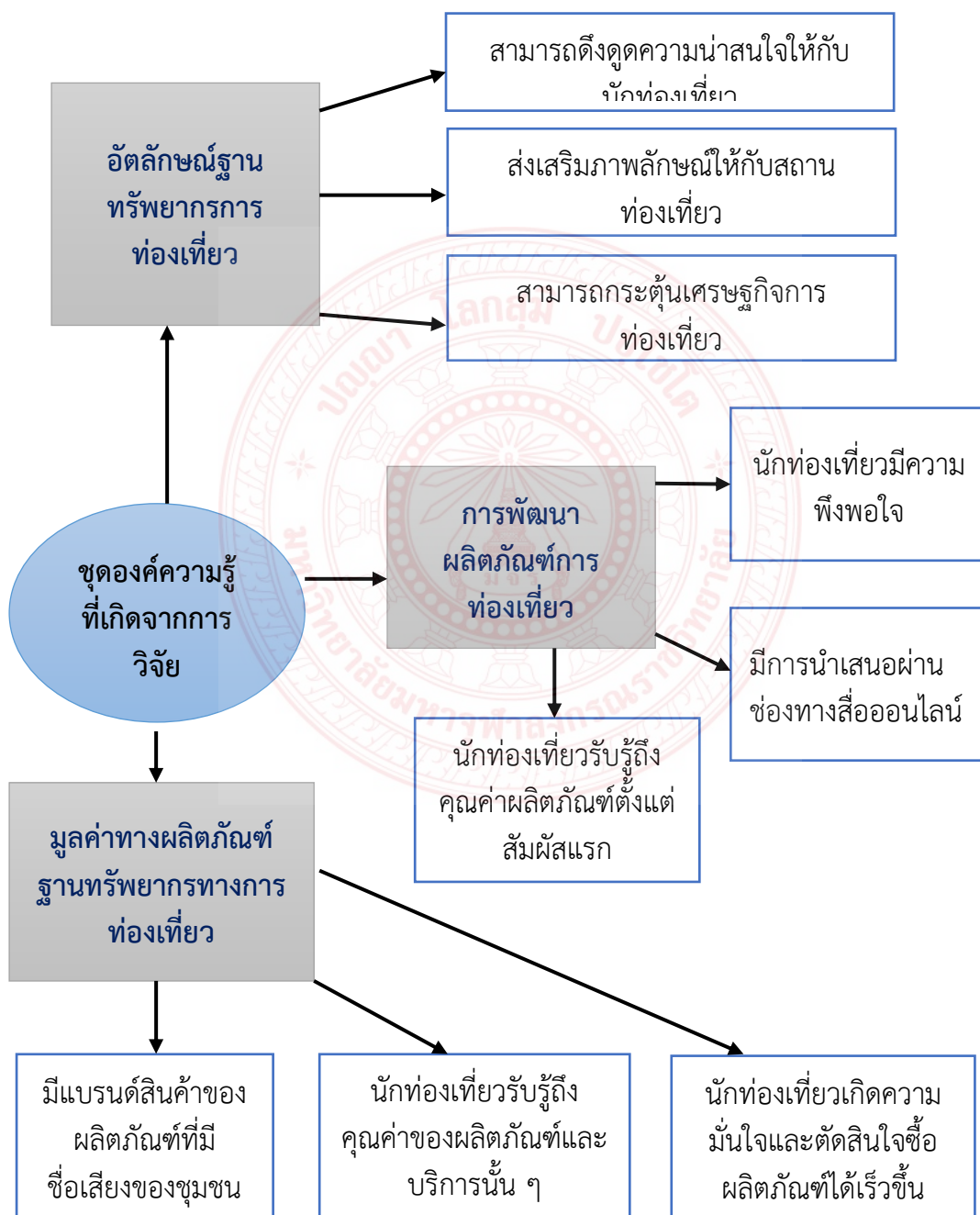
^{๔๖} สัมภาษณ์ นายสุนทร สนโสภ, เจ้าของร้านค้าโอท็อป บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์, วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๒.

(๘) สัมภาษณ์ประเด็นการนำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการให้เข้าถึงผู้บริโภค เมื่อสัมภาษณ์ว่าท่านใช้ช่องทางใดบ้างทำให้ลูกค้ารับรู้และเข้ามาใช้บริการที่นี้ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แต่ละประเด็นมีดังต่อไปนี้ ข้อมูลที่ได้จากการให้สัมภาษณ์สรุปได้ดังนี้ คือ การนำเสนอข้อมูลผลิตภัณฑ์และบริการเพื่อให้เข้าถึงผู้บริโภคได้มีการดำเนินการในหลายช่องทาง ตัวอย่าง คือ (๑) การนำเสนอผ่านช่องทางงานบุญประเพณีต่าง ๆ เช่น ประเพณีงานแต่งงานและจดทะเบียนสมรสบนหลังช้าง ซึ่งมีหนึ่งเดียวในโลก จัดขึ้นในวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ของแต่ละปี ในระยะเริ่มแรกโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์เป็นเจ้าภาพ แต่ปัจจุบันมีการจัดออกไปนอกพื้นที่ในต่างจังหวัดดังเช่นในกรณีของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ก็ได้นำประเพณีนี้ไปจัดให้มีประเพณีงานแต่งงานและจดทะเบียนสมรสบนหลังช้างที่นั่นด้วย ประเพณีแห่หน้าช้าง จัดขึ้นประมาณเดือนเมษายนถึงกรกฎาคมของแต่ละปีในชุมชนหมู่บ้านช้าง ประเพณีแห่เทียนพรรษาและตักบาตรพระบนหลังช้าง ซึ่งจัดขึ้นในวันขึ้น ๑๕ เดือน ๘ หรือ ในเดือนกรกฎาคมของแต่ละปี มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากเข้าร่วมในกิจกรรมนี้ ประเพณีงานช้างจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งจัดขึ้นในช่วง วันที่ ๑๐ ถึง ๑๘ เดือนพฤศจิกายน ของแต่ละปี เป็นต้น (๒) การนำเสนอผ่านช่องทางออกงานในงานแสดงสินค้าต่าง ๆ เช่น งานช้างแฟร์จังหวัดสุรินทร์ งานเกษตรอินทรีย์ข้าวหอมมะลิจังหวัดสุรินทร์ งานเทศกาลปลาไหลและงานกาชาดอำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งจัดขึ้นในช่วง วันที่ ๑๓ ถึง ๑๗ เดือน ธันวาคม ของแต่ละปี (๓) การนำเสนอผ่านช่องทางพิพิธภัณฑ์ ศูนย์การเรียนรู้ และแหล่งท่องเที่ยว เช่น พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสุรินทร์ ศูนย์ศึกษาชกศึกษา ศาลาเอราวัณ สุสานช้าง ในชุมชนหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์ (๔) นำเสนอผ่านช่องทางสื่อเอกสารสิ่งพิมพ์ เช่น คู่มือชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี สุรินทร์ ในหัวข้อ “เส้นทางวิถีสายคนกับช้าง”^{๔๗} แผ่นพับ บ้านตาทิตย์ เป็นต้น (๕) นำเสนอผ่านช่องทางสื่อออนไลน์ โทรศัพท์ และสื่อวิทยุ เช่น สื่อโทรศัพท์ ช่อง MCOT ในรายการพบคำ สื่อสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดสุรินทร์ สื่อสถานีวิทยุกระจายเสียง อสมท. FM ๑๐๐.๕ รายการก้าวทันข่าว ออกอากาศช่วง เวลา ๐๗.๓๐ น.- ๐๘.๐๐ น. เป็นต้น (๖) นำเสนอผ่านหน่วยงานของรัฐ เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสุรินทร์ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุรินทร์ สำนักงานเลขาธิการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ เป็นต้น

^{๔๗} สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสุรินทร์, คู่มือชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี สุรินทร์ ๘๕ แอ่งเล็ก เชื้ออิน, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ลีโอบี แลนเช็ท จำกัด, ม.ป.ป.), หน้า ๓๒-๔๑.

๔.๕ องค์ความรู้ที่เกิดจากการวิจัย

ชุดองค์ความรู้จากอัตลักษณ์ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวทางหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “การใช้ประโยชน์จากอัตลักษณ์ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวทางหมู่บ้านข้างจังหวัดสุรินทร์” ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากการสังเกตการณ์ และข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับชุมชนหมู่บ้านข้างจังหวัดสุรินทร์ มาวิเคราะห์และสังเคราะห์โดยการพรรณนาความ และแนวคิดทฤษฎี รายงานวิจัยมารวบรวมอธิบายพรรณนาข้อมูล ในบทนี้ผู้วิจัยนำเนื้อหาสาระของ บทที่ ๑-๔ มาสรุปผลการศึกษาและเสนอแนะตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ดังนี้ ๑) อัตลักษณ์ของฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวหมู่บ้านข้าง ๒) กรอบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวหมู่บ้านข้างจังหวัดสุรินทร์ และ ๓) สร้างมูลค่าและผลิตภัณฑ์ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวหมู่บ้านข้างจังหวัดสุรินทร์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสรุปการศึกษาการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ที่นำเสนอไว้ ดังนี้

๕.๑.๑ อัตลักษณ์ของฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวหมู่บ้านข้าง ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้าจากทฤษฎีที่ผู้วิจัยได้ศึกษาไว้แล้ว ในรูปของตำราเอกสารงานวิจัย และการสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์ อัตลักษณ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว อัตลักษณ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวของหมู่บ้านข้างจังหวัดสุรินทร์ มีความเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์หมู่บ้านข้างจังหวัดสุรินทร์ เช่น อาหารพื้นบ้าน ที่เรียกว่า ชันลอร์เจ็กจ์ หรือแกงกล้วย เป็นแกงชนิดหนึ่งที่มีลักษณะคล้ายแกงเผ็ด ประกอบไปด้วยกล้วยดิบที่หั่นเป็นชิ้นพอดีคำ และ ไข่บ้าน ตามด้วยเครื่องปรุงรสต่าง ๆ ได้แก่ ตะไคร้ ใบมะกรูด ข่า เกลือ กะปิพริกแห้ง หอม กระเทียม กะทิ ขมิ้น ปลาร้า กระชาย และน้ำปลา นิยมทำในช่วงงานพิธี ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ผสานด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น มีลักษณะโดดเด่นเฉพาะตัวของหมู่บ้านข้างวัตถุดิบที่นำมาใช้ในการผลิตส่วนหนึ่งได้มาจากข้างและสัญลักษณ์ที่ปรากฏอยู่ในตัวผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นสามารถสื่อสารถึงผลิตภัณฑ์หมู่บ้านข้างได้อย่างดีชัดเจน เช่น เครื่องมือควาญข้าง ของชำร่วย ของประดับตกแต่งรถและบ้าน เครื่องนุ่งห่มของใช้อื่น ๆ วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น มีการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมมาช้านาน และ ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน เช่น วัฒนธรรมการเลี้ยงข้าง ประเพณีเช่นผีปะกำ ประเพณีแห่นาคบนหลังข้าง ประเพณีแต่งงานบนหลังข้างหรือที่ชาวภูยกเรียกว่า “พิธีซัดเต” ประเพณีกลมอ แม่มอ หรือ แม่ออ เป็นต้น กิจกรรมการท่องเที่ยว มีอัตลักษณ์หลากหลายรูปแบบ เช่น กิจกรรมการแสดงข้าง กิจกรรมการนั่งข้างท่องเที่ยว กิจกรรมฝึกหัดควาญข้าง กิจกรรมปั่นจักรยานชมวิว กิจกรรมชมข้างอาบน้ำที่วังทะเล สถานที่เที่ยวท่องเที่ยว ศาสนสถานหรือวัด ในชุมชน คือ วัดป่าอาเจียง (สุสานข้าง) เป็นศูนย์เรียนรู้และพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนนับว่าเป็นศูนย์

การเรียนรู้วงจรชีวิต ของคนกับช้าง และ ศาสนวัตถุหรือวัตถุมงคล เช่นประเพณีขี้ผึ้ง (นวดช้างโคลง) ประเพณีตะขอช้าง มีการลงอักขระ และปลูกเสกให้มีความศักดิ์สิทธิ์ ทั้งหมดนี้ได้แสดงให้เห็นว่าเป็นสิ่งที่มีความเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ท้องถิ่นอย่างลงตัววิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชนท่องเที่ยว

ลักษณะของอัตลักษณ์การท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์ มีความโดดเด่นเฉพาะถิ่น ซึ่งหาได้ยากในแหล่งท่องเที่ยวอื่น เช่น ชุมชนชาวกูยจะมีอาหารที่มีความเป็นอัตลักษณ์ประจำท้องถิ่น คือ แกงไก่ใส่หยวกกล้วย ปลายอนทอดกรอบ พริกป่นหรือน้ำพริก ชันลอร์เจ็จจ์ หรือแกงกล้วย ขนมเทียนไส้มะพร้าวอ่อน เป็นต้น ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น คือ สินค้าท้องถิ่นที่ผลิตในหมู่บ้านช้าง ผสานด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น มีลักษณะโดดเด่นเฉพาะตัวของหมู่บ้านช้างและแตกต่างจากที่อื่น เช่น ประเพณีพวงกุญแจช้าง พวงกุญแจตะขอช้าง ประเพณีเครื่องมือควาญช้าง ประเพณีของซำรวย ประเพณีเครื่องนุ่งห่ม เช่น เสื้อยืด ผ้าแพร หมอน ของใช้อื่นๆ การสืบสานวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมมาช้านานปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน เช่น วัฒนธรรมการเลี้ยงช้าง ประเพณี เช่น ผีปะกำ ประเพณีแห่หน้าคบนหลังช้าง ประเพณีแต่งงานบนหลังช้างหรือที่ชาวกูยเรียกกันว่า “พิธีซัดเต” ประเพณีแกลมอ แม่มอ หรือ แม่่อ และกิจกรรมการท่องเที่ยว มีกิจกรรมที่เป็นอัตลักษณ์หลากหลายรูปแบบ เช่น กิจกรรมการแสดง กิจกรรมการนั่งช้างท่องเที่ยว กิจกรรมฝึกหัดควาญช้าง กิจกรรมปั่นจักรยานชมวิว กิจกรรมชมช้างอาบน้ำที่วังทะเล สถานที่ท่องเที่ยว คือ มีสถานที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวหลายแห่ง เช่น ศูนย์ศึกษา พิพิธภัณฑสถานช้าง คชอาณาจักร สุสานช้าง วังทะเล

ดึงดูดการท่องเที่ยวของชุมชนเป็นที่รู้จักกว้างขวาง คือ ทรัพยากรการท่องเที่ยวของหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์ มีจุดดึงดูดความสนใจ มีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ซึ่งสามารถสร้างความประทับใจและความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น มีเอกลักษณ์ของวิถีชีวิตและภูมิปัญญา มีความงามทางศิลปวัฒนธรรม เป็นวัฒนธรรมซึ่งเป็นมรดกของชุมชนหมู่บ้านช้างที่สั่งสมมาแต่อดีตและมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะในแต่ละท้องถิ่น มีความสามารถในการสืบทอดทางวัฒนธรรม ความต่อเนื่องของการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม ความผูกพันต่อท้องถิ่น และความเข้มแข็งในการรักษาวัฒนธรรม จึงมีความสำคัญในการรักษาวัฒนธรรมให้คงอยู่ ซึ่งเป็นจุดเสริมศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญ อีกทั้งศักยภาพในทางกายภาพและการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ความปลอดภัย และความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญในการดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้านช้างแห่งนี้ด้วย

๕.๑.๒ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้าจากทฤษฎีที่ผู้วิจัยได้ศึกษาไว้แล้ว ในรูปของตำราเอกสารงานวิจัย และการสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์ การประยุกต์ใช้แนวคิดการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว คือ สามารถประยุกต์ใช้แนวคิด, เกณฑ์การประกวดชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม ของสำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กรมพัฒนาชุมชน มาเป็นกรอบในการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว สามารถนำมาวิเคราะห์การพัฒนาได้ มีเอกลักษณ์

โดดเด่นเฉพาะตัว นำเสนอสร้างสรรค์ น่าสนใจ เช่น มีความเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ วิถีชีวิตวัฒนธรรมของชุมชนท่องเที่ยว มีความโดดเด่นเฉพาะถิ่น มีการนำเสนอเรื่องราวผลิตภัณฑ์ได้อย่างสร้างสรรค์ น่าสนใจ มีรูปแบบผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์ที่มีคุณภาพ เช่น รูปแบบของผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์มีความหลากหลาย ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว มีข้อมูลสำคัญของสินค้า ผลิตภัณฑ์ชุมชนครบถ้วนและชัดเจน ผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์สามารถสร้างความพอใจให้กับลูกค้า และยอมจ่ายตามราคาเพื่อซื้อความพอใจนั้น ผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ มีต้นทุนการดำเนินงานที่เหมาะสม ผลิตภัณฑ์สามารถเป็นของฝากของที่ระลึกได้ มีความพร้อมเข้าสู่การรับรองมาตรฐาน เช่น ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพสะอาด ปลอดภัยและถูกสุขอนามัย พร้อมเข้าสู่การรับรองมาตรฐาน หรือผ่านการรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างใดอย่างหนึ่ง ผลิตภัณฑ์สามารถผลิตซ้ำได้ในปริมาณและคุณภาพใกล้เคียงกัน เช่น มีความสามารถในการผลิตผลิตภัณฑ์ได้อย่างต่อเนื่อง ผลิตภัณฑ์แต่ละชิ้นมีคุณภาพเท่าเทียมหรือใกล้เคียงกัน มีช่องทางตลาด ข้อมูลผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายในและนอกชุมชนหรือออนไลน์ เช่น มีช่องทางการตลาดหลากหลาย สามารถเข้าถึงสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ได้ง่าย มีข้อมูลสินค้า ผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อนำเสนอลูกค้านักท่องเที่ยวมีเมนูอาหารท้องถิ่นบริการนักท่องเที่ยว เช่น เป็นเมนูอาหารพื้นบ้านท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับวิถีชุมชน มีคุณภาพ สด สะอาด ปลอดภัย และถูกสุขลักษณะ มีบริการจัดจำหน่ายทุกวันในวันเปิดให้บริการหรือสั่งได้มีสถานที่จำหน่ายหรือให้บริการ

มีรูปแบบผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์ที่มีคุณภาพ มีความพร้อมเข้าสู่การรับรองมาตรฐานเมื่อสัมภาษณ์ว่ามีรูปแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่มีคุณภาพอย่างไร ข้อมูลที่ได้จากการให้สัมภาษณ์สรุปได้ดังนี้ คือ ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นหลายอย่าง เช่น ประเภทพวงกุญแจข่าง พวงกุญแจตะขอข่าง ประเภทเครื่องมือควายข่าง ประเภทของขำร่วย ประเภทเครื่องนุ่งห่ม เช่น เสื้อยืด ผ้าแพรหมอน ของใช้อื่นๆ เป็นต้น ยังขาดรูปแบบของผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่มีความหลากหลาย ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว แต่มีการออกร้านในการนำเสนอสินค้า ผลิตภัณฑ์ชุมชนทำให้ลูกค้ามองเห็นได้ชัดเจน ลูกค้าสามารถเดินชมและเลือกซื้อได้สะดวก ผลิตภัณฑ์ของชุมชนหมู่บ้านข้างสามารถเป็นของฝากของที่ระลึกได้

๕.๑.๓) สร้างมูลค่าและผลิตภัณฑ์ฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวหมู่บ้านข้างจังหวัดสุรินทร์ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีรสนิยมผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ชนิดใด ข้อมูลที่ได้จากการให้สัมภาษณ์สรุปได้ดังนี้ คือ ลูกค้าที่เป็นนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เข้ามาเที่ยวที่นี่เขาอยากเห็นสิ่งซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของที่นี่มีคือสิ่งซึ่งที่มีแต่ในที่ท่องเที่ยวอื่นไม่มี ดังนั้นนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เข้ามาเที่ยว จึงมีรสนิยมทรัพยากรการท่องเที่ยวหรือผลิตภัณฑ์ที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น เช่น ด้านลักษณะที่อยู่อาศัย ด้านอาหารพื้นบ้าน ด้านผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ด้านวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านสถานที่ท่องเที่ยว ด้านศาสนสถาน ด้านศาสนวัตถุหรือวัดมุงคต เป็นต้น เหล่านี้ต้องมีแหล่งที่มาหรือมีความยึดโยงเกี่ยวกับความเป็นข้าง เพราะที่นี้คือชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวหมู่บ้านข้าง ดังนั้นทรัพยากรการท่องเที่ยวหรือผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นตัวใดที่มีความยึดโยงเกี่ยวกับความเป็นข้างจึงเป็นที่นิยมของลูกค้า ทรัพยากรการท่องเที่ยวหรือผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นตัวที่เป็นจุดขายให้กับนักท่องเที่ยวในที่นี้คือ “ข้าง” เพราะข้างคืออัตลักษณ์สำคัญของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนหมู่บ้านข้างแห่งนี้ สำหรับทรัพยากรการท่องเที่ยวหรือผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นตัวที่เป็นจุดขายให้กับนักท่องเที่ยวตัวอื่นล้วนเป็นผลผลิตที่เกิด

จากข้าง ไม่ว่าจะเป็ น ศูนย์คชศึกษา เป็นแหล่งเรียนรู้อวิถีชีวิตความ เป็นอยู่ระหว่างคนกับข้างที่มีความ ผูกพันกันตั้งแต่เกิดจนตายอัน เป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของชุมชนมีเพียงแห่งเดียวในโลก พิพิธภัณฑ ์ข้าง เป็นสถานที่แสดงเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับข้าง อาทิ วิวัฒนาการของข้างในยุคต่าง ๆ เครื่องมือใน การคล้องข้าง คชอาณาจักร เป็นโครงการภายใต้องค์การสวน สัตว์ในพระบรมราชูปถัมภ์มี วัตถุประสงค์เพื่อนำข้างคืนถิ่น จัดทำเป็นสถานที่ท่องเที่ยวรูปแบบอนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรม ท้องถิ่น เน้นความเป็นอยู่บนพื้นของความเป็นหมู่บ้านข้าง ความมั่นคงของอาหารข้าง เพื่อการพึ่งพา ตัวเองอย่างยั่งยืน โดยใช้พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติดงภูดิน อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ จำนวน ๓,๐๐๐ ไร่ เป็นพื้นที่ดำเนินโครงการ เป็นโครงการสนองพระราชเสาวนีย์ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ สุสานข้าง เป็นสถานที่เก็บรวบรวมกระดูกหรือ ประวัติของข้างแต่ละเชือก ตลอด ทั้งข้อมูลของข้าง เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้สืบค้นข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นคนกับข้างที่มีเพียงหนึ่งเดียว ประจำจังหวัดสุรินทร์ และประเทศไทย และแห่งเดียวในโลก ซึ่งจัดสร้างขึ้นภายในวัดป่าอาเจียง วั งทะเล เป็นบริเวณที่แม่น้ำชีและแม่น้ำมูลไหลมา บรรจบกันที่บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ ก่อนไหลลงสู ่ แม่น้ำโขง ที่จังหวัดอุบลราชธานี เป็นที่อาบน้ำของข้างในหมู่บ้าน มีทัศนียภาพงดงามหาชมได้ยาก

กระบวนการหรือวิธีการผลิต เริ่มจากการได้เห็นถึงความสำคัญของวิถีชีวิตของคนกับข้าง เห็นปัญหาป่าที่เคยเป็นอาหารข้างลดน้อยลง เจ้าของข้างขาดอาชีพที่มั่นคง ความทุกข์นำข้างออกไป รับจ้างตามปางข้าง สวนสนุก ตระเวนเร่ร่อนขายของที่ระลึกและอาหารข้างตามสถานที่ต่าง ๆ ทั้งใน กรุงเทพมหานคร และจังหวัดต่าง ๆ ก่อให้เกิดปัญหาภาพลักษณ์เกี่ยวกับข้าง การจรรยา สุภาพข้าง ปัญหาคนเลี้ยงข้างที่ต้องทิ้งชุมชนและครอบครัวไปเป็นเวลานาน พิพิธภัณฑ ์ข้าง เป็นสถานที่แสดง เรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับข้าง อาทิ วิวัฒนาการของข้างในยุคต่าง ๆ เครื่องมือในการคล้องข้าง คชอาณาจักร เป็นโครงการภายใต้องค์การสวนสัตว์ในพระบรมราชูปถัมภ์มีวัตถุประสงค์เพื่อนำข้างคืน ถิ่น จัดทำเป็นสถานที่ท่องเที่ยวรูปแบบอนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น เน้นความเป็นอยู่บน พื้นของความมั่นคงของหมู่บ้านข้าง ความมั่นคงของอาหารข้าง เพื่อการพึ่งพาตัวเองอย่างยั่งยืน โดยใช้พื้นที่ ป่าสงวนแห่งชาติดงภูดิน อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ความเป็นอยู่ระหว่างคนกับข้างที่มีความผูกพัน กันตั้งแต่เกิดจนตายอันเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของชุมชนมีเพียงแห่งเดียวในโลก โดยมีกระบวนการ หรือวิธีการผลิตดัดแปลงให้เกิดคุณค่ามากขึ้น มีการค้นหา พัฒนา ปรับปรุง ทุนชุมชน และทุนทาง วัฒนธรรม สร้างเสริมให้เป็นอัตลักษณ์ จุดเด่น หรือความงามที่สามารถสร้างความประทับใจ สร้าง ความตื่นตาตื่นใจ น่าจดจำ ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวอยากกลับมาอีก เป็นต้น

การสร้างแบรนด์ของผลิตภัณฑ์และบริการ ลักษณะผลิตภัณฑ์พื้นบ้านของที่นี่ต่างจากที่ อื่น ๆ อย่างไร ข้อมูลที่ได้จากการให้สัมภาษณ์สรุปได้ดังนี้ คือ แบรนด์ของผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเสียงของ ชุมชนเป็นสิ่งที่มีความเชื่อมโยงกับข้าง ประเด็นที่สำคัญในการเสริมสร้างคุณค่าให้ผลิตภัณฑ์คือการ สร้างแบรนด์ ซึ่งต้องดำเนินควบคู่กับการสื่อสารแบรนด์ ดังนั้นผู้ขายสินค้าต้องมีความเข้าใจอย่างถ่อง แท้เกี่ยวกับแบรนด์ของผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่ตนกำลังเสนอขายให้กับลูกค้า เพราะผลิตภัณฑ์จะขายได้ หรือไม่ผู้ขายมีส่วนสำคัญคือต้องขายเก่งสามารถสื่อสารอย่างต่อเนื่องในทุกจุดที่ลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย สัมผัสถึง เพื่อเสริมสร้างการรับรู้ถึงคุณค่าของผลิตภัณฑ์และบริการนั้น ๆ ยิ่งบวกกับแบรนด์ซึ่งมี ชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกว้างขวางก็จะทำให้ลูกค้าเกิดความมั่นใจและตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ได้เร็วขึ้น โดยเฉพาะแบรนด์ เช่น ประเภทพวงกุญแจข้าง พวงกุญแจตะขอข้าง ประเภทเครื่องมือความทุกข์

ประเภทของข้าวสวย และประเภทเครื่องนุ่งห่ม และอื่น ๆ นับเป็นแบรนด์ที่คนทั่วไปรู้จักมีคุณค่าที่ลูกค้าสัมผัสได้ทันที

การนำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการให้เข้าถึงผู้บริโภค เมื่อสัมภาษณ์ว่าท่านใช้ช่องทางใดบ้างทำให้ลูกค้ารับรู้และเข้ามาใช้บริการที่นี่ ข้อมูลที่ได้มี การนำเสนอข้อมูลผลิตภัณฑ์และบริการเพื่อให้เข้าถึงผู้บริโภคได้มีการดำเนินการในหลายช่องทาง การนำเสนอผ่านช่องทางงานบุญประเพณีต่าง ๆ เช่น ประเพณีงานแต่งงานและจดทะเบียนสมรสบนหลังช้าง ซึ่งมีหนึ่งเดียวในโลก จัดขึ้นในวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ของแต่ละปี ในระยะเริ่มแรกโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์เป็นเจ้าภาพ แต่ปัจจุบันมีการจัดออกไปนอกพื้นที่ในต่างจังหวัดดังเช่นในกรณีของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ก็ได้นำประเพณีนี้ไปจัดให้มีประเพณีงานแต่งงานและจดทะเบียนสมรสบนหลังช้างที่นั่นด้วย ประเพณีแห่หน้าช้าง จัดขึ้นประมาณเดือนเมษายนถึงกรกฎาคมของกแต่ละปีในชุมชนหมู่บ้านช้าง ประเพณีแห่เทียนพรรษาและตักบาตรพระบนหลังช้าง ซึ่งจัดขึ้นในวันขึ้น ๑๕ เดือน ๘ หรือ ในเดือนกรกฎาคมของแต่ละปี มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากเข้าร่วมในกิจกรรมนี้ ประเพณีงานช้างจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งจัดขึ้นในช่วงวันที่ ๑๐ ถึง ๑๘ เดือนพฤศจิกายน ของแต่ละปี

๕.๒ ข้อเสนอแนะแบ่งออกเป็น ๒ ประเด็นดังนี้

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการนำไปปฏิบัติ กระบวนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะมีกระบวนการไม่แตกต่างจากทฤษฎีการวางแผนทั่วไปนั้น ในที่นี้จะแบ่งกระบวนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวออกเป็น ๕ ขั้นตอน ได้แก่

๑) การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องและการสำรวจภาคสนาม สามารถแบ่งออกเป็น ๔ ประเด็นใหญ่ๆ คือ ประเด็นที่หนึ่ง สภาพกายภาพและข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ ได้แก่ ที่ตั้ง และเขตการปกครอง สภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ทรัพยากรธรรมชาติ ลักษณะการใช้ที่ดิน ข้อมูลด้านประชากร การจ้างงาน ประการที่สอง ทรัพยากรท่องเที่ยวประกอบด้วย ด้านธรรมชาติ ด้านประวัติศาสตร์ และด้านวัฒนธรรม ประการที่สาม ตลาดการท่องเที่ยวควรประกอบด้วย ผู้มาเยือนที่มาของผู้มาเยือน พาหนะที่ใช้เดินทาง แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวชอบ โครงสร้างผู้เยี่ยมเยือน การกระจายตัวของผู้เยี่ยมเยือนในแต่ละช่วงเวลา แต่ละสถานที่ ประการที่สี่ ความพร้อมทางการท่องเที่ยวควรประกอบด้วย ระบบโครงข่ายการคมนาคมในพื้นที่ และพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง ระบบขนส่งระบบสาธารณะ โครงสร้างพื้นฐาน เช่น ระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ ระบบกำจัดขยะ และความพร้อมของเมืองด้านต่าง ๆ เช่น ร้านค้า ร้านอาหาร โรงพยาบาล เป็นต้น ซึ่งข้อมูลทั้ง ๔ ประเด็นที่กล่าวมาข้างต้นอาจมีวิธีการรวบรวมที่แตกต่างกันออกไปได้ นอกจากนี้ยังมีวิธีรวบรวมข้อมูลโดยการสำรวจ การสังเกตการณ์ และการออกแบบสอบถาม เช่นการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวการใช้แบบสอบถามด้านตลาดการท่องเที่ยว การสัมภาษณ์ หรือการสังเกตการณ์พฤติกรรมนักท่องเที่ยว เป็นต้น

๒) การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นขั้นตอนการนำเอาข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้จากขั้นตอนแรกมาจัดทำเป็นคำบรรยาย แผนภูมิ แผนที่ ตาราง เป็นการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงสภาพพื้นที่ในแง่มุมต่าง ๆ และเนื่องจากการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเกี่ยวข้องกับกระบวนการวางแผนด้านกายภาพ ดังนั้น

การวิเคราะห์โดยใช้แผนที่ จึงเป็นวิธีการหนึ่งที่สำคัญ เนื่องจากข้อมูลดิบที่ถ่ายทอดลงแผนที่นั้น นอกจากจะบ่งบอกถึงความสัมพันธ์กันในแง่ของขนาดและจำนวนแล้ว ยังบอกถึงความสัมพันธ์ในแง่ของทิศทาง ที่ตั้ง การกระจายตัวอีกด้วย ซึ่งเทคนิคการวิเคราะห์อื่น ๆ ไม่สามารถทำได้สำหรับขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลนี้จะนำไปสู่คำตอบหรือภาพรวมของพื้นที่ในแต่ละ หมวดว่าเป็นอย่างไร ได้แก่ หมวดสภาพกายภาพและข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ หมวดทรัพยากรท่องเที่ยวซึ่งพิจารณาในแง่คุณค่า และความพร้อมในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยววันนั้น ๆ หมวดตลาดการท่องเที่ยว และหมวดความพร้อมทางการท่องเที่ยว เป็นต้น

๓) การกำหนดประเด็นปัญหา เป็นขั้นตอนต่อเนื่องจากการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งจะทำให้ผู้วางแผนมองเห็นภาพรวมในด้านต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การกำหนดประเด็นปัญหา ด้านการท่องเที่ยวที่มีอยู่ หรืออาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต เช่น ปัญหาความไม่พร้อมของพื้นที่ในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว ปัญหาด้านการคมนาคมขนส่ง ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการขาดระบบกำจัดขยะหรือน้ำเสีย โดยในการกำหนดประเด็นปัญหาอาจมีเกณฑ์การพิจารณาอย่างกว้างๆ ๕ ประการ คือ ขนาดของปัญหา ความร้ายแรงของปัญหา ความเร่งด่วนของปัญหาขนาดของกลุ่มพื้นที่หรือกลุ่มคนที่มีปัญหา รวมถึงการยอมรับประเด็นนั้น ๆ ว่าเป็นปัญหา ทั้งนี้ในการวางแผนในเรื่องใด ๆ ก็ตามย่อมมีปัญหามากมายสิ่งสำคัญประการหนึ่งคือ การมองหาความเชื่อมโยงของปัญหาแต่ละประเด็นว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร ปัญหาที่ ๑ ก่อให้เกิดปัญหาที่ ๒ หรือส่งผลถึงปัญหาที่ ๓ อย่างไร เป็นต้น ซึ่งวิธีการดังกล่าวจะช่วยให้ผู้วางแผน สามารถจัดลำดับความสำคัญของปัญหาต่าง ๆ ได้ เมื่อทราบถึงประเด็นปัญหาแล้ว สิ่งที่ต้องวิเคราะห์ต่อไปคือการพิจารณาความได้เปรียบเสียเปรียบทางการท่องเที่ยวในพื้นที่เป็นการนำเอา จุดเด่น จุดด้อยของตนไปเปรียบเทียบกับผู้อื่น โดยพิจารณาในภาพรวมว่าจะมีความสามารถในการแข่งขันกับแหล่งท่องเที่ยวในที่อื่น ๆ อย่างไร ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนแนวทางกลยุทธ์ในการส่งเสริมด้านการตลาดต่อไป

๔) การกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ในที่นี้นโยบาย คือแนวทางในการพัฒนาอย่างกว้างๆ เป็นกรอบการดำเนินการที่จะ ไม่ระบุในรายละเอียด การกำหนดนโยบายคือการตอบคำถามว่า จะทำอะไรในการพัฒนา การท่องเที่ยว เช่น กำหนดนโยบายว่า มุ่งเน้นการรักษาสุขภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวและ รักษาเอกลักษณ์ชุมชน ส่วนวัตถุประสงค์ คือความมุ่งหมายที่ต้องการหรือผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น อันเนื่องมาจากนโยบายที่กำหนดไว้การกำหนดวัตถุประสงค์คือการตอบคำถามว่าตั้งนโยบายนั้นไว้ เพื่ออะไร เช่น กำหนดนโยบายพัฒนาการท่องเที่ยวว่า"มุ่งเน้นการรักษาสุขภาพแวดล้อมของ แหล่งท่องเที่ยว และรักษาเอกลักษณ์ชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อดึงดูดใจให้เกิดการเดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ และเป้าหมาย เป็นการถอดวัตถุประสงค์ซึ่งมีลักษณะค่อนข้างเป็นนามธรรมให้ออกมาเป็นรูปธรรมที่วัดได้ ซึ่งสามารถกำหนดได้ในหลายลักษณะ ได้แก่การกำหนดเป้าหมาย ในเชิงปริมาณเป็นการตอบคำถามว่า "เท่าไร" การกำหนดเป้าหมายที่เป็นพื้นที่หรือบริเวณ เป็นการตอบคำถามว่า "ทำที่ไหน" การกำหนดเป้าหมายที่เป็นกลุ่มคนเป็นการตอบคำถามว่า "ทำให้ใคร" การกำหนดเป้าหมายเป็นเวลา เป็นการตอบคำถามว่า "ทำเมื่อไหร่"

๕) การกำหนดแผนงาน หรือโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการวางแผนเป็นขั้นตอนที่จะต้องกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการดำเนินการพัฒนาตามกรอบ

นโยบาย วัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ได้วางไว้ โดยใช้ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รวบรวมไว้ให้เป็นประโยชน์ซึ่งจะเป็นการพิจารณาในรายละเอียดของโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ

กล่าวโดยสรุปประการแรกคือ ควรมีการกำหนดโครงการระยะสั้น ระยะยาว โครงการระยะสั้นเป็นโครงการในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง การลงทุนต่ำ และได้ผลเร็ว หรือเป็นโครงการที่มีความจำเป็นเร่งด่วนสำหรับโครงการระยะยาวจะเป็นโครงการที่มีการลงทุนสูงให้ผลระยะยาว ประการที่สอง ควรมีการกำหนดแผนงานหรือโครงการพัฒนาการท่องเที่ยว ควรพิจารณาให้ครอบคลุมทั้งด้านตัวแหล่งท่องเที่ยวการพัฒนาบริการทางการท่องเที่ยวซึ่งมีประเด็นสำคัญคือ การพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ระบบการสื่อความหมายในแหล่งและการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวรวมถึงแผนงานหรือโครงการด้านการพัฒนาการตลาด ประการที่สามควรมีการกำหนดแผนงานหรือโครงการเพื่อพัฒนาสาธารณูปโภค สาธารณูปการต่าง ๆ ควรพิจารณาถึงความเหมาะสมสอดคล้องกับ

สภาพแวดล้อม ดั้งเดิมของพื้นที่ได้มาตรฐานและมีความเพียงพอต่อความต้องการในปัจจุบันและอนาคต และประการสุดท้าย ควรมีการกำหนดแผนงานหรือโครงการต่าง ๆ ต้องเป็นการเพิ่มพูนคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวในด้านอนุรักษ์และปรับปรุงให้ดีขึ้น รวมทั้งได้รับการยอมรับเห็นชอบจากประชาชนทุก ๆ ระดับ

๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาเกี่ยวกับ การใช้ประโยชน์จากอัตลักษณ์ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวทางหมู่บ้าน ช่างจังหวัดสุรินทร์ ได้พบประเด็นที่ควรศึกษาค้นคว้าจากข้อมูลดังต่อไปนี้

๑) ศึกษาเพิ่มเติมความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว และความคิดเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐและเอกชน

๒) ศึกษาเพิ่มเติมวิถีชีวิตของชาวกูย หรือ ส่วย ที่นำช้างไปอาบน้ำวังทะเล และแหล่งอาบน้ำช้างในพื้นที่ ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

๓) ศึกษาเพิ่มเติมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่า และแหล่งน้ำของในพื้นที่ ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

๔) ควรศึกษาความสำเร็จในการจัดการการท่องเที่ยวหมู่บ้านช่างบ้านตากกลาง โดยเปลี่ยนกลุ่มตัวอย่างจากนักท่องเที่ยวเป็นคนในชุมชน

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

(๑) หนังสือ:

- กองทุนสตรีป่าโลก สำนักงานประเทศไทย. แผนปฏิบัติการเพื่ออนุรักษ์ช้างเอเชียในประเทศไทย พ.ศ.๒๕๔๒-๒๕๔๔. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสยามทองกิจ จำกัด, ๒๕๔๓.
- ฉลาดชาย รมิตานนท์. **อัตลักษณ์วัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลง**. ศูนย์สตรีศึกษาคณะสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๐.
- ฉลาดชาย รมิตานนท์. **อัตลักษณ์วัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลง**. ศูนย์สตรีศึกษาคณะสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๒.
- นิคม จารุมณี. **การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์ , ๒๕๓๖.
- พระธรรมโมลี ทองอยู่ ญาณวิสุโท. “**ช้างในพระพุทธศาสนา**”. กรุงเทพมหานคร: แสงสว่างเวลเพชร , ๒๕๔๘.
- ยศ สันตสมบัติ. **ท่าเกวียน : บทวิเคราะห์เบื้องต้นว่าด้วยการปรับตัวของชุมชนชาวนาไทยท่ามกลางการปิดล้อมของวัฒนธรรมอุตสาหกรรม**. กรุงเทพมหานคร : โครงการจัดพิมพ์ คบไฟ, ๒๕๔๕.
- รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ร. ภาควิชา ภาควิชา. **แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่าเพื่อความยั่งยืน**. ศิลปะศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ภาควิชา บัณฑิตศึกษา เชียงใหม่, ๒๕๕๖.
- ศูนย์คชศึกษา. **สถิตินักท่องเที่ยวศูนย์คชศึกษา ต.กระโพ อ.ท่าตูม จ.สุรินทร์.สุรินทร์:จังหวัดสุรินทร์** , ๒๕๕๐.
- อภิญา เพ็ญฟูสกุล. **อัตลักษณ์ (Identity) การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๔๖.
- อารีย์ ทองแก้ว. “**ช้าง**”. **ภาควิชาประวัติศาสตร์ สถาบันราชภัฏสุรินทร์**, ๒๕๓๕.
- _____ . **ช้างในวัฒนธรรมไทย**. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, ๒๕๕๑.
- อมรา พงศาพิชญ์. **วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ : วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๗.

(๒) รายงานวิจัย:

บริษัท ทีเอ็ม คอนซัลติ้ง เอนจิเนียริง แอนด์ แมเนจเม้นท์ จำกัด. รายงานผลการวิจัยเรื่องการศึกษาความเหมาะสมโครงการสร้างโลกใหม่ให้ช้างไทย. กรุงเทพมหานคร:บริษัท ทีเอ็มคอนซัลติ้ง เอนจิเนียริง แอนด์ แมเนจเม้นท์ จำกัด. เสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๓.

บริษัท ทีเอ็ม คอนซัลติ้ง เอนจิเนียริง แอนด์ แมเนจเม้นท์ จำกัด. รายงานผลการวิจัยเรื่องการศึกษาความเหมาะสมโครงการสร้างโลกใหม่ให้ช้างไทย. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ทีเอ็มคอนซัลติ้ง เอนจิเนียริง แอนด์ แมเนจเม้นท์ จำกัด. เสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๓.

บริษัท ทีเอ็ม คอนซัลติ้ง เอนจิเนียริง แอนด์ แมเนจเม้นท์ จำกัด. รายงานผลการวิจัยเรื่องการศึกษาความเหมาะสมโครงการสร้างโลกใหม่ให้ช้างไทย, มปป.

สมภาพร คล้ายวิเชียร และคณะ. แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างในอีสานใต้. รายงานการวิจัย. (สกว.), ๒๕๕๐.

(๓) บทความ:

ภพพร ศรีโกตะเพชร และคณะ. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากมูลช้าง จังหวัดสุรินทร์. วารสารวิถีสังคมมนุษย์. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ ๒๕๖๐.

รพีพรรณ จันทับ. ลินจง โพชารี. ปัจจัยด้านอัตลักษณ์ทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดการ การท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างบ้านตากกลาง จังหวัดสุรินทร์ วารสารการจัดการมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ปีที่ : ๕ ฉบับที่ : ๑, ๒๕๕๙.

วันดี สันติวุฒิเมธี. กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ ของชาวไทยใหญ่ชายแดนไทย-พม่า กรณีศึกษาหมู่บ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่. วารสารทางวิชาการ. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๕.

ศลักษณ์ พอลลาร์ด. การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมู่บ้านช้าง บ้านตากกลาง ต.กระโพ อ.ท่าตูม จ.สุรินทร์. การประชุมวิชาการระดับชาติราชภัฏเพชรบุรีวิจัยศิลปวัฒนธรรม ครั้งที่ ๔. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ๒๕๕๙.

สุจิตรา ชันแก้ว และคณะ. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวศูนย์คชศึกษาหมู่บ้านช้าง บ้านตากกลาง จังหวัดสุรินทร์. คณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลอีสาน. วารสารรัชต์ภาคย์ ฉบับพิเศษ ครอบรอบ ๒๓ ปี รัชต์ภาคย์.

(๔) สื่ออิเล็กทรอนิกส์:

Tripsthailand.com. “วัฒนธรรมประเพณี”. Major Destinations surin, ๒๕๕๙.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (สำนักงานใหญ่). “ข้อมูลทั่วไปจังหวัดสุรินทร์”. ออนไลน์. แหล่งที่มา: <<http://thai.tourismthailand.org/>>, สืบค้นเมื่อ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๙.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (สำนักงานใหญ่). “สถานที่ท่องเที่ยว Surin : Elephant” . ออนไลน์. แหล่งที่มา: <<http://thai.tourismthailand.org/>>, สืบค้นเมื่อ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๙.

กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา. ยุทธศาสตร์กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา, พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙.
ออนไลน์. แหล่งที่มา: http://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=๓๙๔๒,
สืบค้นเมื่อ: ๓ มีนาคม ๒๕๖๑.

www.tourismproduct.tourismthailand.org, ทรัพยากรการท่องเที่ยวไทย ชุมภาคอีสาน
จังหวัดสุรินทร์, ๒๕๕๘.

(๕) สัมภาษณ์/สนทนากลุ่ม:

พระครูสมุห์หาญ ปญญาโร. เจ้าอาวาสวัดป่าอาเจียง. ตำบลกระโพ อำเภอนาทม จังหวัดสุรินทร์,
๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๒.

นายศิริศักดิ์ ร่วมพัฒนา. นายก อบ.ต.กระโพ. ตำบลกระโพ อำเภอนาทม จังหวัดสุรินทร์, ๑๕
มิถุนายน ๒๕๖๒.

นายสุคดี อินทอง. กำนันตำบลกระโพ. ตำบลกระโพ อำเภอนาทม จังหวัดสุรินทร์, ๑๕
มิถุนายน ๒๕๖๒.

นายลี แสนดี. สารวัตรกำนัน. ตำบลกระโพ อำเภอนาทม จังหวัดสุรินทร์, ๑๕
มิถุนายน ๒๕๖๒.

นายธวัชชัย ศาลางาม. ผู้ใหญ่บ้านหนองบัว. ตำบลกระโพ อำเภอนาทม จังหวัดสุรินทร์, ๑๕
มิถุนายน ๒๕๖๒.

นายอำพร ทองภู. ผู้ใหญ่บ้านตาทิตย์. ตำบลกระโพ อำเภอนาทม จังหวัดสุรินทร์, ๑๕
มิถุนายน ๒๕๖๒.

นายจักรพงษ์ เจริญพร. ผอ.โรงเรียนช้างบุญ. ตำบลกระโพ อำเภอนาทม จังหวัดสุรินทร์, ๑๕
มิถุนายน ๒๕๖๒.

พ่อต๋อย ศาลางาม. หมอช้างควานช้าง. บ้านตาด ตำบลกระโพ อำเภอนาทม จังหวัดสุรินทร์, ๑๕
มิถุนายน ๒๕๖๒.

พ่อลุน ศาลางาม. หมอช้างควานช้าง. บ้านศาลา ตำบลกระโพ อำเภอนาทม จังหวัดสุรินทร์, ๑๕
มิถุนายน ๒๕๖๒.

พ่อสุข รื่นเรือง. หมอช้าง ควานช้าง. บ้านพิมาน ตำบลกระโพ อำเภอนาทม จังหวัดสุรินทร์, ๑๕
มิถุนายน ๒๕๖๒.

นายมังกร สุขรัตน์. ความูช้าง. บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอนาทม จังหวัดสุรินทร์, ๑๕
มิถุนายน ๒๕๖๒.

นายเทิง สุขจิตร์. ความูช้าง. บ้านตากกลาง. ตำบลกระโพ อำเภอนาทม จังหวัดสุรินทร์, ๑๕
มิถุนายน ๒๕๖๒.

นายเหิน จงใจงาม. ความูช้าง. บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอนาทม จังหวัดสุรินทร์, ๑๕
มิถุนายน ๒๕๖๒.

นายทองใส ศาลางาม. ความูช้าง. บ้านหนองบัว ตำบลกระโพ อำเภอนาทม จังหวัดสุรินทร์, ๑๕

มิถุนายน ๒๕๖๒.

พ่อดำ ศาลางาม. ปราชญ์ชาวบ้าน. บ้านหนองบัว ตำบลกระโพ อำเภอดำรงวิทยารุจิราลัย จังหวัดสุรินทร์, ๑๕

มิถุนายน ๒๕๖๒.

พ่อชื่น แสนดี. ปราชญ์ชาวบ้าน. บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอดำรงวิทยารุจิราลัย จังหวัดสุรินทร์, ๑๕

มิถุนายน ๒๕๖๒.

นายสมหมาย เรืองสนาม. ร้านค้าสินค้าออนไลน์. อำเภอดำรงวิทยารุจิราลัย จังหวัดสุรินทร์, ๑๕

มิถุนายน ๒๕๖๒.

นายนรินทร์ ศิริจันทร์. เจ้าของร้านค้าโอท็อป. บ้านหนองบัว ตำบลกระโพ อำเภอดำรงวิทยารุจิราลัย จังหวัดสุรินทร์, ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๒.

นายสายฟ้า ศาลางาม. เจ้าของร้านค้าโอท็อป. บ้านหนองบัว ตำบลกระโพ อำเภอดำรงวิทยารุจิราลัย จังหวัดสุรินทร์, ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๒.

นายสุนทร สนโสภ. เจ้าของร้านค้าโอท็อป. บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอดำรงวิทยารุจิราลัย จังหวัดสุรินทร์, ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๒.

นายเมอะ ทรัพย์มาก. เจ้าของร้านค้าโอท็อป. บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอดำรงวิทยารุจิราลัย จังหวัดสุรินทร์, ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๒.

นายโชคชัย ชัยหานาม. เจ้าของร้านค้าโอท็อป. บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอดำรงวิทยารุจิราลัย จังหวัดสุรินทร์, ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๒.

นางชมพู ศาลางาม. เจ้าของร้านค้าโอท็อป. บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอดำรงวิทยารุจิราลัย จังหวัดสุรินทร์, ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๒.

นางสำราย นินทร์สุข. เจ้าของร้านค้าโอท็อป. บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอดำรงวิทยารุจิราลัย จังหวัดสุรินทร์, ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๒.

นางวรรณภา ศาลางาม. เจ้าของร้านค้าโอท็อป. บ้านหนองบัว ตำบลกระโพ อำเภอดำรงวิทยารุจิราลัย จังหวัดสุรินทร์, ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๒.

นางจันทร์ ศาลางาม. ร้านผ้าไหมโอท็อป. บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอดำรงวิทยารุจิราลัย จังหวัดสุรินทร์, ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๒.

นายไสว ก้านเพชร. ร้านผ้าไหมโอท็อป. บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอดำรงวิทยารุจิราลัย จังหวัดสุรินทร์, ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๒.

นางอำพร มีแสง. ชาวบ้านกระโพ ตำบลกระโพ อำเภอดำรงวิทยารุจิราลัย จังหวัดสุรินทร์, ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๒.

นางสำรวย ศาลางาม. ชาวบ้านกระโพตำบลกระโพ อำเภอดำรงวิทยารุจิราลัย จังหวัดสุรินทร์, ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๒.

นายจันทา มาดี. ชาวบ้านกระโพตำบลกระโพ อำเภอดำรงวิทยารุจิราลัย จังหวัดสุรินทร์, ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๒.

แบบบันทึกการสังเกต

ชื่อสถานที่สังเกต,บ้าน.....หมู่ที่.....
ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....๑. สำหรับ
เก็บรวบรวมข้อมูลแผนงานการวิจัย เรื่อง “การใช้ประโยชน์จากอัตลักษณ์ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยว
ทางหมู่บ้านข้างจังหวัดสุรินทร์” มีประเด็นสังเกต ๓ ด้าน คือ ๑) ด้านอัตลักษณ์ทรัพยากรการ
ท่องเที่ยว ๒) ด้านการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวหมู่บ้านข้างจังหวัดสุรินทร์ ๓) ด้านการสร้าง
มูลค่าเพิ่มของทรัพยากรการท่องเที่ยวหมู่บ้านข้างจังหวัดสุรินทร์

รายการสังเกต	บันทึกการสังเกตเก็บข้อมูลภาคสนาม
๑. ด้านอัตลักษณ์ ทรัพยากรการ ท่องเที่ยว	
๒. ด้านการ พัฒนาทรัพยากร การท่องเที่ยว หมู่บ้านข้าง จังหวัดสุรินทร์	
๓. ด้านการสร้าง มูลค่าเพิ่มของ ทรัพยากรการ ท่องเที่ยว หมู่บ้านข้าง จังหวัดสุรินทร์	
๔. ด้านการใช้ ประโยชน์จากอัต ลักษณ์ทรัพยากร การท่องเที่ยว หมู่บ้านข้าง จังหวัดสุรินทร์	

ชื่อผู้สังเกตและบันทึก

.....

วัน/เดือน/ปี...../...../.....

แบบสัมภาษณ์

แผนงานการวิจัย เรื่อง “การใช้ประโยชน์จากอัตลักษณ์ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวทางหมู่บ้านช้าง
จังหวัดสุรินทร์” มีประเด็นคำถาม ๔ ด้าน

ส่วนที่ ๑ : เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ (ส่วนผู้วิจัยเป็นผู้บันทึกก่อนการสัมภาษณ์)

ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ : ชื่อ/นามสกุล

.....ตำแหน่งปัจจุบัน
.....บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....บ้าน
.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัดสุรินทร์

ส่วนที่ ๒ : เป็นข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาที่สัมภาษณ์

๒.๑ ด้านอัตลักษณ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว พิจารณาจาก ๔ ประเด็น คือ ๑) มีความเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ วิถีชีวิต วัฒนธรรมของชุมชนท่องเที่ยว ๒) มีความโดดเด่นเฉพาะถิ่น ๓) ดึงดูดการท่องเที่ยวของชุมชนเป็นที่รู้จักกว้างขวาง ๔) มีการนำเสนอเรื่องราวผลิตภัณฑ์ได้อย่างสร้างสรรค์ น่าสนใจ

ประเด็นคำถาม : ผลิตภัณฑ์ที่ท่านนำเสนอให้นักท่องเที่ยวที่นี่

- มีความเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ วิถีชีวิต วัฒนธรรมของชุมชนที่นี้อย่างไรบ้าง

.....
.....
.....

- มีความโดดเด่นเฉพาะถิ่นอย่างไร

.....
.....
.....

- ดึงดูดการท่องเที่ยวของชุมชนเป็นที่รู้จักกว้างขวางอย่างไรบ้าง

.....
.....
.....

- มีการนำเสนอเรื่องราวผลิตภัณฑ์ อย่างสร้างสรรค์ น่าสนใจได้อย่างไร

.....
.....

.....

๒.๓ ด้านการสร้างมูลค่าเพิ่ม พิจารณาจาก ๘ ประเด็น คือ ๑) ความต้องการหรือรสนิยมผู้บริโภค ๒) ตัวผลิตภัณฑ์หรือบริการ ๓) การคัดเลือกวัตถุดิบ ๔) กระบวนการหรือวิธีการผลิต ๕) บรรจุภัณฑ์หรือการนำเสนอให้ผู้บริโภครับรู้ถึงคุณค่าผลิตภัณฑ์ตั้งแต่มองเห็นครั้งแรก ๖) การบริการให้ความรู้ จัดส่ง ราคิน ๗) การสร้างแบรนด์ของผลิตภัณฑ์และบริการ ๘) การนำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการให้เข้าถึงผู้บริโภค

ประเด็นคำถาม :

- นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีรสนิยมบริโภคผลิตภัณฑ์ชนิดใด

- มีผลิตภัณฑ์ตัวไหนบ้างที่เป็นจุดขายให้กับนักท่องเที่ยว

- ผลิตภัณฑ์เป็นจุดขายที่ว่าทำขึ้นจากอะไรบ้าง

- มีวิธีการทำอย่างไร

- นำเสนออย่างไรจึงทำให้นักท่องเที่ยวสนใจซื้อผลิตภัณฑ์

- มีบริการให้กับนักท่องเที่ยวขณะขายและหลังการขายอย่างไรบ้าง

.....
.....
.....

- ลักษณะผลิตภัณฑ์พื้นบ้านของที่นี่ต่างจากที่อื่น ๆ อย่างไร

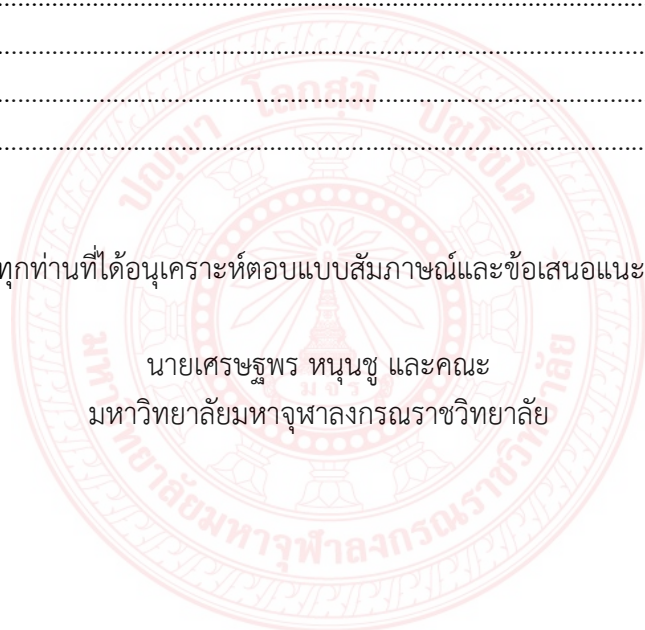
.....
.....
.....

- ท่านใช้ช่องทางใดบ้างทำให้ลูกค้ารับรู้และเข้ามาใช้บริการที่นี่

.....
.....
.....

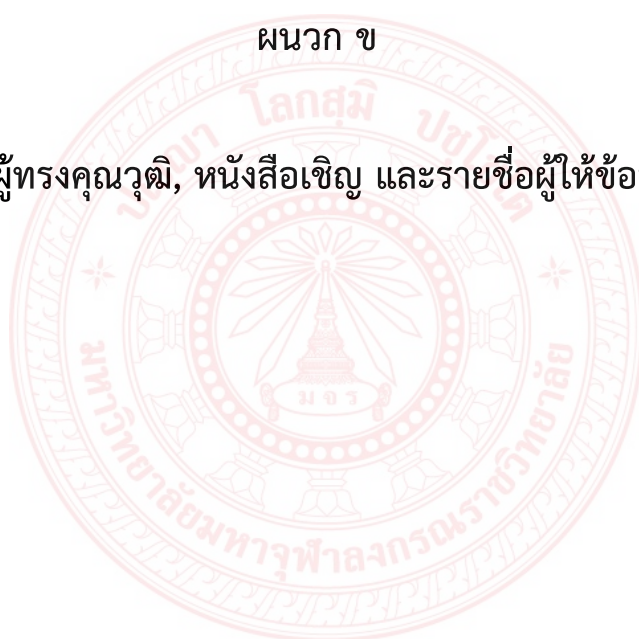
ขอขอบคุณทุกท่านที่ได้อนุเคราะห์ตอบแบบสัมภาษณ์และข้อเสนอแนะเป็นอย่างดี

นายเศรษฐพร หนูนชู และคณะ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผนวก ข

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ, หนังสือเชิญ และรายชื่อผู้ให้ข้อมูลวิจัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

๑. พระมหาวิศิษฐ์ ธีรวีโส, ผศ.ดร. อาจารย์ประจำวิทยาเขตสุรินทร์
๒. พระครูวิริยปัญญาภิวัณน์, ดร. อาจารย์ประจำวิทยาเขตสุรินทร์
๓. พระปลัดสุระ ปญญาธโร, ดร. อาจารย์ประจำวิทยาเขตสุรินทร์

หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ที่ พิเศษ/๒๕๖๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสุรินทร์ ตำบลนอกเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ๓๒๐๐๐

๓ กันยายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจสอบ และประเมินเครื่องมือวิจัย

นมัสการ/เรียน พระมหาวีริต ธีรวิไล, ผศ.ดร.

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือสำหรับการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยข้าพเจ้า อาจารย์เศรษฐพร หนูนชู หัวหน้าโครงการวิจัยประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ เรื่อง การใช้ประโยชน์จากอัตลักษณ์ของฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวของหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์ เพื่อให้การวิจัยในครั้งนี้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์และทางคณะวิจัยได้พิจารณาแล้ว เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญการวิจัยและการประเมินเครื่องมือวิจัย

จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านกรุณาช่วยตรวจสอบ ประเมินเครื่องมือวิจัยให้คำแนะนำที่สำคัญ เพื่อนำไปปรับปรุงเครื่องมือวิจัยต่อไป ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการ/เรียนมาเพื่อโปรดทราบ และขอความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายเศรษฐพร หนูนชู)

หัวหน้าโครงการวิจัย

ดวงใจของใจ!

(กนกพรวิจิตร ธีรวิไล, ผศ.ดร.)
๓ ก.ย. ๖๒

ที่พิเศษ/๒๕๖๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสุรินทร์ ตำบลนอกเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ๓๒๐๐๐

๓ กันยายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจสอบ และประเมินเครื่องมือวิจัย

นมัสการ/เรียน พระครูวิชัยปัญญากวีวัฒน์, ดร.

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือสำหรับการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

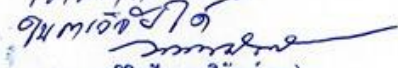
ด้วยข้าพเจ้า อาจารย์เศรษฐพร หนูนชู หัวหน้าโครงการวิจัยประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ เรื่อง การใช้ประโยชน์จากอัตลักษณ์ของฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวของหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์ เพื่อให้การวิจัยในครั้งนี้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์และทางคณะวิจัยได้พิจารณาแล้ว เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญการวิจัยและการประเมินเครื่องมือวิจัย

จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านกรุณาช่วยตรวจสอบ ประเมินเครื่องมือวิจัยให้คำแนะนำที่สำคัญ เพื่อนำไปปรับปรุงเครื่องมือวิจัยต่อไป ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการ/เรียนมาเพื่อโปรดทราบ และขอความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายเศรษฐพร หนูนชู)
หัวหน้าโครงการวิจัย

๑๓/๙/๒๕๖๒
๑๓/๙/๒๕๖๒
๑๓/๙/๒๕๖๒

(พระครูวิชัยปัญญากวีวัฒน์,ดร.)
๑๓/๙/๒๕๖๒

ที่พิเศษ/๒๕๖๒

มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสุรินทร์ ตำบลนอกเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ๓๒๐๐๐

๓ กันยายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจสอบ และประเมินเครื่องมือวิจัย

ผู้มีสการ/เรียน พระปลัดสุระ ญาณโร, ดร.

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือสำหรับใช้ในการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยข้าพเจ้า อาจารย์เศรษฐพร หนูนชู หัวหน้าโครงการวิจัยประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ เรื่อง การใช้ประโยชน์จากอัตลักษณ์ของฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวของหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์ เพื่อให้การวิจัยในครั้งนี้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์และทางคณะวิจัยได้พิจารณาแล้ว เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญการวิจัยและการประเมินเครื่องมือวิจัย

จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านกรุณาช่วยตรวจสอบ ประเมินเครื่องมือวิจัยให้คำแนะนำที่สำคัญ เพื่อนำไปปรับปรุงเครื่องมือวิจัยต่อไป ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการ/เรียนมาเพื่อโปรดทราบ และขอความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายเศรษฐพร หนูนชู)
หัวหน้าโครงการวิจัย

ดร.เคลือ
โง้ว
(พ.ศ.๒๕๖๒: ๓๓๓๘/๑)
กษัตริย์

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลวิจัย

ที่	ชื่อ/สกุล	ตำแหน่ง	บ้าน	หมายเหตุ
๑	พระครูสมุห์หาญ ปณฺญาธโร	เจ้าอาวาสวัดป่าอานาเจียง	หนองบัว	
๒	นายศิริศักดิ์ ร่วมพัฒนา	นายก อ.บต.กระโพ	กระโพ	
๓	นายสุดใจ อินทอง	กำนันตำบลกระโพ	กระโพ	
๔	นายลี แสนดี	สารวัตรกำนัน	กระโพ	
๕	นายธวัชชัย ศาลางาม	ผู้ใหญ่บ้านหนองบัว	หนองบัว	
๖	นายอำพร ทองภู	ผู้ใหญ่บ้านตาทิตย์	ตาทิตย์	
๗	นายจักรพงษ์ เจริญพร	ผอ.โรงเรียนช้างบุญ	ตากกลาง	
๘	พ่อต๋อย ศาลางาม	หมอช้าง ความช้าง	ตาด	
๙	พ่อลุน ศาลางาม	หมอช้าง ความช้าง	ศาลา	
๑๐	พ่อสุข รื่นเริง	หมอช้าง ความช้าง	บ้านพิมาน	
๑๑	นายมังกร สุขรัตน์	ควาญช้าง	ตากกลาง	
๑๒	นายเทิง สุขจิตร	ควาญช้าง	ตากกลาง	
๑๓	นายเหิน จงใจงาม	ควาญช้าง	ตากกลาง	
๑๔	นายทองใส ศาลางาม	ควาญช้าง	หนองบัว	
๑๕	พ่อดำ ศาลางาม	ปราชญ์ชาวบ้าน	หนองบัว	
๑๖	พ่อชื่น แสนดี	ปราชญ์ชาวบ้าน	ตากกลาง	
๑๗	นายสมหมาย เรืองสนาม	ร้านค้าสินค้าออนไลน์	อำเภอจอมพระ	
๑๘	นายนรินทร์ ศีร์จันทร์	เจ้าของร้านค้าโอท็อป	หนองบัว	
๑๙	นายสายฟ้า ศาลางาม	เจ้าของร้านค้าโอท็อป	หนองบัว	
๒๐	นายสุนทร สนโสภ	เจ้าของร้านค้าโอท็อป	ตากกลาง	
๒๑	นายเมอะ ทรัพย์มาก	เจ้าของร้านค้าโอท็อป	ตากกลาง	
๒๒	นายโชคชัย ชัยหานาม	เจ้าของร้านค้าโอท็อป	ตากกลาง	
๒๓	นางชมพู่ ศาลางาม	เจ้าของร้านค้าโอท็อป	ตากกลาง	
๒๔	นางสำราย นินทร์สุข	เจ้าของร้านค้าโอท็อป	ตากกลาง	
๒๕	นางวรรณภา ศาลางาม	เจ้าของร้านค้าโอท็อป	หนองบัว	
๒๖	นางจันทร์ ศาลางาม	ร้านผ้าไหมโอท็อป	ตากกลาง	
๒๗	นายไสว ก้านเพชร	ร้านผ้าไหมโอท็อป	ตากกลาง	

๒๘	นางอำพร มีแสง	ชาวบ้าน	กระโพ	
๒๙	นางสำรวย ศาลางาม	ชาวบ้าน	กระโพ	
๓๐	นายจันทา มาดี	ชาวบ้าน	กระโพ	

ผนวก ค

การรับรองการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แบบ สท.๐๐๓

หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วันที่ ๘ เมษายน ๒๕๖๓

เรื่อง การรับรองการใช้ประโยชน์ของผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

เรียน ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ข้าพเจ้า พระครูวิชัย ปัญญาภินันท์, ผศ.ดร. ตำแหน่ง ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์
ชื่อหน่วยงาน/องค์กร/ชุมชน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ที่อยู่ เลขที่
๓๐๕ ต. นอกเมือง อ. เมือง จ.สุรินทร์ ๓๒๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๔๕ ๑๔๒๑๐๖ ต่อ ๑๐๐ ขอรับรองว่าได้มี
การนำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรื่อง "การใช้ประโยชน์
จากอัตลักษณ์ของฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวของหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์" ซึ่งเป็นผลงานวิจัย/งาน
สร้างสรรค์ของอาจารย์เศรษฐพร หนูนชู และคณะ โดยนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

- การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ เช่น การบรรยาย การสอน การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
- การใช้ประโยชน์ด้านความรู้ในพระพุทธศาสนา
- การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เช่น งานวิจัยและ/หรืองานสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสิ่งประดิษฐ์
- การใช้ประโยชน์เชิงนโยบายหรือระดับประเทศ
- การใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายของงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

ช่วงเวลาที่น่าไปใช้ประโยชน์ ตั้งแต่ เมษายน ๒๕๖๓ จนถึง กันยายน ๒๕๖๓ ซึ่งการนำ
ผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ เรื่องนี้ไปใช้ประโยชน์นั้น ก่อให้เกิดผลดี ดังนี้ โดยการนำองค์ความรู้ที่ได้จาก
งานวิจัยไปใช้การการเรียนการสอนของนิสิตวิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ซึ่งทำให้นิสิตได้รู้อัตลักษณ์ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวทางหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์การ
สร้างอัตลักษณ์ในสถานที่ท่องเที่ยวเป็นการดึงดูดความน่าสนใจให้กับนักท่องเที่ยวและกุญแจที่สำคัญของ
กลยุทธ์การตลาดในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ สำหรับการสร้าง อัตลักษณ์เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วย
ส่งเสริมภาพลักษณ์ให้กับสถานที่ท่องเที่ยวและเพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวอยากที่จะเดินทางมากขึ้น ซึ่งอัต
ลักษณ์ในการท่องเที่ยวเป็นคุณลักษณะเฉพาะหรือความพิเศษของสถานที่ท่องเที่ยวที่โดยทั่วไปอัตลักษณ์
ของสถานที่ท่องเที่ยวปลายทางเป็นที่ยอมรับกันว่ามียุทธพลโดยตรงต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว หรือ

ทั้งรูปแบบแนวทางการปฏิบัติในการทำวิจัยมากยิ่งขึ้น และสามารถนำองค์ความรู้มาประยุกต์ใช้ใน
ชีวิตประจำวันได้

ขอรับรองว่าข้อความข้างต้นเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ ภาพวาดลายเส้น

(พระครูวิริย ปัญญาภิวัฒน์ ,ผศ.ดร.)

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์

แผนก ง

ภาพถ่ายกิจกรรมในการวิจัย

รูปภาพ ลงพื้นที่ สังกศการณการวิจัย การแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านและสินค้าโอท็อป
ในงานกาชาตประจำจังหวัดสุรินทร์

<p>ภาพผู้วิจัย-ผู้ร่วมวิจัยและสังศการณการวิจัย</p>	<p>พื้นที่การแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านและ สินค้าโอท็อปในงานกาชาตประจำจังหวัด สุรินทร์</p>
	<p>ผู้วิจัยสังศการณการวิจัยในกาชาต มหกรรมงานแสดงสินค้าโอท็อปจังหวัด สุรินทร์ ได้สอบถาม นายสม ศาลางาม ตำบล กระโพ อำเภอนาทม จังหวัดสุรินทร์ ได้นำ สินค้ามาร่วมบริเวรงาน ให้ข้อมูลว่าข้าง เป็นอัตลักษณ์ของการท่องเที่ยวชาวสุรินทร์ พร้อมเป็นสิ่งที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ ตำบลกระโพเป็นอย่างมาก</p>
	<p>การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว นับว่า เป็นจุดขายที่ดีที่สามารถสร้างอาชีพและรายได้ เสริม อีกทั้งหน่วยงานภาครัฐยังเปิดโอกาส มีช่องทางตลาดให้ชุมชนจำหน่ายสินค้าทั้ง ในพื้นที่ชุมชนและต่างพื้นที่</p>
	<p>ศูนย์รวมโอท็อปหมู่บ้านข้าง ร้านป่าวรรณ กล่าวว่าการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าโอทอป มีการทำเป็นลวดลายของด้ามมีดบ้าง ลวดลายของตะขอข้างบ้าง สามารถสร้าง มูลค่าเพิ่มของสินค้าได้เป็นอย่างดี อีกทั้ง ปัจจุบันยังมีการจัดส่งสินค้าผ่านทางระบบ ออนไลน์</p>

รูปภาพ กิจกรรมสนทนากลุ่ม ณ วัดป่าอาเจียง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

ภาพผู้วิจัย-ผู้ร่วมให้ข้อมูลสนทนากลุ่ม	วัดป่าอาเจียง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์
	<p>พระครูสมุห์หาญ ปญญาโร เจ้าอาวาส วัดป่าอาเจียง กล่าวว่าเดิมที่คำว่า อตลักษณะ ชาวชุมชนเราเรียกว่า สัญลักษณ์หรือสิ่งที่เป็น จุดเด่นของชาวกาย หรือส่วย ที่นิยมเลี้ยงช้าง บอกถึงความสัมพันธ์ของคนกับช้าง ต่อมาจึง มาเปลี่ยนเป็นคำว่า อตลักษณะ จึงมี นักท่องเที่ยวมาชมกันในปัจจุบันอตลักษณะ ทรัพยากรการท่องเที่ยว</p>
	<p>จากการสนทนากลุ่มด้าน การพัฒนา ทรัพยากรการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างจังหวัด สุรินทร์ ประชาชนชาวบ้านและกลุ่มคนเลี้ยงช้าง ส่วนมากมองว่าทรัพยากรที่สามารถดึงดูด นักท่องเที่ยวมาที่นี่ได้คือช้าง และส่วนที่ พัฒนาขึ้นมาเป็นสินค้าได้เป็นอย่างดี คือ แหวนหางช้าง และหนายหรือพินگرامของ ช้างที่ นำมาแกะสลักเป็น พระสมเด็จ นักท่องเที่ยวจึงนิยมเป็นอย่างดี</p>
	<p>สิ่งที่เห็นเป็นมูลค่าเพิ่มจากการสนทนา กลุ่ม ด้านการสร้างมูลค่าเพิ่มของทรัพยากร การท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์ กลุ่ม สินค้าโอท็อปหมู่บ้านช้างกล่าวว่า ปัจจุบันได้นำสินค้าออกจำหน่ายทั้งในชุมชนและแบบ ออนไลน์ ตลอดทั้งพัฒนาสินค้าให้เป็นลวดลาย ตามความต้องการของลูกค้า เช่นลวดลาย กำไร ลวดลายแหวนกระดุกช้าง ลวดลายตระ ขอช้าง ลวดลายมีดหมอช้าง สามารถเพิ่ม มูลค่าสินค้าเป็นอย่างดี</p>

รูปภาพ ลงพื้นที่สัมภาษณ์ ด้านอัตลักษณ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้าง

ภาพผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูล	พื้นที่หมู่บ้านช้าง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์
	<p>จากการสัมภาษณ์ข้อมูลการวิจัย พระครูสมุห์หาญ ปณฺญาธโร เจ้าอาวาสวัดป่าอากีเยียง กล่าวว่าสุสานช้างเป็นอัตลักษณ์อีกอย่างที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม ด้วยเหตุที่ว่า มีแห่งเดียวในจังหวัดสุรินทร์ อีกทั้งยังมีการบันทึกชื่อของช้างไว้ตามหลุมศพของช้าง เป็นกรณีศึกษา</p>
	<p>ผู้วิจัยได้ข้อมูลจาก พ่อสุข รื่นเรือง ความช้าง ว่าอัตลักษณ์ของทรัพยากรการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างสามารถสร้างคุณประโยชน์แก่ชุมชน ทั้งวัฒนธรรมชุมชนการท่องเที่ยว และการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน</p>
	<p>คณะผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยสนทนาสร้างความเข้าใจร่วมกันเรื่องของอัตลักษณ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้าง ในประเด็นเกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนกับช้าง ทั้งในความสามารถ และความโดดเด่นเป็นอัตลักษณ์ดึงดูดนักท่องเที่ยว</p>

รูปภาพ ลงพื้นที่สัมภาษณ์ ด้านการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้าง

<p>ภาพผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูล</p>	<p>พื้นที่หมู่บ้านช้าง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์</p>
	<p>จากการสัมภาษณ์ข้อมูลการวิจัย นายศิริ ศักดิ์ ร่วมพัฒนา นายกองค้การบริหารส่วนตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ กล่าวว่า การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างสถานที่นับว่าเป็นจุดเด่นในการดึงดูดนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ วงเวียนพระครูประจำเพราะเป็นสิ่งที่หมอช้างผู้เลี้ยงช้างให้ความเคารพมาจนปัจจุบัน</p>
	<p>พ่อต๋อย ศาลางาม หมอช้างควานช้าง กล่าวว่า การที่นักท่องเที่ยวรู้จักหมู่บ้านช้างก็ด้วยเหตุที่หลงใหลในความงามของมัตหมอช้าง ทั้งลวดลายของด้ามมัตที่นำมาช้างมาทำ และปลอกมัตถูกถักขึ้นจากหวายบ้าง และขนหางของช้างบ้าง นับว่ามีความโดดเด่นเป็นพิเศษเอกลักษณ์ของชุมชนหมู่บ้านช้าง</p>
	<p>นายมังกร สุขรัตน์ ควาญช้าง บ้านตากกลาง อุตลักษณ์หรือสัญลักษณ์ที่คู่กับช้างคือตะข้อช้างเป็นจุดเด่นที่สื่อให้เห็นความสง่างามและความสามัคคีสัมพันธ์ของคนกับช้าง เมื่อควาญช้างถือตะข้อขึ้นนั่งบนหลังช้างแล้วเป็นความสง่าผ่าเผยทำให้นักท่องเที่ยวมาฝึกเป็นควาญช้าง</p>

รูปภาพ ลงพื้นที่สัมภาษณ์ ด้านการสร้างมูลค่าเพิ่มของทรัพยากรการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้าง
จังหวัดสุรินทร์

<p>ภาพผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูล</p>	<p>พื้นที่หมู่บ้านช้าง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์</p>
	<p>“โครงการผลิตกระดาษจากมูลช้าง” ซึ่งกระดาษที่ได้ก็คือ “กระดาษสา” นั้นเอง โดยจะใช้มูลช้างใหม่ๆ มาล้างทำความสะอาด จากนั้นนำไปต้มกับโซดาไฟเพื่อให้เปื่อยประมาณ 4-๖ ชม. แล้วจึงล้างออกและนำไปปั่นกับน้ำ ปอสา และใส่คลอรีนเพิ่มความขาวทิ้งไว้อีก ๑ คืน จึงสามารถนำมาร่อนใส่เฟรมทิ้งไว้อีก ๑ วัน ก็จะได้กระดาษสาจากมูลช้างนำไปต่อยอดเพิ่มมูลค่าได้</p>
	<p>นายสุดใจ อินทอง กำนันตำบลกระโพกล่าวว่าเดิมที่เราปล่อยให้ช้างทิ้งมูลกระดาษกระจายในที่ที่ช้างเดินปัจจุบันจึงมีการเปลี่ยนแนวคิดนั้นโดยการนำมูลช้างมาหมักให้ได้ที่ แล้วผ่านกรรมวิธีเดียวกับการที่เราทำกระดาษสาจึงเป็นกระดาษมูลช้างช้างและเป็นสินค้าชนิดใหม่ที่นักท่องเที่ยวตริงตาตรึงใจ</p>
	<p>ผลิตภัณฑ์จากมูลช้างนางวรรณฯ ศาลางาม เจ้าของร้านค้าโอท็อป กล่าวว่าสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ชุมชนเป็นอย่างดี ด้วยเหตุนี้ทางร้านจึงมีวิธีการผลิตสินค้าให้เกิดมีแบบต่างๆ เพื่อเป็นสิ่งที่ตื่นตาตื่นใจนักท่องเที่ยวที่เห็นความหลากหลายของสินค้าผลิตภัณฑ์</p>

รูปภาพ ลงพื้นที่สัมภาษณ์ ด้านการสร้างมูลค่าเพิ่มของทรัพยากรการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้าง
จังหวัดสุรินทร์

<p>ภาพผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูล</p>	<p>พื้นที่หมู่บ้านช้าง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์</p>
	<p>นายรัชชัย ศาลางาม ผู้ใหญ่บ้านหนองบัวจากการที่เรานำมูลช้างมาทำกระดาษแล้วยังมีการวาดภาพที่หลากหลายเช่นภาพหมอซ่า ภาพช้างอาบน้ำ และภาพพระครูประจำแต่ละภาพล้วนแล้วแต่เป็นความต้องการของนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมากด้วยความงามและลวดลายของกระดาษที่เป็นธรรมชาติ</p>
	<p>จากการทำของที่ระลึกในการสร้างศาลพระครูประจำที่เรียกว่าตะขอเกี่ยวทรัพย์ นายเมอะ ทรัพย์มาก เจ้าของร้านค้าโอท็อปกล่าวว่าตะขอเกี่ยวทรัพย์ยังเป็นของที่ระลึกที่มีอานุภาพความเชื่อทางไสยศาสตร์ และนักท่องเที่ยวกลุ่มพ่อค้านิยมเก็บไว้ติดภายในร้านค้าของตนเอง ปัจจุบันจึงมีการสร้างเพิ่มขึ้นมาอีกตามความต้องการของนักท่องเที่ยว</p>
	<p>นายโชคชัย ชัยหานาม เจ้าของร้านค้าโอท็อป กล่าวว่านักท่องเที่ยวบางส่วนที่มาชอบในเครื่องรางของขลังเพราะเชื่อว่าช้างนามมงคล ปัจจุบันมีการทำตะกรุดในหลากหลายแบบเช่น ตะกรุดหนึ่งปะกำ ตะกรุดเศษงาช้าง ตะกรุดหนึ่งช้าง นับว่ามีการสั่งทำและสั่งจองทั้งในระบบออนไลน์</p>

รูปภาพ ลงพื้นที่สัมภาษณ์ ด้านการสร้างมูลค่าเพิ่มของทรัพยากรการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้าง
จังหวัดสุรินทร์

<p>ภาพผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูล</p>	<p>พื้นที่หมู่บ้านช้าง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์</p>
	<p>พวงกุญแจตะขอช้างนายสมหมาย เรื่อง สนาม เจริญรุ่งเรืองค้าสินค้าออนไลน์เป็น สินค้าและผลิตภัณฑ์โอท็อปจาก ตำบลกระ โพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ที่ได้นำเอา ตะขอช้าง (ย่อส่วนให้เล็กลง) มาประดิษฐ์ เป็นพวงกุญแจและเป็นผลิตภัณฑ์ออกสู่ สายตาให้กับผู้ที่ชื่นชอบ และเก็บสะสมไว้ หรือเป็นของฝากผู้หลักผู้ใหญ่ หรือผู้ที่เรา เคารพนับถือหรือจะเก็บไว้เพื่อเป็นสิริมงคล ให้กับตนเองและเสริมบารมี</p>
	<p>ตะขอช้างนับได้ว่าเป็นสิ่งที่มีอำนาจ ทางการปกครองเพราะสามารถคุมสัตว์ใหญ่ ได้ นายทองใส ศาลางาม ความรู้ช้าง กล่าวว่านักท่องเที่ยวมีความชอบตะขอช้าง จึงเกิดแนวคิดใหม่ๆ ขึ้นมาทำตะขอช้างใน รูปแบบของหนังปะกำหรือเชือกจำช้าง นั่นเอง ปัจจุบันเป็นสินค้าที่มีวางจำหน่ายทั้ง ในร้านโอท็อปบ้านช้าง และในระบบออนไลน์</p>
	<p>คณะผู้วิจัยร่วมสนทนากลุ่มมองว่าการใช้ ประโยชน์จากอัตลักษณ์ฐานทรัพยากรการ ท่องเที่ยวทางหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์ ส่วนใหญ่เกิดจากความต้องการของ นักท่องเที่ยว ที่ต้องการเห็นความ หลากหลายของของอัตลักษณ์และการ พัฒนาชุมชนหมู่บ้านช้างตลอดทั้งผลิตภัณฑ์ สินค้าจนนำมาสู่การปฏิบัติเป็นรูปธรรม ปรากฏในปัจจุบัน</p>

รูปภาพ หมวตผลิตภัณฑ์สินค้าโอท็อป-ผลิตภัณฑ์หมู่บ้าน ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

<p>นายสมหมาย เรืองสนาม ร้านเจริญรุ่งเรืองค้าสินค้า ออนไลน์ www.acharoen.com เบอร์โทร ๐๘๓๒๓๖๙๘๗๕</p>	<p>ประโยชน์และคุณภาพสินค้า</p>
 <p>ตะขอช้างในกรอบกระจก (กรอบแก้วไม้มะขามแท้) กรอบใหญ่ ราคา ๑,๙๐๐ บาท</p>	<p>ตะขอช้าง เป็นอีกหนึ่งผลิตภัณฑ์และสินค้าโอท็อปจากบ้านหนองบัว ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ที่ผู้ประกอบการได้นำเอาตะขอช้างมาใส่ไว้ในกรอบกระจก เพิ่มความเป็นสิริมงคล เสริมอำนาจบารมีหากใครได้ครอบครอง หรือจะเป็นของฝากให้กับผู้หลักผู้ใหญ่ในโอกาสที่ย้ายมารับตำแหน่งใหม่ หรือเดินทางไปรับตำแหน่งยังที่อื่น หากเก็บไว้ในบ้านยิ่งจะเพิ่มความเป็นสิริมงคล เสริมบารมีให้กับเจ้าของบ้าน ผ่านการปลุกเสกแล้ว เป็นงานแฮนด์เมด สวยงามควรค่าแก่การเก็บไว้</p>
 <p>ตะขอช้าง (ด้ามเครื่องมือเขาสองอันตรงกลาง) (แท้) อันละ ๑,๒๐๐ บาท</p>	<p>ผลิตภัณฑ์และสินค้าโอท็อปจากตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ที่ผู้ประกอบการได้นำเอาเครื่องมือเขาสองอันตรงกลางซึ่งถือได้ว่าเป็นอีกหนึ่งเครื่องรางของมงคลที่หายากมากในเวลานี้ นำมาใส่กับตะขอช้าง เพิ่มความเป็นสิริมงคล เสริมอำนาจบารมี หากใครได้ครอบครอง หรือจะเป็นของฝากให้กับผู้หลักผู้ใหญ่ในโอกาสที่ย้ายมารับตำแหน่งใหม่ หรือเดินทางไปรับตำแหน่งยังที่อื่น หากเก็บไว้ในบ้านยิ่งจะเพิ่มความเป็นสิริมงคล เสริมบารมีให้กับเจ้าของบ้าน ผ่านการปลุกเสกแล้ว</p>

รูปภาพ หมวตผลิตภัณฑ์สินค้าโอท็อป-ผลิตภัณฑ์หมู่ช้าง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

<p>นายสมหมาย เรืองสนาม ร้านเจริญรุ่งเรืองค้าสินค้า ออนไลน์ www.acharoen.com เบอร์โทร ๐๘๓๒๓๖๙๘๗๕</p>	<p>ประโยชน์และคุณภาพสินค้า</p>
 <p>กรอบตะขอช้างมงคล ๗๐๐.๐๐ บาท</p>	<p>เป็นสินค้าและผลิตภัณฑ์โอท็อปจาก ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ที่ได้นำเอาตะขอช้าง (ยอส่วนให้เล็กกลง) มาประดิษฐ์ใส่ไว้กรอบและเป็นผลิตภัณฑ์ ออกสู่สายตาให้กับผู้ที่ชื่นชอบ และเก็บสะสมไว้ หรือเป็นของฝากผู้หลักผู้ใหญ่ หรือผู้ที่เราเคารพนับถือหรือจะเก็บไว้เพื่อ เป็นสิริมงคลให้กับตนเองและเสริมบารมี</p>
 <p>กรอบตะขอช้างมงคล ๗๐๐.๐๐ บาท</p>	<p>เป็นสินค้าและผลิตภัณฑ์โอท็อปจาก ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ที่ได้นำเอาตะขอช้าง (ยอส่วนให้เล็กกลง) มาประดิษฐ์ใส่ไว้กรอบและเป็นผลิตภัณฑ์ ออกสู่สายตาให้กับผู้ที่ชื่นชอบ และเก็บสะสมไว้ หรือเป็นของฝากผู้หลักผู้ใหญ่ หรือผู้ที่เราเคารพนับถือหรือจะเก็บไว้เพื่อ เป็นสิริมงคลให้กับตนเองและเสริมบารมี</p>

รูปภาพ หมวดผลิตภัณฑ์สินค้าโอท็อป-ผลิตภัณฑ์หมู่ช้าง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

<p>นายสมหมาย เรืองสนาม ร้านเจริญรุ่งเรืองค้าสินค้า ออนไลน์ www.acharoen.com เบอร์โทร ๐๘๓๒๓๖๙๘๗๕</p>	<p>ประโยชน์และคุณภาพสินค้า</p>
 <p>ตะขอช้างด้ามไม้ (อันละ ๓๐๐ บาท) ขนาดเล็ก</p>	<p>ผลิตภัณฑ์และสินค้าโอท็อปจาก ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ที่ผู้ประกอบการได้ย่ส่วนตะขอช้างพร้อม กับนำไม้เนื้อแข็งมาเป็นด้ามจับ เพิ่มความ เป็นสิริมงคล เสริมอำนาจบารมีหากใครได้ ครอบครอง หรือจะเป็นของฝากให้กับผู้ หลัผู้ใหญ่ในโอกาสที่ย้ายมารับตำแหน่ง ใหม่ หรือเดินทางไปรับตำแหน่งยังที่อื่น หากเก็บไว้ในบ้านยิ่งจะเพิ่มความเป็นสิริ มงคล เสริมบารมีให้กับเจ้าของบ้าน ผ่าน การปลุกเสกแล้ว เป็นงานแฮนด์เมด สวยงามควรค่าแก่การเก็บไว้</p>
 <p>ตะขอช้างด้ามหนังปะกำช้างแท้ (เชือกคล้องช้าง) อันละ ๓๐๐ บาท</p>	<p>ผลิตภัณฑ์และสินค้าโอท็อปจาก ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ที่ผู้ประกอบการได้ย่ส่วนตะขอช้างพร้อม กับนำหนังปะกำช้างหรือเชือกคล้องช้าง มาเป็นด้ามจับ เพิ่มความเป็นสิริมงคล เสริมอำนาจบารมีหากใครได้ครอบครอง หรือจะเป็นของฝากให้กับผู้หลักผู้ใหญ่ใน โอกาสที่ย้ายมารับตำแหน่งใหม่ หรือ เดินทางไปรับตำแหน่งยังที่อื่น หากเก็บไว้ ในบ้านยิ่งจะเพิ่มความเป็นสิริมงคล เสริม บารมีให้กับเจ้าของบ้าน ผ่านการปลุกเสก แล้ว เป็นงานแฮนด์เมด สวยงามควรค่าแก่ การเก็บไว้</p>

รูปภาพ หมวกผลิตภัณฑ์สินค้าโอท็อป-ผลิตภัณฑ์หมู่ช้าง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

<p>นายสมหมาย เรืองสนาม ร้านเจริญรุ่งเรืองค้าสินค้า ออนไลน์ www.acharoen.com เบอร์โทร ๐๘๓๒๓๖๙๘๗๕</p>	<p>ประโยชน์และคุณภาพสินค้า</p>
 <p>พวงกุญแจตะขอช้าง ๓๐๐.๐๐ บาท</p>	<p>พวงกุญแจตะขอช้าง เป็นสินค้าและผลิตภัณฑ์โอท็อปจาก ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ที่ได้นำเอาตะขอช้าง (ย่อส่วนให้เล็กลง) มาประดิษฐ์เป็นพวงกุญแจและเป็นผลิตภัณฑ์ออกสู่สายตาให้กับผู้ที่ชื่นชอบและเก็บสะสมไว้ หรือเป็นของฝากผู้หลักผู้ใหญ่ หรือผู้ที่เราเคารพนับถือหรือจะเก็บไว้เพื่อเป็นสิริมงคลให้กับตนเองและเสริมบารมี</p>
 <p>พวงกุญแจตะขอช้าง ๓๐๐.๐๐ บาท</p>	<p>ผลิตภัณฑ์โอท็อปจากบ้านหนองบัว ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ที่ได้นำเอาตะขอช้าง (ย่อส่วนให้เล็กลง) มาประดิษฐ์เป็นพวงกุญแจและเป็นผลิตภัณฑ์ออกสู่สายตาให้กับผู้ที่ชื่นชอบและเก็บสะสมไว้ หรือเป็นของฝากผู้หลักผู้ใหญ่ หรือผู้ที่เราเคารพนับถือหรือจะเก็บไว้เพื่อเป็นสิริมงคลให้กับตนเองและเสริมบารมี</p>

แผนก จ

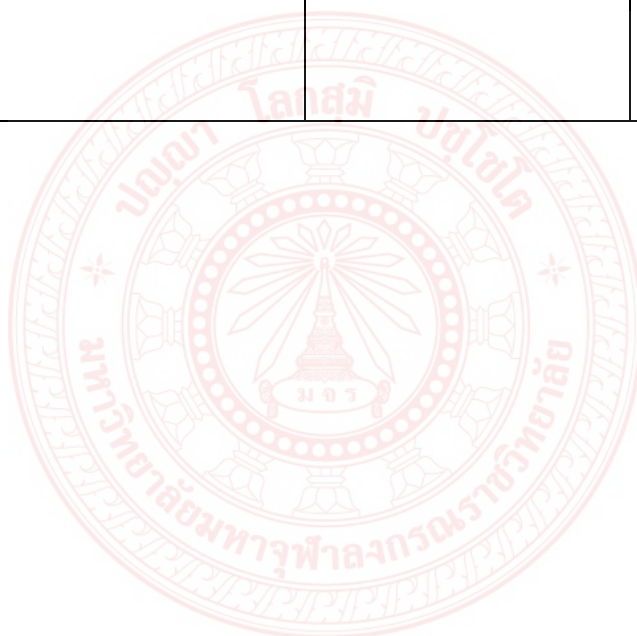
ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบจากงานวิจัย

ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบจากงานวิจัย
(Output/Outcome/Impact)

ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบจากงานวิจัย (Output/Outcome/Impact)			
ผลงานวิจัย	ผลผลิต (Output)	ผลลัพธ์ (Outcome)	ผลกระทบ (Impact)
1) อัตลักษณ์ของฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้าง	- อัตลักษณ์ของหมู่บ้านท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์ - ฐานข้อมูลอัตลักษณ์ของฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้าง	- อัตลักษณ์ของฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้าง จังหวัดสุรินทร์ - ด้านวิชาการ คือ ศึกษาอัตลักษณ์ของฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้าง และพัฒนาผลิตภัณฑ์ของฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้าง จังหวัดสุรินทร์ และสร้างมูลค่าและผลิตภัณฑ์ฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้าง จังหวัดสุรินทร์ อันจะเป็นข้อมูลที่สามารถนำไปใช้อ้างอิงในเชิงวิชาการได้ด้วย	การวิจัยนี้ทำให้องค์ความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากอัตลักษณ์ของฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวของหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์
2) พัฒนาผลิตภัณฑ์ของฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์	- อัตลักษณ์ของฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวในหมู่บ้านท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์ - อัตลักษณ์ของฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวในหมู่บ้านท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์ เช่น ลักษณะที่อยู่อาศัย อาหารพื้นบ้าน ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น วัฒนธรรมประเพณี กิจกรรมการท่องเที่ยว	- องค์ความรู้เกี่ยวกับกรอบและผลิตภัณฑ์ของฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์ - ด้านนโยบาย คือ รัฐบาลนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดเป็นนโยบายเพื่อพัฒนางานการท่องเที่ยวทางศาสนาและวัฒนธรรมได้	มีความเชื่อมโยงกับผลสำเร็จในเบื้องต้น กล่าวคือ องค์ความรู้แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มความรู้ด้านการใช้ประโยชน์จากอัตลักษณ์ของฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวของหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์

	<p>สถานที่ท่องเที่ยว เป็นต้น ได้รับการพัฒนาให้มี มูลค่าเพิ่มขึ้น</p>		<p>1) อัตลักษณ์ของ ฐานทรัพยากร ทางการท่องเที่ยว หมู่บ้านช้าง 2) พัฒนาผลิตภัณฑ์ ของฐานทรัพยากร ทางการท่องเที่ยว หมู่บ้านช้างจังหวัด สุรินทร์ และ 3) มูลค่าและ ผลิตภัณฑ์ฐาน ทรัพยากรทางการ ท่องเที่ยวหมู่บ้าน ช้างจังหวัดสุรินทร์</p>
<p>3) มูลค่าและ ผลิตภัณฑ์ ฐาน ทรัพยากร ทางการ ท่องเที่ยว หมู่บ้านช้าง จังหวัด สุรินทร์</p>	<p>- ลักษณะที่อยู่อาศัย อาหารพื้นบ้าน ผลิตภัณฑ์ ท้องถิ่นวัฒนธรรมประเพณี กิจกรรมการท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยว เป็นต้น ได้รับการพัฒนาให้มี มูลค่าเพิ่มขึ้น -</p>	<p>- มูลค่าและผลิตภัณฑ์ฐาน ทรัพยากรทางการ ท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์ - ด้านสังคมและชุมชน คือ ทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับ เกี่ยวกับศึกษาอัตลักษณ์ ของฐานทรัพยากรทางการ ท่องเที่ยวหมู่บ้านช้าง ศึกษากรอบและพัฒนา ผลิตภัณฑ์ของฐาน ทรัพยากรทางการ ท่องเที่ยวหมู่บ้านช้าง จังหวัดสุรินทร์ และสร้าง มูลค่าและผลิตภัณฑ์ฐาน ทรัพยากรทางการ ท่องเที่ยวหมู่บ้านช้าง จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งสามารถ นำไปใช้เป็นต้นแบบเพื่อให้ สังคมและชุมชนอื่น ๆ นำไปใช้ได้ด้วย</p>	<p>- ความรู้ และ ประเภทของกลุ่ม ความรู้ในผลสำเร็จ เบื้องต้น และ ผลสำเร็จกึ่งกลาง มาจัดทำข้อมูล สารสนเทศเกี่ยวกับ ด้านการใช้ ประโยชน์จากอัต ลักษณ์ของฐาน ทรัพยากรการ ท่องเที่ยวของ หมู่บ้านช้าง เพื่อ จัดพิมพ์เผยแพร่ให้ สาธารณชนรับรู้ และนำผลการวิจัย ไปใช้ประโยชน์ ต่อไป - ด้านหน่วยงานที่ นำผลการวิจัยไปใช้ คือ หน่วยงานของ รัฐที่เกี่ยวข้องกับ</p>

			การท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรม สำนั ก ง า น พระพุทธศาสนา จังหวัด สามารถนำ ข้อจากงานวิจัยนี้ไป ใช้ประกอบในการ กำหนดนโยบาย และใช้ จัดทำ แผนพัฒนางานด้าน การท่องเที่ยวทาง ศ า ส น า แ ล ะ วัฒนธรรมได้
--	--	--	---

ผนวก ฉ

แบบสรุปโครงการวิจัย

แบบสรุปโครงการวิจัย
สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สัญญาเลขที่	ว.๑๐๙/๒๕๖๑
ชื่อโครงการ	การใช้ประโยชน์จากอัตลักษณ์ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์
โครงการวิจัยย่อยที่ ๑	นายเศรษฐพร หนูนชู, พระปลัดสุระ ญาณโร, พระเรืองเดช โชติธมโม, พระครูศรีสุนทรกิจ, ผศ.ดร.
โทร.๐๘๙๕๕๒๓๐๖๖ e-mail: satthal๒๕๐๒@hotmail.com	
<p>๑. บทนำ</p> <p>ไทยเป็นประเทศที่ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่ม แต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกันทางเชื้อชาติ และวัฒนธรรม แต่ประชาชนก็สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ มีลักษณะเด่นอันแสดงถึงเอกลักษณ์ของตน คือกลุ่มคนที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษทางสายเลือด และบรรพบุรุษทางวัฒนธรรมเดียวกัน กลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันมีความรู้สึกผูกพันทางสายเลือด และทางวัฒนธรรมอยู่ด้วยพร้อมๆ กันไป เป็นความผูกพันที่ช่วยเสริมเอกลักษณ์ของบุคคล และชนชาติพันธุ์^๑ และขณะเดียวกันก็สามารถก่อให้เกิดความรู้สึกที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันไว้ท่ามกลางความหลากหลายทางกลุ่มชาติพันธุ์ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมเกิดอย่างมากมายเช่นกัน แต่ละกลุ่มชาติพันธุ์จึงมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง จังหวัดสุรินทร์เป็นหนึ่งในจังหวัดชายแดนของภาคอีสานตอนล่าง หรือ “อีสานใต้” ที่นอกจากจะเต็มไปด้วยเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ อารยธรรม และศิลปวัฒนธรรมของหลากหลายชนชาติ โดยเฉพาะวัฒนธรรมขอมโบราณ ที่หล่อหลอมและผสมผสานเข้ากับวัฒนธรรมไทยถิ่นอีสานจนมีความเป็นอัตลักษณ์และโดดเด่นเฉพาะถิ่นของจังหวัดสุรินทร์</p> <p>อัตลักษณ์ในสถานที่ท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์เป็นการดึงดูดความน่าสนใจให้กับนักท่องเที่ยวและกุญแจที่สำคัญของกลยุทธ์การตลาดในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ สำหรับการสร้าง อัตลักษณ์เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ให้กับสถานท่องเที่ยวและเพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวอยากที่จะเดินทางมากขึ้น ซึ่งอัตลักษณ์ในการท่องเที่ยวเป็นคุณลักษณะเฉพาะหรือความพิเศษของสถานที่ท่องเที่ยวที่โดยทั่วไปอัตลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยวปลายทางเป็นที่ยอมรับกันว่ามีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ในขณะที่การวางแผนผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวให้มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นเพื่อที่จะตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเป็นวิธีที่นิยมนำมาประยุกต์ใช้ในการดึงดูด นักท่องเที่ยว ซึ่งหากมีผล สะท้อนกลับที่ดีจะส่งผลให้นักท่องเที่ยวแสดงออกซึ่งพฤติกรรมความตั้งใจกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ</p>	

^๑ อมรา พงศาพิชญ์, วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ : วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๗), หน้า ๑๕๗.

จนนำไปสู่ความภักดีต่อสถานที่ท่องเที่ยวปลายทางและมีความถี่ในการเยี่ยมชมซ้ำ อย่างบ่อยครั้ง รวมถึงการบอกต่อและแนะนำให้นักท่องเที่ยวรายอื่น ๆ ให้เดิน ทางมาท่องเที่ยวอนึ่งอาจจะเป็น การกระตุ้น ให้นักท่องเที่ยวที่ไม่เคยเดินทางหรือเดินท่องเที่ยวเป็นครั้งแรกอยากที่จะเดินทางทา ตามแบบอย่าง นักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางมาในสถานที่ท่องเที่ยวปลายทางนั้นสามารถสื่อให้เห็น ถึงคุณค่าของอัตลักษณ์การท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

ทรัพยากรการท่องเที่ยวของหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์ มีจุดดึงดูดความสนใจ มีคุณค่า ทางศิลปวัฒนธรรม ซึ่งสามารถสร้างความประทับใจ และความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว เช่น มีเอกลักษณ์ของวิถีชีวิตและภูมิปัญญา มีความงามทางศิลปวัฒนธรรม เป็นวัฒนธรรมซึ่งเป็น มรดกของชุมชนหมู่บ้านช้างที่สั่งสมมาแต่อดีตและมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะในแต่ละท้องถิ่น มีความสามารถในการสืบทอดทางวัฒนธรรม ความต่อเนื่องของการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม ความผูกพันต่อท้องถิ่น และความเข้มแข็งในการรักษาวัฒนธรรม จึงมีความสำคัญในการรักษา วัฒนธรรมให้คงอยู่ ซึ่งเป็นจุดเสริมศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญ อีกทั้งศักยภาพในทางกายภาพและการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ การเข้าถึงแหล่ง ท่องเที่ยว ความปลอดภัย และความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่มี ความสำคัญในการดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้านช้างแห่งนี้ด้วย

๒. วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ของฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้าง
- ๒) เพื่อศึกษากรอบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวหมู่บ้าน ช้างจังหวัดสุรินทร์
- ๓) เพื่อสร้างมูลค่าและผลิตภัณฑ์ฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างจังหวัด สุรินทร์

๓. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า อัตลักษณ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวของหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์ มีความเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์หมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์ เช่น อาหารพื้นบ้าน ที่เรียกว่า ซันลอร์ เจ็จจ์ หรือแกงกล้วย เป็นแกงชนิดหนึ่งที่มีลักษณะคล้ายแกงเผ็ด ประกอบไปด้วยกล้วยดิบที่หั่นเป็น ชิ้นพอดีคำ และ ไข่บ้าน ตามด้วยเครื่องปรุงรสต่าง ๆ ได้แก่ ตะไคร้ ใบมะกรูด ข่า เกลือ กะปิพริกแห้ง หอม กระเทียม กะทิ ขมิ้น ปลาร้า กระชาย และน้ำปลา นิยมทำในช่วงงานพิธี ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ผสานด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น มีลักษณะโดดเด่นเฉพาะตัวของหมู่บ้านช้างวัตถุดิบที่นำมาใช้ ในการผลิตส่วนหนึ่งได้มาจากช้างและสัญลักษณ์ที่ปรากฏอยู่ในตัวผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นสามารถสื่อสาร ถึงผลิตภัณฑ์หมู่บ้านช้างได้อย่างชัดเจน เช่น ประเภทพวงกุญแจช้าง พวงกุญแจตะขอยาว ประเภทเครื่องมือควาญช้าง ของขำร่วย ของประดับตกแต่งรถและบ้าน เครื่องนุ่งห่ม ของใช้อื่นๆ วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น มีการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมมาช้านาน และ ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน เช่น วัฒนธรรมการเลี้ยงช้าง ประเพณีเช่นผีปะกำ ประเพณีแห่ นาคบนหลังช้าง ประเพณีแต่งงานบนหลังช้างหรือที่ชาวกูยเรียกกันว่า “พิธีซัดเต” ประเพณีกล มอ แม่มอ หรือ แม่ออ เป็นต้น กิจกรรมการท่องเที่ยว มีอัตลักษณ์หลากหลายรูปแบบ เช่น กิจกรรมการแสดงช้าง กิจกรรมการนั่งช้างท่องเที่ยว กิจกรรมฝึกหัดควาญช้าง กิจกรรมปั่นจักรยาน

ชมวิว กิจกรรมชมช้างอาบน้ำที่วังทะเล สถานที่ท่องเที่ยว ศาสนสถานหรือวัด ในชุมชน คือ วัดป่าอาเจียง (สุสานช้าง) เป็นศูนย์เรียนรู้และพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน นับว่าเป็นศูนย์การเรียนรู้วงจรชีวิต ของคนกับช้าง

การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์ การประยุกต์ใช้แนวคิด การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว คือ สามารถประยุกต์ใช้แนวคิด, เกณฑ์การประกวดชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม ของสำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กรมพัฒนาชุมชน มาเป็นกรอบในการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว สามารถนำมาวิเคราะห์การพัฒนาได้ มีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตัว นำเสนอสร้างสรรค์ น่าสนใจ เช่น มีความเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ วิถีชีวิตวัฒนธรรมของชุมชนท่องเที่ยว มีความโดดเด่นเฉพาะถิ่น มีการนำเสนอเรื่องราวผลิตภัณฑ์ได้อย่างสร้างสรรค์ น่าสนใจ มีรูปแบบผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์ที่มีคุณภาพ เช่น รูปแบบของผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์มีความหลากหลาย ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว มีข้อมูลสำคัญของสินค้า ผลิตภัณฑ์ชุมชนครบถ้วนและชัดเจน ผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์สามารถสร้างความพอใจให้กับลูกค้า และยอมจ่ายตามราคาเพื่อซื้อความพอใจนั้น ผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ มีต้นทุนการดำเนินงานที่เหมาะสม ผลิตภัณฑ์สามารถเป็นของฝากของที่ระลึกได้ มีความพร้อมเข้าสู่การรับรองมาตรฐาน เช่น ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพ สะอาด ปลอดภัยและถูกสุขอนามัย พร้อมเข้าสู่การรับรองมาตรฐาน หรือผ่านการรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างใดอย่างหนึ่ง ผลิตภัณฑ์สามารถผลิตซ้ำได้ในปริมาณและคุณภาพใกล้เคียงกัน เช่น มีความสามารถในการผลิตผลิตภัณฑ์ได้อย่างต่อเนื่อง ผลิตภัณฑ์แต่ละชิ้นมีคุณภาพเท่าเทียมหรือใกล้เคียงกัน มีช่องทางตลาด ข้อมูลผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายในและนอกชุมชนหรือออนไลน์ เช่น มีช่องทางการตลาดหลากหลาย สามารถเข้าถึงสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ได้ง่าย มีข้อมูลสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อนำเสนอลูกค้านักท่องเที่ยวมีเมนูอาหารท้องถิ่น บริการนักท่องเที่ยว เช่น เป็นเมนูอาหารพื้นบ้านท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับวิถีชุมชน มีคุณภาพ สด สะอาด ปลอดภัย และถูกสุขลักษณะ มีบริการจัดจำหน่ายทุกวันในวันเปิดให้บริการหรือสั่งได้ มีสถานที่จำหน่ายหรือให้บริการ

สร้างมูลค่าและผลิตภัณฑ์ฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีรสนิยมผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ โดยชุมชนการสร้างแบรนด์ของผลิตภัณฑ์และบริการ ลักษณะผลิตภัณฑ์พื้นบ้านของที่นี่ต่างจากที่อื่นๆ อย่างไร ข้อมูลที่ได้จากการให้สัมภาษณ์สรุปได้ดังนี้ คือ แบรินด์ของผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเสียงของชุมชนเป็นสิ่งที่มีความเชื่อมโยงกับช้าง ประเด็นที่สำคัญในการเสริมสร้างคุณค่าให้ผลิตภัณฑ์คือการสร้างแบรนด์ ซึ่งต้องดำเนินควบคู่กับการสื่อสารแบรนด์ ดังนั้นผู้ขายสินค้าต้องมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับแบรนด์ของผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่ตนกำลังเสนอขายให้กับลูกค้า เพราะผลิตภัณฑ์จะขายได้หรือไม่ผู้ขายมีส่วนสำคัญคือต้องขายเก่งสามารถสื่อสารอย่างต่อเนื่องในทุกจุดที่ลูกค้ากลุ่มเป้าหมายสัมผัสถึง เพื่อเสริมสร้างการรับรู้ถึงคุณค่าของผลิตภัณฑ์และบริการนั้น ๆ ยิ่งบวกกับแบรนด์ซึ่งมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกว้างขวางก็จะทำให้ลูกค้าเกิดความมั่นใจและตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ได้เร็วขึ้น โดยเฉพาะแบรนด์ เช่น ประเภทพวงกุญแจช้าง พวงกุญแจตะขอช้าง ประเภทเครื่องมือควาญช้างประเภทของชำร่วย และประเภทเครื่องนุ่งห่ม และอื่นๆ นับเป็นแบรนด์ที่คนทั่วไปรู้จักมีคุณค่าที่ลูกค้าสัมผัสได้ทันที

๔. การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด สามารถนำข้อจากงานวิจัยนี้ไปใช้ประกอบในการกำหนดนโยบายและใช้จัดทำแผนพัฒนางานด้านการท่องเที่ยวทางศาสนาและวัฒนธรรม

๑. เกิดโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวและวางแผนกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ

๒. ทำให้การดำเนินโครงการท่องเที่ยวเกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่ชุมชนและเป็นประโยชน์แก่นักท่องเที่ยว

๓. เกิดการดำเนินการและพัฒนาการท่องเที่ยวตามกรอบ นโยบาย วัตถุประสงค์โครงการท่องเที่ยวทั่วไทยตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ โดยใช้ข้อมูลต่างๆ

๔. ได้สารสนเทศเกี่ยวกับสร้างมูลค่าและผลิตภัณฑ์ฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์

๕. การเผยแพร่/การประชาสัมพันธ์

๑. เผยแพร่งานวิจัยผ่านเว็บไซต์ มหาวิทยาลัย ในรูปแบบนิทรรศการ นำเสนอ บทความ และการนำเสนอบทความลงในวารสารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒. เผยแพร่งานวิจัยผ่านสื่อออนไลน์

๓. เขียนบทความวิจัยเพื่อประกอบการศึกษา การประกันคุณภาพ

๑.ประวัติผู้วิจัย (หัวหน้าโครงการ)

- ชื่อ /นามสกุล : นายเศรษฐพร หนุ่นชู
- ภูมิลำเนาที่เกิด : บ้านเลขที่ ๒๒ หมู่ที่ ๕ ตำบลเตล อำเภอสือขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์
- ที่อยู่ปัจจุบัน : บ้านเลขที่ ๙๕ หมู่ที่ ๔ ตำบลตั้งใจ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์
- ประวัติการศึกษา : ๒๕๒๕ ประกาศนียบัตรการศึกษาระดับสูงวิทยาลัยครูสุรินทร์
๒๕๒๙ ครุศาสตรบัณฑิต บรรณารักษศาสตร์ วิทยาลัย ครูสุรินทร์
๒๕๔๓ ครุศาสตรบัณฑิต คณิตศาสตร์สถาบันราชภัฏสุรินทร์
๒๕๔๘ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ประวัติการทำงาน : ๒๕๒๒ เจ้าหน้าที่ห้องสมุด
๒๕๓๓ ครูบรรณารักษ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัยเขตสุรินทร์
๒๕๕๔ เจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย เขตสุรินทร์
๒๕๕๘ อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย เขตสุรินทร์
๒๕๕๓ หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตสุรินทร์
๒๕๕๘ รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ และรักษาการผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์
๒๕๕๙ ประธานหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ (ปัจจุบัน)

๒.ประวัติผู้วิจัย (ผู้วางแผน)

- ชื่อ /นามสกุล : พระปลัดสุระ ญาณธโร, ดร.
- ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดนาโพธิ์ ๑๓๖ หมู่ที่ ๗ ตำบลเขวาสินรินทร์ อำเภอกาบเชิงสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ๓๒๐๐๐
- ประวัติการศึกษา : ๒๕๔๗ พธ.บ. พุทธศาสตรบัณฑิต
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒๕๕๐ รป.ม. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
๒๕๕๓ พธ.บ. พุทธศาสตรบัณฑิต (สังคมศึกษา)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒๕๖๐ พธ.ด. พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ประวัติการทำงาน : ๒๕๕๘ เป็นอาจารย์พิเศษหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต
๒๕๕๙ เป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต
๒๕๖๐ เป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต

๓.ประวัติผู้วิจัย (ผู้ประสาน)

- ชื่อ /นามสกุล : พระเรืองเดช โชติธมโม/เสียงเพราจะ
- ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดทุ่งสว่าง ตำบลทับใหญ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ๓๒๐๐๐
- ประวัติการศึกษา : ๒๕๕๖ พธ.บ.รัฐศาสตร์ วิชาเอกการปกครอง
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒๕๕๘ รม. รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๒๕๖๐ พธ.ม. ปรัชญา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒๕๖๐ พธ.ด. พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ประวัติการทำงาน : ๒๕๕๙ เป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต

๔.ประวัติผู้วิจัย (ผู้ร่วมวิจัย)

- ชื่อ /นามสกุล : พระครูศรีสุนทรสรกิจ, ผศ.ดร.
- ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดศรีรัตนาราม เลขที่ ๑๕๗ หมู่ ๕ ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง
สุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ รหัสไปรษณีย์ ๓๒๐๐๐
- ประวัติการศึกษา : ๒๕๓๖ พธ.บ. (สังคมวิทยา)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒๕๔๖ M.A. (Linguistics) Nagpur University, India
๒๕๕๒ Ph.D. (Linguistics) Nagpur University, India
- ประวัติการทำงาน : ปัจจุบันเป็น ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายบริหาร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์
- ผลงานการวิจัย : ๒๕๔๘ หัวหน้าโครงการในรายงานวิจัยเรื่อง: ภูมิปัญญาท้องถิ่นในพิธีกรรมปันใจลมะมีวด อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์
๒๕๖๐ เป็นผู้ร่วมวิจัย ในรายงานวิจัยเรื่อง: การวิเคราะห์ปัญหา ผลกระทบ และยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวทางศาสนาและวัฒนธรรม ของอีสานใต้กับความร่วมมือทางเศรษฐกิจในประชาคมอาเซียน
๒๕๖๐ ผู้ร่วมวิจัย ในรายงานวิจัยเรื่อง : การเสริมสร้างสัมมาชีพของผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดสุรินทร์